

Israelia ko Judabar Atriviba, Men Akinafarir Namba 2 O 2 Atriviba Akar faragha zuim

Atrivibar Akinafarir Namba 2, a bizir Atrivibar Akinafarir Faragha Zuimin eghaghanibar gin otivizibagh eghari. Akinafarir kamning, bar fomira akinafarir vamiran ike. Atrivibar Akinafarir Namba 2, a Israelian kantrin pumuningin atrivibagh eghari. Kar Judabar kantrin sautin amadaghan itim, ko Israelian kantrin notin amadaghan itir atrivibar eghaghaniba. A bizir otivizibagh eghara ghua, kantrin kamningin apaniba aning gasighasighizir dughiamin tu. Notin amadaghan itir kantri Israel, kantri Asiria, faragha iza a gasighasiki. Ezi gin, sautin amadaghan itir kantri Juda, kantri Babilonin Atrivim Nebukatnesar a gasighasiki.

Akinafarir kam, an Atrivibar Akinafarir Faragha Zuimin min ghu, egha an atriviba amizir araziba tuisisi. Me Godin apengan iti, o puvati? Bizir ekiam akinafarir kam aneka, a kamakin. Bizir Israelin ikizimning virara aning batozi, apaniba me gasighasighizim, kar me uan atriviba ko men osimtizim. Judabar atriviba ko Israelian atriviba ko men gumamaziziba, me bar moghira akirim God gasaragha dughiar aviribar an Araziba batogha, an akam barazir puvati. Kamaghin amizi, me osimtizir ekiam kam bato.

Gumamazibar nighnizimîn aven, Jerusalem ko Godin Dipenir an itim, kar bizir bar eki-amning, egha kamaghin men aka, God me ko iti. Ezi me kamaghin nighnigha ghaze, God me ko ikiti, bizir kuratam me batoghan kogham. Ezi akinafarir kam, a Jerusalem ikuvizir bizim, ko apaniba Godin Dipenim gasighasighizir bizim geghari. Bizir kam, a Israelian gumamazibar nighniziba bar dagh asighasiki. Bizir kam bangin, gin men ikirimirimîn araziba, ko Godin ziam fer araziba bar igharaghavram oto.

Elaija ko Elisan eghaghanim

(Sapta 1:1--8:15)

*Elaija ghaze,
Atrivim Ahasia aremegham*

¹ Israelian Atrivim Ahap aremezir dughiamin gin, Moapia, Israelia me gativagh men ganan me aghuagha me batoke.

² Dughiar mamîn, Israelian Atrivim Ahasia, uan dipenimîn azuarim pin aperaghav iti. Azuarir kamîn birim akariagherizi, Ahasia nguazim girigha bar kufi. Kamaghin amizi, a gumazir maba amada, eghti me Filistian kantrin itir nguibar ekiam Ekronin mangi Ekronin asem Balebup, an azangsigh fogh suam, a ua deragh otogham, o puvatigham. ³ Ezi Ikiavira Itir Godin ensel, kamaghin Tisben nguibar ekiamin itir Godin akam inigha izir gumazim Elaija migei, "Ni dikavigh mangi gumazir Samarian atrivim Ekronin nguibar ekiamin amadaziba batogh. Egh ni kamaghin me mikemegh, 'Ia manmaghsua

Ekronin asem Balsebupin azangasa? Godin tam ti Israelin kantrin aven itir puvati, ezi ia mangasa?

⁴Ia oragh. Ikiavira Itir Godin migirigiar kam Atrivim Ahasia gami: Ni ua deraghan kogham. Bar puvati. Ni kamaghira uan dakozimin irighiv ki mangi aremegham.’” Ezi Elaija akar kam baregha, dikavigha ghua gumazir kabav gei.

⁵Ezi gumaziba Elaijan akam baregha givagha, uam atrivim bagha ghuzi, atrivim kamaghin men azara, “Ia tizimsua zuamira ua ize?”

⁶Ezi me kamaghin a ikaragha ghaze, “Gumazir mam tuavimin e batogha ghaze, ‘Ia uamategh mangi, Ikiavira Itir Godin akar kamin gun atrivim mikemegh. Akar kam kamakin: Ia manmaghsua Ekronin asem Balsebupin azangsighasa? Ia ti Godin tam Israelin kantrin aven itir puvati, egha ia mangasa? Bar guizbangira, ni ua deraghan kogham. Bar puvati. Ni kamaghira uan dakozimin irighiv ki mangi aremegham.’”

⁷Atrivim akar kam baregha kamaghin men azara, “Gumazir akar kam ia ganingizim, a manmaghin garir gumazim?”

⁸Ezi me kamaghin a ikaragha ghaze, “A korotiar me asizir arizibar ingarizim aru, egha letin me asizir inimin ingarizimin uabi amighiri.”

Atrivim oregha ghaze, “Mar, Tisben gumazim, Elaija.”

⁹Egha atrivim, midorozir gumazibar dapanir mam ko an midorozir gumazir 50pla sara, me amangizi, me Elaija inigh izasa zui. Me ghua danganir Elaija itimin otivigha gumazir dapanir

kam Elaijan garima, a miġhsiar mam gisin aper-aghav iti. Ezi gumazir dapanir kam kamaghin Elaija miġei, “O Godin akam inigha izir gumazim, atrivim ghaze: Ni izighiri mangi an ganigh.”

¹⁰ Ezi Elaija kamaghin a ikaragha ghaze, “Ki guizbangira, Godin akam inigha izir gumazim, eghti avim Godin Nguibamin ikegh izighiri ni ko nin 50plan midorozir gumaziba sara bar ian isigham.” Ezi zuamira avim izaghira gumazir dapanir kam ko an midorozir gumazibar isizi, me ariaghire.

¹¹ Ezi gin atrivim, ua midorozir gumazibar dapanir igharazim ko an midorozir gumazir 50pla amadazi, me Elaija bagha ua ghue. Me ghua otivigha, gumazir dapanir kam kamaghin a miġei, “O Godin akam inigha izir gumazim, atrivim akar gavgavim ni ganiga ghaze: Ni zuamira izighiri, egh mangi an ganigh.”

¹² Ezi Elaija kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Ki guizbangira, Godin akam inigha izir gumazim, eghti avim Godin Nguibamin ikegh izighiri ni ko nin 50plan midorozir gumaziba sara bar ian isigham.” Ezi zuamira avim izaghira gumazir dapanir kam ko an midorozir gumazibar isizi, me ariaghire.

¹³ Ezi gin atrivim ua midorozir gumazibar dapanir igharazir mam ko an midorozir gumazir 50pla amangizi, me Elaija bagha ua ghu. Egha namba 3in gumazir dapanir kam ghua miġhsiamin ghuavanaga, Elaijan boroghira tevimning apirigha, kamaghin an azara, “O Godin akam inigha izir gumazim, ga uaning,

ni nan ikirimirim ko nan midorozir gumazibar ikirimiribar apangkuvighti, e nin damazimin bizir aghuimin min otoghti, ni e gasighasighan marki. ¹⁴Ki fo, avim Godin Nguibamin ikegha izaghirigha gumazir dapanir faragha izezimningin isiava aningin midorozir gumaziba sara isi. Ezi ga uaning, ni nan apangkuvighasa ki ifonge, egh na gasighasighan marki.”

¹⁵ Gumazir dapanir kam mikemegha givazi, Ikiavira Itir Godin ensel, kamaghin Elaija migei, “Ni dikavigh gumazir kam ko magari. Ni an ati-atingan marki.” Ezi Elaija dikavigha a ko atrivim bagha zui.

¹⁶ Elaija ghua otogha akar kamın gun atrivim migei, “Ikiavira Itir God kamaghin mikeme: Ni ghaze, Israelin kantrin aven Godba ti puvati, egha ni gumaziba amangizi, me Ekronin asem Balsebupin azangasa ghue. Kamaghin amizi, ni ua deraghan kogham. Bar puvati. Ni kamaghira uan dakozimin irighiv iki mangi aremegham.”

¹⁷ Ezi gin Ahasia areme, ezi bizir kam, Ikiavira Itir God, Elaijan akam garugha mikemezi moghin, an otogha gifa. Ahasia otariba puvati, ezi an aveghbuam, Joram, an danganim inigha, Israelian atrivimin oto. Dughiar kamın, Judan kantrin aven, Jehosafatin otarim Jehoram atrivimin iti. Jehoram atrivimin itir azenir namba 2in aven, Joram Israelian atrivimin oto. ¹⁸ Atrivim Ahasia amizir bizir igharazibar eghaghaniba, da akınafarir kamın iti, me a dibora ghaze, Israelian Atrivibar Eghaghaniba.

2

God Elaija inigha uan Nguibamın ghu

¹ Ikiavıra Itir God amınir ighuagharuımın Elaija inigh uan Nguibamın mangasa nighnisi. Bizir kam otivasa roghıra izezi, Elaija ko Elisa Gilgal ategha zui. ² Egha Elaija kamaghın Elisa mıgei, “Ikiavıra Itir God mangı Betelın otivasa na mikeme. Kamaghın amizi, ga uaning, ni kagh iki.”

Ezi Elisa kamaghın an akam ikaragha ghaze, “Ikiavıra Itir Godın ziamın, ki bar guizbangıra mıgei, ki ni ko mangam.” Kamaghın amizi, aning vırara Betelın nguibamın ghu.

³ Dughiar kamın, Godın akam inigha izir gumazıbar okoruar ekıar mam Betelın iti. Egha me bar dikavigha nguibamın azenan iza aning batogha, kamaghın Elisa mıgei, “Ikiavıra Itir God datırighın, nın gumazir ekıam inigh mangam. Ni ti kamaghın foz, o puvati?”

Ezi Elisa kamaghın men akam ikaragha ghaze, “Ki fogha gıfa. Ia ua bizir kamın mikıman marki.”

⁴ Ezi aning ikia, egha Elaija kamaghın Elisa mıgei, “Ikiavıra Itir God Jerikon nguibamın mangasa na amada, kamaghın amizi, ga uaning, ni kagh iki.”

Ezi Elisa ghaze, “Ikiavıra Itir Godın ziamın, ki guizbangıra mıgei, ki ni ko mangam.” Egha aning vırara Jerikon nguibamın ghu. ⁵ Dughiar kamın, Godın akam inigha izir gumazıbar okoruar mam Jerikon iti. Egha me Elisa bagha iza kamaghın a mıgei, “Ikiavıra Itir God datırighın nın gumazir ekıam inigh mangam. Ni kamaghın foz, o puvati?”

Ezi Elisa kamaghin men akam ikaragha ghaze, “Ki fogha gifa. Ia ua bizir kam mikiman marki.”

⁶ Ezi aning Jerikon ikiavira ikia Elaija kamaghin Elisa migei, “Ikiavira Itir God Jordanin Fanemin mangasa na mikeme. Kamaghin amizi, ga uaning, ni kagh iki.”

Ezi Elisa ghaze, “Ikiavira Godin ziamin, ki guizbangira migei, ki ni ko mangam.” Egha aning virara Jordanin Fanemin ghu.

⁷ Ezi Godin akam inigha izir gumazir okoruabar tongin, gumazir 50pla aningin gin ghu. Aning ghua Jordanin Fanemin otogha dipamin boroghin tughav iti. Ezi akam inigha izir gumazir 50pla, mong aningin saghon tuivighav iti. ⁸ Ezi Elaija uan korotiar ruarim suegha, a righa a isa Jordanin Fanemin dipam misoke. Ezi dipam bigha akuar pumuningin irizi, nguazir tizimin itim masingi. Ezi aning nguazir masingizimin arua dipamin vongin ghu.

⁹ Aning ghua Elaija kamaghin Elisa migei, “Ikiavira Itir God na iniamin dughiam roghira ize, ezi ki ni ategham. Kamaghin amizi, ki faragh bizir tizimra, ni bagh a damu nin akuragham, ni bizir tizim gifonge?”

Ezi Elisa kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Ki fo, ni Godin gavgavim inigha akam inigha izir ingangarim gami. Ga uaning, ni gavgavir kam na daningasa ki ifonge, mati afeziam bizir aviriba uan otarir ivariam ganidi. Egh ki nin danganim inigh, Godin akam inigha izir ingangarim damuam.”

2:8: Ua Me Ini 14:21-22; Josua 3:15-17

2:9: Godin Araziba

21:17

¹⁰ Ezi Elaija kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Bizir ni nan azarazir kam, a bizir ekiam, ki a damuan ibura. Eghti ni nan ganti Ikiavira Itir God na inigh mangiti, ni guizbangira gavgavir kam iniam. Ki zuir dughiamin, ni nan ganighan koghiva, ni gavgavir kam inighan kogham.”

¹¹ Aning ghua migia zuima, Ame! Avir mam zuamira aningin torimin oto. Avir kam in aven, aning garima, hoziaba karisin mam kurvasi. Ezi aminir ighuagharuim Elaija inigha Godin Nguibamin ghu. ¹² Ezi Elisa Elaijan gari a zuima a kamaghin dia migiavira iti, “Nan afeziam! Nan afeziam! Ni Israelian akurvazir gumazir bar gavgavim, mati midorozir hoziaba ko midorozir karisba.” Ezi Elaija ghugha givazi, Elisa uam an gari puvati. Kamaghin amizi, Elisa bar oseme, egha uan korotiar ruarimin suiragha anebighizi, an akuar pumuningin iri, kar a uan osimtizim akakagha amizir arazim. ¹³ Elaija ghuavanadir dughiar kam in, an korotiar ruarim nguazim giri. Ezi Elisa a inigha uamategha Jordanin Fanemin ghua an miriamin tughav iti. ¹⁴ Egha a Elaijan korotiar ruarir kam inigha, Elaija faragha amizi moghin dipam misoke. Egha a dipam misozir dughiamin, a ghaze, “Ikiavira Itir God, a Elaijan God, a managh iti? A ti uaghan, na ko ikiam?” Ezi dipam zuamira bigha akuar pumuningin otozi, Elisa uamategha vongin ize.

¹⁵ Ezi 50plan Godin akam inigha izir gumaziba, danganir kam in ikiavira ikia, egha bizir kam in garima, Elisa a gami. Egha me ghaze, “Ia gan!

God fomira Elaija ganingizir gavgavir kam, a datirighin Elisan iti.” Egha me iza a batogha, tevibar pirigha dapaniba avigha, ghuaghira nguazim giregha, ziar ekiam a daningasa.

¹⁶ Egha me kamaghin Elisa migei, “Ni gan. En adarazir aven, 50plan gumazir gavgaviba iti. Ezi me mangi nin gumazir ekiam bativasa e ifonge. Ikiavira Itir Godin Duam ti a inigha ghua mighsiatamin anetaki, o danganir zaritamin anetaki.”

Ezi Elisa me migei, “Marki. Ia me amadaghti me mangi a burian marki.”

¹⁷ Ezi Godin akam inigha izir gumaziba bar gavgavigha, a gakaghora an azangsi. Kamaghin amizi, Elisa mong aghumsigha, men tivan aghuagha ghaze, “A dera, ia me amadaghti me mangi.” Ezi me 50plan gumaziba amangizi me 3plan aruebar Elaija buriava, a batozir puvati.

¹⁸ Dughiar kamin, Elisa Jerikon ikiava me mizuaima, me ua izezi, a kamaghin me migei, “Ki manmaghin ia mikeme? Ezi ia gavgavigha nan akam baraghan aghua.”

Elisa dipam gamizi, a deragha oto

¹⁹ Dughiar kamin, Elisa Jerikon ikiavira itima, nguibamin gumazamiziba iza kamaghin a migei, “Gumazir ekiam, ni gan, nguibar kam bar dera. Ezi dipam ikufi. Amizir naviba adaiba, me dipar kam apava, me zuamira, borir ghuariba bati. Kamaghin amizi, boriba ariaghiri.”

²⁰ Ezi Elisa kamaghin me migei, “Ia mangi itarir igiatam inigh, egh amangszir tam a datigh, a inigh izi.” Ezi me Elisa mikemezi moghin ami.

21 Ezi Elisa a inigha ghua emimիրir dipamín ghugha amangsızir kam a mikinigha ghaze, “Ikiavıra Itir God kamaghın mıgei: Kí Ikiavıra Itir God, kú dipar kam gamızı, a deragha oto. Eghti dipam ua gumazıbar amuti, me arımıghıran kogham. Egh ua amızıbar amuti, men otırımırır dughıam zuamıram otoghan kogham.” 22 Ezi Elisa mikemezi moghın, dipar kam deragha kamaghıra ikia iza datırıghın iti.

Otarir igiar maba Elisa dipofi

23 Ezi gın Elisa Jeriko ategha Betelın ghu. Ezi nguıbamın otarir igiar maba nguıbamın azenan iza an gani, egha me kamaghın Elisa dipova ghaze, “O gumazır onarım mısezım, nı kamatıgh! Gumazır onarım mısezım, nı danganır kam gitagh.”

24 Ezi Elisa ragha mıghıgha men gara ghaze, “Kı guızbangıra mıgei, Ikiavıra Itir God ia gasıghasıgham.” Ezi asızır bean amebar pumuning zuamıra ruarımın azenan iza, otarir kabar tongın otarir 42plan mısogha, tintınıbar men mıkarzıba abıagharıki.

25 Ezi Elisa danganır kam ategha bar ghua Karmelın Mıghsıamın ghu. Egha gın Karmel ategha uamategha Samarian nguıbar ekıamın ghu.

3

Israelia Moapia misosi

1 Dughıar kamın, Jehosafat Judabar atrıvımın iti, ezi an namba 18ın azenımın, Ahapın otarım Joram, Israelian atrıvımın oto. Egha a 12plan

azenibar Samarian atrivimın ike. ² Atrivim Joram arazir kuram Ikiavira Itir Godın damazımın a gami. Egha an arazir bar kurar aviribagh amizir puvati, mati an amebam ko afeziam amizi mokin. Joram asem Balin marvir guar an afeziam fomira ingarizir kam batoke. ³ Egha Nebatin otarim Atrivim Jeroboam, amizir arazir kurar kabara, Joram uam a dagh ami, arazir kurar kamagh gariba Jeroboam Israelia gekuizi me dagh ami. Joram arazir kurar kaba ataghizir puvati. Bar puvati.

⁴ Dughiar kamin, kantri Moapın Atrivim Mesa sipsipın aviriba iti. A Israelian atrivimın apengan iti, egha azeniba bar takisın mın uan 100,000plan sipsipın apurir igiaba isa Israelin atrivim ganıdi. Egha uaghan 100,000plan sipsipın apuriba amisıva, dar arizibar ghora Israelian atrivim bagha da amadi. ⁵ Ezi gın Israelian Atrivim Ahap aremezi, Atrivim Mesa Israelian atrivir igiamın apengan ikian aghuagha, ua sipsipba takisın mın a ganıdir puvati. ⁶ Ezi Atrivim Joram zuamıra dikavigha Samaria ategha, Israelian midorozir gumaziba bar me akufa. ⁷ Egha Joram, Judabar Atrivim Jehosafat bagha akam amaga ghaze, “Moapın Atrivim nan apengan ikian aghua. Ezi ki mangi a misoghasava ami. Ni na ko izam, o puvatıgham?”

Ezi Jehosafat kamaghın an akam ikaragha ghaze, “Ki ni ko mangam. Ki nin ifongiamın gın mangasa iti. Ezi nan midorozir gumaziba ko hoziaba nin akurvaghasa iti. ⁸ Egh e tuavir manamın mangam?”

Ezi Joram kamaghın an akam ikaragha ghaze,

“E Idom̄in kantrin gumazamiziba puvat̄zir danganim̄in aven zuir tuavim̄in manḡi otogham.”

⁹ Kamagh̄in, Israelian Atrivim Joram ko Judan Atrivim Jehosafat ko Idom̄in atrivim, me uan midorozir gumaziba inigha zui. Tuavir kam, a bar ruarazi, me 7plan aruebar arua zuima, men dipaba bar gifa. Ezi midorozir gumaziba ko asizir biziba ateriba, damamin dipaba puvati.

¹⁰ Ezi Atrivim Joram kamagh̄in mīgei, “Ki, e uarir apangkufi. Ikiavira Itir God̄in e 3plan atriviba, an en diagha e isa Moapian atrivim̄in dafarim gati.”

¹¹ Ezi Atrivim Jehosafat kamagh̄in Atrivim Joram̄in azai, “Ikiavira Itir God̄in akam inigha izir gumazitam iti, o puvati? Tam ikiti, e a mikemeghti a Ikiavira Itir God̄in azaragham, e manmagh̄in damuam.”

Ezi Atrivim Joram̄in gumazir dapanir mam, kamagh̄in an akam ikaragha ghaze, “Safatin otarim Elisa, a iti. A fomira God̄in akam inigha izir gumazim Elaijan ingangarir gumazim̄in ike.”

¹² Ezi Atrivim Jehosafat oregha ghaze, “Elisa, a guizbangira Ikiavira Itir God̄in akam inigha izir gumazim.” Ezi atrivir 3plan kaba Elisan ganasa ghue.

¹³ Ezi Elisa Israelian atrivim̄in ganigha ghaze, “Ia manmaghsua na bagha izi? Ia akam inigha izir gumazir nin ameboghfeziaba fomira ghua azangsighizir kaba, me bagh manḡi.”

Ezi Atrivim Joram kamagh̄in a ikaragha ghaze, “Puvati. Ikiavira Itir God̄in uabi e 3plan atriviba en diagha e isa Moap̄in atrivim̄in dafarim gati. Ezi e ni bagha izi.”

¹⁴ Ezi Elisa kamaghin Joram migei, “Ki Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itimin ingangarir gumazim. A zurara ikia mamaghira iti, egha gavgaviba bar iti. Ezi ki an ziamin ki guizbangira migei: Atrivim Jehosafat ti ia ko itir puvatizi, ki nin guamin ganighan koghai, o ni ko mikemeghan koghai. Ezi ki fo, Jehosafat a gumazir aghuim. Kamaghin amizi, ki a bangin nin akam baragham. ¹⁵ Eghti ia datirighin mangi, gumazir deragha gita misogha ighiabagh amitam inigh izi.” Ezi me gumazir gita misoghamim inigha ize. Ezi a gita misozir dughiamin, Ikiavira Itir Godin gavgavim Elisan iza anevara.

¹⁶ Ezi Elisa akam akura ghaze, “Ikiavira Itir God ghaze: Ia daghurir dipar fomira emira, egha datirighin misingizir kamin, mozir dipar aviribagh kuigh. ¹⁷ Ia amozim ko aminimin ganighan kogham, eghti dipam uan danganir kam gizivagham. Kamaghin amizi, ian bulmakauba ko donkiba damamin dipar aviriba ikiam.”

¹⁸ Elisa ua kamaghin migei, “Ikiavira Itir God ghaze, Dipam ia ganidir ingangarir kam, an damazimin a bizir ekiam puvati. A bizir bar muziarim. Ezi Ikiavira Itir God ua bizir igharazitam damuasa. Ia Moapian misoghamin dughiam, a ia ateghti, ia me abinigham. ¹⁹ Egh nguibar divazir gavgaviba itiba ko, nguibar ekiar bar aghuiba vaghvagh da inigh. Egh ia men temer aghuiba oki, egh men mozir dipaba apemegh. Egh ia dagiaba isi azenibar ingaramin nguaziba bar dav kinigh, eghti me dagheba oparan kogham.”

Elisa mikemegh givazi, atrivir 3pla anetegha ghu. ²⁰ Ezi aminzaraghan bar mizaraghara,

kar mizarazir ofa damuamin dughiam, aruem anadima, dipam zuamira Idomin ikegha izaghira, nguazir otevir kam bar a gizifa.

²¹ Ezi Moapia kamaghin akam baraki, 3plan atriviba izi me misoghasa. Egha me bar gumazir midorozim damuamin gavgaviba itibar diazi, me iza uari akufa. Egha me gin iza kantri Moap ko kantri Idomin mitaghniamin tugha misoghasa danganiba isa mizua iti. ²² Egha amimzaraghan, Moapia dikavigha garima, Ikiavira Itir God Israelia bagha dipam amadagha gifa. Ezi aruer angazangarim dipam gisira, ezi Moapia dipamin garima, a ghuzimin min bar aghefe. Ezi Moapia saghuiamin tuivav ikia an gari. ²³ Egha me kamaghin dei, "Ame! Ia gan. Kar ghuzimra. Apaniba ti uariv sogha, uarira uan aviribav soghezi me ariaghire, ezi men ghuziba nguazimin iti. Aria, e mangi men danganimin men biziba iniam."

²⁴ Egha me dikavigha Israelian danganimin ghue. Egha me ghua otivir dughiamin, Israelian midorozir gumaziba puv me misogha, men gintigha bar ghua Moapin kantrin ghu. Egha Israelia Moapian avirim misuagharigha, ²⁵ men nguibabagh asighasiki. Israelia Moapian danganiba bar dagh arui. Me mangi azenibar ingaramin nguazir tam batoghamin dughiamin, midorozir gumaziba bar dagiaba inigha nguazir kam mikinizi dagiaba bar nguazim avara. Egha uaghan me mozir dipaba bar da apemegha, temer aghuiba bar ada oke. Me nguibar ekiaba bar dagh asighasigha, nguibar ekiar vamira gasighasighizir puvati, kar Kirheres, Moapin nguibar ekiam. Ezi midorozir gumazir katapelin asiba, me nguibar

ekiar kam ekiarugha dagiabar asavamadima, da nguibamın aven zui.

²⁶ Ezi Moapın atrivim apanir kabar garima, me a gafisi, kamaghın amizi a 700plan midorozir gumazir midorozir sababar suigha misogha foziba ini, egha me Kirheresın nguibar ekiam ategharı Idomın atrivim bagh mangasa ua iburaghburaki. ²⁷ Ezi Moapın atrivim uan otarir ivariam ini, otarir kam an danganım inigh atrivimın ikiam. Egha atrivim otarir kam misuegha an ofa gami, mati Moapian asemın ofan bar isia mighirim. A nguibar ekiam avınizir divazim gisın ofan kam gami. Israelia bizir kamın ganigha bar atiatingi.* Egha me midorozim ategha, uamategha uan kantrin ghue.

4

Elisa amuir odiarimın akura

¹ Dughiar mamın Godın akam inigha izir gumazibar okoruamın mav, an amuim Elisa bagha ize. An pam aremezi an odiarimın iti. Egha a kamaghın Elisan diava arai, “O gumazir ekiam, nan pam areme. Ni fo, a zurara Ikiavıra Itir Godın atiati an apengan iti. Egha a faragha gumazir mam da pura dagiaba ini. Ezi datirighın ki da

* **3:27:** Hibrun akam deragha akar kam abigha migeir puvati. Fofozir gumazir maba kamaghın nighnisi, Israelia ti kamaghın nighnisi, Moapian asem men ataram, kamaghın me atiati. Ezi fofozir gumazir igharaziba ghaze, Israelia ti kamaghın atiati, Ikiavıra Itir God Israeliyan atari, egha a bizir kurar kam gamizi a Israeliyan damazimın oto. Ezi fofozir gumazir maba ghaze, Israelia uari Moapian atrivimın arazir kamın osemegha midorozim ataki.

ikarvaghamin dagiaba puvati. Ezi gumazir kam nan otarimning iniasa izi, egh aning damuti aning an ingangarir gumazir kinimningin otogham.”

² Elisa akar kam baregha kamaghin amizim migei, “Ki manmaghin nin akuragham? Bizir manam nin dipenimin iti?”

Ezi amizim kamaghin a ikaragha ghaze, “Ki miner mam iti, olivin borem an iti, anarira. Ki ua bizir igharaziba puvati.”

³ Ezi Elisa kamaghin a migei, “Ni mangi namakabar azaraghti, me uan miner pura itiba ni daningh. Ni miner aviriba inigh. ⁴ Egh ni miner kaba inigh uan dipenimin aven mangi, egh tiam asaragh. Datirighin ni uan otarimning ko borer nin miner kam in itim isi, miner kabagh ingegh. Ni minetam gingeghti a izivaghti, ni a inigh danganitam dafagh. Ni kamaghira damuvira mangiti, miner kaba bar izefegh.”

⁵ Ezi amizim akar kam baregha givagha ghua, uan namakaba da mineba inigha, uan dipenimin ghu. Egha a uan otarimning ko dipenimin aven ghugha tiam asara. Ezi an otarimning mineba isa a bagha izima, a borem miner kabagh ingavira iti.

⁶ Amizim borem minebagh ingegha givagha, kamaghin uan otarir mam migei, “Ni miner igharazim inigh izi.”

Ezi otarim ghaze, “Amebam, mineba bar izefe.” Egha dughiar kamra, borem ua amizimin minemin otivir puvati. A kamaghira tu.

⁷ Ezi amizim ghua kamaghin Godin akam inigha izir gumazim Elisa migei, “Ki miner kaba bar borem dagh ingegha gifa.”

Ezi Elisa kamaghin a migei, “Ni mangi borer kaba amadagh, egh dagiaba inigh. Egh ni uan pam inizir dagiaba ikaragham. Eghti dagiar naba ikiam, kar ni uan otarimning ko ia daghebagh ivezam.”

Elisa Sunemın nguibar ekiamın amizimın otarim gamizi, a ua dikafi

⁸ Dughiar mamın Elisa Sunemın nguibamın ghu. Amizir mam nguibar kamın ikia, egha dagiar avırıba iti. Egha uan dipenimın daghetam amasa Elisan azangısi. Ezi Elisa zurara Sunemın izir dughıabar an amizir kamın dipenimın apiaghirava api.

⁹ Egha dughiar mamın amizir kam kamaghın uan pam migei, “Ni gan, gumazir kam zurara iza e koma api, ki fo, a Godın akam inigha izir gumazim, egha a God baghavıra itir gumazimra. ¹⁰ Ga uaning, ga ti dipenir ghuriar pın itimın daguraguir danganitam akırigham. Egh e akuir dakozitam ko, apir dakozitam ko, dabirabir tam ko, lamın tam, danganir kamın dar arigham. Eghti gumazir kam izamin dughiamın, a danganir kamın ikiam.” Egha aning a bagha danganir kam akiri.

¹¹ Ezi dughiar mamın Elisa ua Sunemın izegha, danganir kamın ghuavanabogha, uan akuir dakozim girıghav ikiava avughsi. ¹² An avughsa ikia kamaghın uan ingangarir gumazim Gehasi migei, “Ni magiri na bagh Sunemın amizir kamın ganigh, egh a mikemeghti a izi.” Ezi Gehasi amizim mikemezi a iza an guamın tu.

13 Ezi Elisa Gehasi miġia ghaze, “Ni kamaghin amizim in azaragh, ‘Bar guizbangira, ni ingangarir ekiam gamua gan akura. E bizir tizim damigh, nin akurvazir aghuim ikaragham? Elisa ti mangi atrivim o midorozir gumazibar dapanim in azaraghti, aning ni bagh bizir aghuitam damuam? Ni kamaghin ifongez, o?’”

Ezi Gehasi ghua amizir kam in azarazi, amizim kamaghin a miġei, “Ki uan adarazir tongin iti, egha bizitam in otevezir puvati.”

14 Ezi Elisa kamaghin Gehasin azara, “E bizir aghuir manatam in amizir kam in arazir aghuim ikarvagham?”

Ezi Gehasi ghaze, “Ki gari, bizir vamira iti, an pam bar ghurizi, a boriba puvati.”

15 Ezi Elisa Gehasi miġia ghaze, “Ni amizim mikemeghti, a izi.” Ezi Gehasi ghua amizim mikemezi, a iza tiar akam in tughav iti.

16 Ezi Elisa amizim miġia ghaze, “Azenir munam in dughiar kamra, ni otaritam uan agharimningin a firagham.”

Ezi amizim a ikaragha ghaze, “Ga uaning, nan gumazir aruam, ni God in akam akurir gumazim, ni na gifaran marki.” 17 Ezi gin, amizir kam navim asangi. Egha Elisa mikemezi moghira, azenir munam in, dughiar kamra an otarim bate.

18 Azenir mabar gin otarim ekevegħa, uan afeziam bagħa azenibar għu. Kar witbar għorir dughiam, ezi afeziam ingangarir gumaziba ko wit in azenim in iti. 19 Otarim ingangaribar gara ikia, egha kamaghin uan afeziam in diava arai,

“Iiii afeziam! Nan dapanim puvira na gami. A na gamuavira iti! Iiii!”

Ezi afeziam uan ingangarir gumazir mam migia ghaze, “Ni otarir kam inigh an amebam bagh mangi.” ²⁰ Ezi ingangarir gumazim otarim inigha an amebam bagha ghu. Ezi otarim amebamin apozim girighav ikia ghua, dughiar aruer arizimin tu, egha an areme. ²¹ Ezi amebam otarimin kuam inigha dipenimin pin ghuanaga Elisan danganimin aven ghua dakozim aneti. Egha amebam azenan ghugha tiam asara.

²² Egha a uan pamın diazi, a izima a kamaghın a migei, “Ni mangi ingangarir gumazitam mikemeghti, a na bagh donki inigh izi. Eghti ki zuamira mangi, Godin akam inigha izir gumazir kamın ganigh, egh uamategh izam.”

²³ Ezi an pam ghaze, “Manmagh amizi ni datirighira mangasa? Ni Sabatin dughiam o iakinir igiamın dughiar ekiam mizuamam, o?”

Ezi amizim ghaze, “Marki, ki datirighira mangasa. Ni nimira iki. Biziba deragham.”

²⁴ Ezi ingangarir gumazim satel donki gatizi, amizim a gapera. Egha amizim kamaghın ingangarir gumazim migei, “E mangamin dughiamın, ni donki damuti, a zuamira mangi. Ni na bangın aghumra mangan marki. Donki aghumra mangisi ki ifuegh, ni mikimam.”

²⁵ Egha amizim ingangarir gumazim ko, Godin akam inigha izir gumazim Elisan ganasa Karmelin Mighsiamın ghu.* Aning saghon

* **4:25:** Karmelin Mighsiam mong 40 kilomitan, Sunemin nguibar ekiamın saghon iti.

ikiavira itima, Elisa aningın gani. Egha a uan ingangarir gumazim, Gehasi migei, “Ni munagh gan, Sunemin amizir kam izi. ²⁶ Ni ivegh a bagh mangıva an azaragh fogh, a uan pam ko otarim me ti deragha iti, o puvati?”

Ezi Gehasi ghua amizimin azarazi, amizim kamaghın an akam ikaragha ghaze, “E deraghavira iti.” ²⁷ Amizim iza mighsiamın Elisa batogha, aviragha Elisan dagarimningın suira. Ezi Gehasi amizimin garima, a kamaghın amima, an a tivamadaghti a tong saghon mangasa.

Ezi Elisa kamaghın Gehasi migei, “Anetakigh. Ki fo, an osimtızir bar ekiam iti. Ezi Ikiavira Itir God an osimtızim nan modogha an gun na mikemezır puvati.”

²⁸ Ezi amizim ghaze, “Gumazir ekiam, kar nın mıgırıgıamın God borir kam na ganıngı. Ki nın azarazır puvati. Ezi ki ni mıgıa ghaze, ni na gifaran marki.”

²⁹ Elisa akar kam baregha, kamaghın Gehasi migei, “Ni deraghvira uan inim ikegh, egh nan fidizir aghorim uan dafarimın an suiragh, egh zuamıra Sunemin nguibamın mangı. Egh ni gumazitam batogh, dughiam a danıngan marki. Eghti gumazitam dughiam ni danıngtı, ni an akam ikaraghan marki. Ni amizir kamın dipenimra mangı, egh fidizim otarir kamın guam gısın datıgh.”

³⁰ Ezi otarimın amebam kamaghın garima, Elisa mangan ibura, ezi a kamaghın migei, “Ikiavira Itir Godın ziamın, ki guızbangıra migei, ki ni ategh uabıra mangan kogham.” Kamaghın amizi Elisa

dikavigha amizir kam ko uamategha Sunemin ghu.

³¹ Ezi Gehasi faragha ghua Elisan fidizir aghorim isa otarimin guam gati, ezi a tong mozorogha amir puvati. Bar puvati. Egha Gehasi uamategha zui. A tuavimin aning batozir dughiamin, a kamaghin Elisa migei, “Ni mikemezi moghin ki ami, ezi otarim ua dikavizir puvati.”

³² Egha me ghua dipenimin otivigha, Elisa uan danganimin tiar akamin ghugha, otarir kamın kuamin garima a dakozim girighav iti. ³³ Egha an aven ghugha tiam asaragha, Ikiavira Itir God ko migei. ³⁴ Egha a dakozim gisin ghuavan-abogha otarimin kuam gisin fuagha, uan akam isa otarimin kuamin akam gatigha, uan damazimning an damazimningin porogha, uan dafarimning isa an dafarimningin gisin ati. Elisa kamaghin amuavira itima, otarimin mikarzim ua fei. ³⁵ Ezi Elisa dakozim ategha mong uan danganimin aven arui. Egha ua ghua otarim gisin avira. Ezi otarim 7plan dughiaabar asigha uan damazimning kui.

³⁶ Ezi Elisa Gehasin diagha kamaghin a migei, “Ni mangi otarimin amebam mikemeghti a izi.”

Ezi Gehasi kamaghin amizi, amizir kam anaga akuir danganimin aven ghu. Ezi Elisa a migei, “Ni uan otarim inigh.” ³⁷ Egha amizim Elisan dagarimningin boroghira irigha, dapanim aviragha nguazim mituagha, ziar ekiam Elisa ganidi. Egha gin dikavigha uan otarim inigha ghu.

Elisa diparsizim gamizi, a dera

³⁸ Dagheba puvatizir dughiar kurar mam, Israelin nguazim bato. Ezi dughiar kamın Elisa uamategha ghua Gilgalın nguibamın iti. Dughiar mamın, Godın akam inigha izir gumazibar okoruamın, gumazir maba iza a da nighniziba isi. Me apiagha an akaba barasi, egha Elisa uan ingangarir gumazim kamaghın a miği, “Ni mınner ekiam inigh iziva Godın akam inigha izir gumaziba bagh diparsizim damu.”

³⁹ Ezi Godın akam inigha izir gumazir mam diparsizir tam damuasa ghua, zuravariba buri. Egha a ruarimın itir sevibar mın garir bizibar gara ghaze, ka ti dagher aghuiba. Kamaghın amizi, a sevir ovizir aviriba inigha, uan inim garighizi an inim bar izifa. Egha a da inigha iza dar ghoregha minem gaghui. Ezi gumaziba deragha sevir ovizibagh fozir puvati. ⁴⁰ Diparsizim isigha givazi, Godın akam inigha izir gumaziba damasa me da isa itaribagh arisi. Ezi me apir dughiamın, diparsizim men akabav sosi, ezi me kamaghın Elisan dei, “O Godın akam inigha izir gumazim, diparsizir kam bar puvira misosi. Ezi e daman ibura. E ti arimighiregham.”

⁴¹ Ezi Elisa plauan me witin ingarizir taba inigh izasa me miği. Me da inigha izezima, Elisa da minem mikinigha, kamaghın uan ingangarir gumazim miği, “Ni diparsizim uam a isi itaribar arikigh, eghti Godın akam inigha izir gumaziba damam.” Ezi me apima, diparsizim datirighın ua men akabav sozir puvati.

Elisa 100plan gumaziba dagheba me ganıdi

⁴² Ezi dughiar mamın gın, gumazir man Bal-salisan nguibam ategha, Elisa bagha ize. Kar bali aghoramin dughiam. Gumazir kam uan azenimin, balin faragha aniba aghoregha, 20plan balin bretain rubuzir tueziba ko balin tuezir puvatizir maba sara inigha uan mitarim gaghuigha, da inigha Elisa bagha ize. Ezi Elisa uan ingangarir gumazim miğia ghaze, “Ni dagher kaba isi akam inigha izir gumazibar aningti, me dar ami.”

⁴³ Ezi an ingangarir gumazim ghaze, “Dagher kaba avirasemezir puvati, Dagher kaba man-maghira 100plan akam inigha izir gumazir kabar tughatigham.”

Ezi Elisa an akam ikaragha ghaze, “Ikiavira Itir God ghaze, me damiti, dagher naba ikiavira ikiam. Kamaghin amizi, ni dagheba isi gumazibar anighti, me dar ami.” ⁴⁴ Ezi ingangarir gumazim dagheba isa akam inigha izir gumazibagh aningizi, me da api. Egha Ikiavira Itir God mikemezi moghira, me amegha izivazi, dagher naba ikiavira iti.

5

Namanin lepan arimariam gifa

¹ Naman, a Sirian midorozir gumazibar gumazir dapanir ekiam. Namanin dafarimin, Ikiavira Itir God, Sirian midorozir gumazibar akurazi, me apaniba dikabini, kamaghin amizi, Sirian atrivim bar a gifuegha, a bagha bar akonge. Naman a midorozir gumazir bar aghuim, egha a lepan arimariam iti. ² Dughiar mamın Sirian midorozir gumaziba ghua Israelia misogha, guivir

igiar mamın suiragha a sara ghu. Ezi guivir igiar kam, a Namanın amuımın ingangarir amizimın iti. ³ Dughiar mamın gın, Israelian guivir igiar kam kamaghın Namanın amuım migei, “Nın pam Godın akam inigha izir gumazir Samarian itir kam bagh mangigh, ti deragham. Godın akam inigha izir gumazir kam an arımarıam akırighı, a ua deragham.”

⁴ Naman akar kam baregħa, atrivim bagħa ghua, guivir igiar kamın akamın gun a mikeme. ⁵ Ezi atrivim kamaghın a migei, “Nı mangı! Kı Israelian atrivim bagħ akınafaritam osirigh, nı danighı nı a inigh mangı a daningigh.”

Egha atrivim akınafarım osirigha Naman ganıngı. Ezi Naman 300,000 kına silvan dagıaba ko 60 kilogrem gol, ko 10plan korotiar kurkıamıba sara inigha, dikavigha Samarian ghu.

⁶ Egha Naman Sirian atrivim da akınafarır kam inigha ghua, Israelian atrivim ganıngı. Akınafarır kam kamaghın migei: “Akınafarır kam, nan gumazır dapanım Naman kı a bagħ nı mikımasa. A lepan arımarıam itı, ezi nı a damighı, a ua deragħasa kı ifonge.”

⁷ Ezi Israelian atrivim akınafarır kamın ganigha uan navır osımtızım akakagħa uan korotıam abıki. Egha a kamaghın migei, “Ameı! Sirian atrivim tızım bagħa kamaghın na bagħ akam amada, kı mangı gumazır kamın arımarıam akırıgham? A ti ghaze, kı God, kı gumazım damighı a deragħ ikıamın gavgavım itı, a? O kı gumazım damighı, an aremegħamın gavgavım itı, a? Kı fo, a na mısoğħasa tuavıba burı.”

⁸ Ezi Godin akam inigha izir gumazim Elisa, kamaghin oraki, atrivim navir osimtizim ikia, uan korotiam abiki. Kamaghin amizi, Elisa kamaghin atrivim bagha akam amaga ghaze, “Ni manmaghsua navim osemegha uan korotiam abiki? Ni gumazir kam amadaghti a na bagh izi, eghti ki kamaghin an akaghti a fogh suam, Godin akam inigha izir gumazir mam guizbangira Israelin iti.” ⁹ Kamaghin amizi, atrivim Naman mikemezi, a uan karisba ko hoziaba sara ghua Elisan dipenimin tiar akamin oto.

¹⁰ Ezi Elisa gumazir mam Naman bagha anemadazi, a dipenimin azenan ghua kamaghin Naman migia ghaze, “Ni mangi 7plan dughiabar Jordanin Fanemin dipamin rueghti, nin arimariam givaghti, nin mikarzim ua deraghti, ni deragham.”

¹¹ Ezi Naman akar kam baregha puv atari, egha Elisan dipenim ategha ghu. Naman ghaze, “Elisa ti azenan izegh nan ganigh, Ikiavira Itir God, uan God ko mikim, egh arimariam iti naghin isin uan dafarim ighuavamangam. Egh arazir kam in a na damighti, ki ua deragham. Ezi puvati. ¹² A Jordanin Fanemin dipamin ruasa na migei. Ezi Damaskusin Fanemning Abana ko Farpar, aning bar Israelian dipabagh afira! Eghti dipatam nan arimariam agivsi, ki ti uan kantrin aven itir dipar kamning guruva ua deragham.” Naman kamaghin migia, egha bar aningaghegha ghu.

¹³ Ezi an ingangarir gumaziba an boroghin ghua kamaghin a migei, “Gumazir ekiam, Godin akam inigha izir gumazim bizir bar ekiatam damusi ni mikimti, e fo, ni a damuam. Ezi a kamaghin bizitam mikemezir puvati. A pura ruasa

ni mikeme. Kamaghin amizi, ni an akamin gin mangi.”

¹⁴ Ezi Godin akam inigha izir gumazim Elisa, a Naman mikemezi moghin Naman an akam baregha, ghua Jordanin Fanemin ghuaghira 7plan dughiabar uabi isa dipam gazui. Ezi an arimariam bar givazi an mikarzim ua bar zuegha, borir igiamin min oto.

¹⁵ Egha a uan ingangarir gumaziba ko, me ua Godin ingangarir gumazim bagha ghue. Egha Naman, Elisan guamin tugh a migia ghaze, “Ki datirighin fo, godin tam ua nguazir kamin nguibatamin itir puvati. Ia Israelia, ian God, a guizbangira God. Kamaghin amizi, ga uaning, ki nin ingangarir gumazim, ki bizir aghuim ni daningasa, ni na dama a inigh.”

¹⁶ Ezi Elisa an akam ikaragha ghaze, “Puvati. Ki Ikiavira Itir Godin zurara itimin ingangarir gumazim. A nan garima, ki an ziamin guizbangira ni migei, ki bar ni da bizitam inighan kogham.” Ezi Naman bizir aghuitam Elisa daningasa bar gavgafi, ezi Elisa bar aghua.

¹⁷ Ezi Naman ghaze, “Ni nan bizir aghuim inian aghua, a marki. Ga uaning, ki nin ingangarir gumazim, ni nan amamangatighti, ki Israelian nguazir minemeniar aviritaba inigh uan donkinging datighti, aning da ater e uamategh uan nguibamin mangam. Egh nguazir minemeniar kabagh isin, ki Ikiavira Itir God bagh, ofa gamir dakozimin ingaram. Guizbangira, ki godin igharazitaba bagh ofan bar isia mighiriba, ko ofan igharazibar amuan kogham. Ki Ikiavira Itir God baghvira ofan bar isia mighiriba ko ofan

igharazibar amuam. ¹⁸ Ezi ni nan osimtizim gifoghasa ki ifonge, eghti Ikiavira Itir God nan arazir kuraba gin amadagham. Nan gumazir ekiam zurara ghua asem Rimonin ziam fe, ezi ki a ko iti. E Rimonin ziam fer dipenimin aven zuir dughiamin, atrivim nan agharimin suisi. Egha a tevibar pira asem Rimon ziam fer dughiamin, a na getuima, ki uaghan aser kamın marvir guamin boroghın teviba apiri. Ki fo, ki uamategh mangiti, arazir kam gin uam otivam. Ezi Ikiavira Itir God nan arazir kuraba gin amangasa ki ifonge.”

¹⁹ Ezi Elisa ghaze, “Ni osıman marki. Ni navir amirizim inigh mangi.”

Ezi Naman Elisa ategha ghu. Egh a tıghar saghon mangamin dughiamin, ²⁰ Elisan ingan-garir gumazim, Gehasi, uabira kamaghın uabi miġia ghaze, “Nan gumazir ekiam, Sirian gumazim Naman ataghizi, a pura zui. Manmaghsua a bizir Naman a danıngamim inizir puvati? Ikiavira Itir Godın ziamın, ki guizbangıra miġei, ki Namanın gin ivegh mangi, egh a da bizitaba inigham.”

²¹ Egha dikavigha Namanın gin zui. Ezi Naman garima, gumazir mam an gin ivegha izi, ezi a uan karis ategha ghuaghira tuavimın tughav itima, Gehasi iza a bato. Ezi Naman kamaghın Gehasin azara, “Bizitam ia batoz, o?”

²² Ezi Gehasi ghaze, “Puvati. Nan gumazir ekiam kamaghın ni mikımasa na amada: Godın akam inigha izir gumazimning datirighira an dipenimin ize. Anıng Efraimın miġhsiaba itir Godın akam inigha izir gumazimning. Ga uaning, ni sil-

van beghium ko korotiar pumuning, Godin akam inigha izar gumazir kamning bagh dar aningigh.”

²³ Ezi Naman kamaghin a ikaragha ghaze, “Beghiar vamira marki, ni pumuning inigh.” A mighighavira da iniasa Gehasi migei, ezi Gehasi da iniasa ifonge. Kamaghin amizi, Naman beghiar pumuning isa silvan aviriba aning gaghui, silvan kabar dibobonim, 60,000 kinan tu. Egha uaghan korotiar aghuir pumuning ini, egha bizir kaba inigha uan ingangarir gumazimning ganingi, ezi aning da atera Gehasin faragha zui. ²⁴ Me ghua Samarian mighsiamin otivigha, Gehasi bizir kaba inigha dipenimin aven da ati. Egha ingangarir gumazir kamning, ua Naman bagha aning amada. ²⁵ Aning ghuzi, Gehasi ua dipenimin aven ghugha Elisan damazimin tu. Ezi Elisa kamaghin an azara, “Gehasi, ni managh ghugha izi?”

Ezi Gehasi ghaze, “Gumazir ekiam, ki dangani-tamin ghuzir puvati.”

²⁶ Ezi Elisa kamaghin a migei, “Ni ifaran marki. Ni ti ghaze, ki nin ganizir puvati, a? Nan duam ni ko ikia garima, gumazir kam karis ategha ni bativasa izaghiri. Gehasi, kar dagiaba ko, korotiaba ko, olivin azeniba ko, wainin azeniba ko, sipsipba ko, bulmakauba ko, ingangarir gumazamizir kiniba iniamin dughiam puvati. Arazir kam derazir puvati. ²⁷ Ni Naman da dagiaba ini. Kamaghin amizi, lepan arimariar faragha Namanin ikezir kam, a datirighin nin ikiam. Egh ni ko gin otivamin adarasi, ia zurara lepan arimariar kam iniam.”

Ezi Gehasi Elisa ataghizir dughiamin, Gehasi lepan arimariam ini. Ezi an mikarzim, ghuariar

ghurghurimîn mîn bar ghurghuri.

6

Elisa sobiav zem gamizi, a ua dipamîn azenan oto

¹ Dughiar kamîn, Elisa Godîn akam inigha izir gumazir okoruamîn gara me geghufi. Ezi dughiar mam gumazir kaba kamaghîn a miġei, “En dipenim sufi, egha en tughatizir puvati.

² Kamaghîn amizi, ni e ateghti, e bar Jordanîn Fanemîn mangam. Egh e vaghvagh temer vamîra vamîram okam. Egh e uari bagh dipenir igiatam, Jordanîn Fanemîn miriamîn an ingaram.”

Ezi Elisa ghaze, “A dera, ia mamaghîn damu.”

³ Ezi Godîn akam inigha izir gumazir mam kamaghîn a miġei, “Ga uaning, gumazir ekiam, ni e ko izasa e ifonge.”

Ezi Elisa a ikara, “A dera, ki ia ko mangam.”

⁴ Egha a me ko ghua Jordanîn Fanemîn otivigha, maghîra temeba oti. ⁵ Me ingara itima, Godîn akam inigha izir gumazir mamîn sobiav zem asiaghîrigha dipam giraghu. Ezi akam inigha izir gumazir kam uan sobiam inian iburagha kamaghîn dei, “Ame! Gumazir ekiam, ki gumazir igharazimîn sobiam inigha ize. Ezi a dipam giraghu.”

⁶ Ezi Godîn akam inigha izir gumazim Elisa, kamaghîn an azara, “Sobiam managhîra iraghu?” Ezi akam inigha izir gumazim, sobiam iraghuzir danganimîn Elisan aka. Ezi Elisa temer aguar dozir mam atugha, sobiam iraghuzi naghîn dipam mikîni, ezi sobiam uam anabo.

⁷ Ezi Elisa ghaze, “Ni datirighin sobiam inigh.” Ezi Godin akam inigha izir gumazim uan dafarim amadagha sobiam ini.

Elisa Sirian midorozir gumazibar tifa

⁸ Dughiar mamın, Sirian atrivim uan midorozir gumaziba ko izi Israelia misoghasa. Egha atrivim uan gumazir dapaniba ko, uariv gia nighnizim batogha ghaze, me danganir me ikiamimin ingarigh, egh kagh ikegh dikavigh mangi Israelia misogham.

⁹ Ezi Godin akam inigha izir gumazim Elisa, a Sirian midorozir gumaziba ikiamin danganim gifo, egha Israelian atrivim bagha akam amada. A uaghan Israelian atrivim migia ghaze, Israelia danganir kamın boroghın mangan marki. Me an boroghın mangiti, Sirian midorozir gumaziba me gasighasigham.

¹⁰ Ezi atrivim akar kam baregha, midorozir gumaziba danganir Sirian midorozir gumaziba ikiamin naghın ikiasa me amada. Ezi Siriaba danganir kamın otivigha Israelian midorozir gumazibar garima, me fomira iti. Kamaghın amizi, me danganir kamın ikian ibura. Arazir kam dughiar aviribar otifi.

¹¹ Ezi Sirian atrivim bizir kam bangın nighnizir kurar bar aviribagh ami. Egha a uan gumazir dapanibar diazi, me izima a men atara pamtemın kamaghın me migei, “Ia na mikemegh, en gumazir manam Israelian atrivimın akurvasi?”

¹² Ezi an midorozir gumazibar dapanir mam a ikaragha ghaze, “O atrivim, en gumazitam arazir katam gamizir puvati. Bar puvati. Kar Elisara, a Israelian Godin akam inigha izir gumazim.

E damuasa amir biziba bar, a zurara Israelian atrivim miġei. Ni miġeir akaba Elisa bar a dagh fo. Ni akuir danganimin iki mikimti, Elisa fogham.”

¹³ Ezi atrivim kamaghin gumazir dapanibav gei, “Ia mangi fogh, Elisa danganir manamin iti. Egh ia midorozir gumaziba amadaghti, me mangi an suiragh.” Ezi me ghua kamaghin fo, Elisa Dotanin nguibar ekiamin iti.

¹⁴ Kamaghin amizi, atrivim midorozir gumazir avirim amisefe, egha me amangizi me hoziaba ko karisba inigha Dotanin ghue. Me ghua dimagarimin otivigha nguibam koro.

¹⁵ Ezi bar mizaraghara Elisan ingangarir gumazim dikavigha dipenimin azenan ghu. Egha a garima, Sirian midorozir gumaziba uan hoziaba ko karisba sara nguibar ekiam ekiarugha gifa. Egha a ghua kamaghin Elisa miġei, “Ame! Gumazir ekiam, Sirian midorozir gumaziba e ekiarugha gifa. E manmaghin damuam?”

¹⁶ Ezi Elisa kamaghin a miġei, “Ni atiatingan marki. Me guizbangira midorozir gumazir avirim iti, ezi en akurvaghamin midorozir gumazir bar avirim iti, ezi en midorozir gumazibar dibobonim, men midorozir gumazibar dibobonim bar a gafira.”

¹⁷ Ezi Elisa kamaghin God ko miġia ghaze, “O Ikiavira Itir God, ni gumazir kam in damazimning kuighti, a ki miġeir darazir ganika.” Ezi Ikiavira Itir God ingangarir gumazir kam in damazimning kuizi, a garima, hoziar aviriba ko karisin aviriba Elisa itir miġhsiar kam bar a gizifa. Ezi karisba ko hoziar kaba, da avimin mirara gari.

18 Ezi Sirian midorozir gumaziba Elisan suighasa izavira itima, Elisa kamaghin God ko migei, "O Ikiavira Itir God, ki kamaghsua, ni Sirian midorozir gumazibar damaziba okavighti, me ganan kogham." Ezi Ikiavira Itir God men damaziba okafi.

19 Ezi Elisa danganir Sirian midorozir gumaziba itimin ghugha kamaghin migei, "Ia ti ongani. Tuavir kam, ia inigh nguibar ekier ia mangasava amimin mangighan kogham. Ezi marki, ia nan gin iziti ki ian aku gumazir ia ruir kam bagh mangam." Ezi me an gin zuima, a men akua Samarian nguibar ekiamin ghu.

20 Egha me nguibar ekiamin aven ghue. Ezi Elisa kamaghin God ko migei, "O Ikiavira Itir God, ni Sirian midorozir gumazibar damaziba kuighti, me ua gan." Ezi Ikiavira Itir God men damaziba kuizi, me ua gari. Egha me kamaghin gara fo, me Samarian nguibar ekiamin aven iti.

21 Ezi Israelian atrivim men ganigha kamaghin Elisan azara, "Gumazir ekiam, ki ti me misueghti me arighiregham, a?"

22 Ezi Elisa ghaze, "Puvati. Ni midorozimin aven apanibar suizir dughiamin, ni zurara me misozi me ariaghirir puvati. Kamaghin amizi, ni gumazir kabav soghan marki. Ni dagheba ko dipaba me daning, eghti me gin uan atrivim bagh uamategh mangam." 23 Ezi Israelian atrivim Sirian midorozir gumaziba bagha isar ekiam gamigha me ganingi. Me amegha givazi, a ua me amangizi me Sirian atrivim bagha ghue. Egha dughiar kam, Sirian midorozir gumaziba ua iza Israelia misozir puvati.

Sirian midorozir gumaziba Samarian nguibar ekiam ekiaru

²⁴ Azenir maba givazi, Sirian Atrivim, Benhadat, uan midorozir gumaziba akuvagha, Samarian nguibar ekiam konasa zui, egh Samaria misoghasa. ²⁵ Ezi dughiar kamin Samarian nguibar ekiam dagheba bar puvati. Ezi Sirian midorozir gumaziba dughiar ruarimin nguibam ekiarugha itima, Samarian gumazamiziba dagheba bagh mangi da inigh nguibar ekiamin aven izasa ibura. Kamaghin amizi, gumazitam donkin dapanim givesi, kamaghin a 80 kinan a givezam. Eghti gumazitam 250 gremen kuarazir bunbamin buaribagh ivesi, a 5 kinan dagh ivezam.

²⁶ Dughiar mamın Israelian atrivim nguibar ekiam avinizir divazir mitiar gavgavim gisin arui, ezi amizir mam kamaghin an dei, “O nan atrivim, ni en akuragh!”

²⁷ Ezi atrivim kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Ni ti ghaze, ki wit ko wain iti, a? Ki ua manmaghin ian akuragham? Puvati. Ikiavira Itir God ti nin akuragham.”

²⁸ Egha atrivim an azara, “Ki manmaghin nin akuraghasa ni ifonge?”

Ezi amizim kamaghin a ikaragha ghaze, “Ga amizir kamning, kamaghin akam akiri, nan otarim ga faragh anemam, egh dughiar igharazimin, ga an otarim amam. ²⁹ Kamaghin amizi, ki uan otarim misuegga ga aneme. Egha amimzaraghan, ki an borim misoghasa a migei. Ezi puvati. A uan otarim modogha gifa.”

³⁰ Kamaghin amizi, atrivim akar kam baregha bar osemegha, uan korotiam abiki. A nguibar ekiam avinizir divazir mitiar gavgavim gisin aruavira itima, gumazamiziba datirighin an buaber korotiamin garima, atrivim uan korotiar azenan itimin aven aneru. ³¹ Egha atrivim ghaze, “Elisa en osimtizir kabar mingarim. Ezi ki datirighira an firim atughti an aremegham. Ki kamaghin damighan koghti, God uabi na misueghti ki aremegham.”

³² Atrivim kamaghin migia, Elisa misueghti an aremeghasa gumazir mam amadazi, a ghu. Ezi dughiar kam in Elisa uan dipenimin itima, Samarian gumazir dapanir maba a ko iti. Gumazir kam atrivim anemadazi, a tighar izima, Elisa kamaghin gumazir dapanibav gei, “En atrivim, a gumazir gumazibav sozi me ariaghirim. Egha a datirighin nan firim aghorasa gumazir mam a amada. Eghti gumazir kam izi otoghamin dughiamin, ia pamtemin tiam asaragh anepirighti, an aven izan kogham. Ezi atrivim uabi gumazir kam in gin izi.”

³³ Elisa migiavira itima, gumazir kam atrivim ko oto. Egha atrivim kamaghin Elisa migei,* “Ikiavira Itir God uabi dughiar kurar kam gamizi an e bato. An en akurvaghsi bizitam damighan kogham. E a mizuaman kogham.”

7

¹ Ezi Elisa kamaghin akam ikaragha ghaze, “Bar guizbangira, Ikiavira Itir God ghaze,

* **6:33:** Hibrun akamin akar otevir kam, atrivim, vezin kamin puvati. Ezi me kamaghin nighnisi, atrivim migirigiar kam in Elisa gami.

aruem gurumın kamaghıra ganti, gumazamiziba nguibamın tiar akamın mangi, egh me 1 kinara, 3 kilogrem plauan aghuir me witiın ingarizim givezam, egh 1 kinara, 6 kilogrem bali givezam.”

² Ezi gumazir dapanir atrivim geghuva a ko izezim, Elisan akam baregha, kamaghın an akam ikaragha ghaze, “Ni oragh! Ikiavıra Itir God ti uan Nguibamın tiar akaba kuigh dagher avırıba e gingegham, ki ghaze, e zuamıra ti dagheba dagiar muziarımın kamaghın dagh ivezeghan kogham.”

Ezi Elisa kamaghın gumazir dapanir kam migei, “Bar guizbangıra, ni bizir kamın ganti, an otogham. Egh ni dagher katam ameghan kogham.”

Sirian midorozir gumaziba are

³ Ezi aruer kamın 4plan gumazir lepan arımarıam itıba, me Samarian nguıbar ekıamın, tiar akar ekıamın azenan itı. Egha me uarıra uariv gıa ghaze, “E tızımsua puram apıav ikıa ovevem mızuai? ⁴ E mangı dagheba burıam. E Samarian nguıbar ekıamın aven mangan kogham. Me dagheba puvati, kamaghın amızı, mıtırıam puvıra en aghegham. Egh uaghan, e danganir kamra dapiagh ikıva arıghıregham. E ti Sirian midorozir gumazıba itir danganimın mangam. Eghtı me e mıssueghtı, e arımıghıregham, a dera. Me uaghan e ateghtı, e angamıra ikıam, a uaghan deragham, pura bizim. E fo, e ovengasa itı.”

⁵ Egha me bar guaratızımın dıkavıgha Sirian midorozir gumazıba itir danganimın ghue. Egha me danganimın boroghıra ghua garıma, gumazıtam itir puvati. ⁶⁻⁷ Bar guızbangıra, Sirian

mīdorozir gumaziba bar aregha gīfa. Guaratīzir kamīn, Ekiam Sirian mīdorozir gumazibagh amima, me nīgīnir ekiam barasi, mati mīdorozir gumazir avīrim uan hoziaba ko karisba ko izi. Egha Sirian mīdorozir gumaziba ghaze, “Ia gan! Israelian atrivim ti Hitian atrivim ko Isipīn atrivim givezezi, aning uan mīdorozir gumaziba inigha e mīsoghasa izi.” Sirian mīdorozir gumaziba kamaghīn mīkemegha, dīkavigha zuamīra danganīm ategha arav ghue. Me uan averpeniba ko hoziaba, ko donkiba ataghizi da iti, egha me are. Me bizitam inigha ghuzir puvati.

⁸ Ezi 4plan lepan gumazir kaba men danganimīn otivigha, ghua averpenir mamīn aven ghuegha garima, Sirian mīdorozir gumazibar dagheba ko dīpaba iti. Ezi me dagheba apa dīpaba saram api. Me gīn silva ko gol ko korotiaba inigha ghua, danganimīn mamīn da monge. Egha me ua iza averpenir igharazimīn biziba uaghan da ini, egha me da isa ghua da modi. ⁹ Egha gīn me uarira uariv gīa ghaze, “E ti arazir aghuim gamir puvati. E bizir bar aghuim datīrighīn an gari, egh e mangī gumazamizibav kemeka. E uan akabar kumigh iki mangī amīmzaraghan otogh, e ivezir kuram iniam. Aria, e mangī atrivimīn gumazir dapanibav kemeka.”

¹⁰ Egha me dīmagarimra ua Samarian ghugha nguibar ekiamīn tiar akamīn garir gumazibar dīa ghaze, “E Sirian mīdorozir gumazibar danganimīn ghuegha garima, gumazitam itir puvati. Egha uaghan gumazibar mīgīrīgīataba baraghizir puvati. Sirian mīdorozir gumaziba, me arav ghue, ezi men biziba bar men danganimīn ikiavīra iti.

Me hoziaba ko donkibar beniba firizir puvati. Beniba men suighavira itima, men averpeniba ikiavira iti. Ezi dagheba ko biziba averpenibar ikiavira iti.”

¹¹ Tiar akamin garir gumaziba akar kam baregha, akam inigh atrivimin dipenim mangasa gumazamizibar dei.

¹² Ezi atrivim dimagarimin akar kam ini. Egha dikavigha uan gumazir dapanibav migia ghaze, “Ki Sirian midorozir gumazibar nighnizim gifo. Me kamaghin fo e daghebar otefe. Kamaghin amizi, me averpeniba ategha ghua, tuzir danganibar moga iti. Me ghaze, e nguibam ategh azenan mangiti, me en suigh en nguibar ekiam iniam.”

¹³ Ezi atrivimin gumazir dapanir mam kamaghin a migei, “E ti gumazitaba ameghti, me 5plan hoziar nguibamin ikiavira itiba inigh mangi fogham, bizir manam Sirian midorozir gumaziba bato. Eghti Siriaba, e amangizir gumazir kabagh asighasighti, a dera, pura bizim. E fo, e bar nguibar ekiamin aven iti, e oveaghuezibar min arighiregham. Kamaghin amizi, e gumazitaba ateghti, me 5plan hoziar ikiavira itiba inigh mangam.”*

¹⁴ Egha me gumazir mabav sefe. Ezi atrivim karisin pumuning ko hoziaba isa gumazir kabagh aningi, egha me amangizi me foghasa ghue, bizir manam Sirian midorozir gumaziba bato.

¹⁵ Egha gumazir kaba ghua kamaghin fo, Sirian midorozir gumaziba are. Ezi me men gin ghua Jordanin Fanemin otogha, me iniba ko misozir

* **7:13:** Hibrun akam deragha akar kamın mingarim abighizir puvati.

biziba ko men bizir igharazir tuavimîn irezibar gani. Egha me uamategha iza atrivim mikeme.

¹⁶ Ezi Samarian gumazamiziba bizir kam baregha, me zuamira ivemara ghua, Sirian midorozir gumazibar averpenibar men bizir me taghiziba ini. Egha me plauan aviriba ko baliba ini. Kamaghîn amizi, Ikiavira Itir God mikemezi moghîn, me 1 kinara, 3 kilogrem plauan aghuir me witin ingarizim givesi, egha 1 kinara, 6 kilogrem bali givesi. ¹⁷ Atrivimîn akurvazir gumazir dapanim, atrivim nguibar ekiamîn tiar akar ekiamîn garir midorozir gumazibar ganasa anemisefe. Ezi a tiar akamîn boroghira tughav itima, gumazamiziba ivemara Sirian midorozir gumaziba faragha ikezir danganimîn ghue. Gumazamizir avirim ivemara tiar akamîn azenan ghua, anekunizi, a irizi me a dika ghuavira itima, an areme. Atrivim faragha ghua Elisan gani, ezi Elisa Godin akar kam isa atrivim ganingi. Ezi a datirighîn guizbangîn oto.

¹⁸ Elisa faragha kamaghîn atrivim mikeme, “Aruem gurumîn kamaghira ganti, gumazamiziba nguibamîn tiar akamîn mangi, egh me 1 kinara, 3 kilogrem plauan aghuir me witin ingarizim givezam, egh 1 kinara, 6 kilogrem bali givezam.”

¹⁹ Egha gumazir dapanir datirighîn aremezir kam, a kamaghîn Elisan akam ikaragha ghaze, “Ni oragh! Ikiavira Itir God ti uan Nguibamîn tiar akaba kuigh dagher aviriba e gingegham, ki ghaze, e zuamira ti dagheba dagiar muziarimîn kamaghîn dagh ivezeghan kogham.”

Egha Elisa kamaghın gumazir dapanir kam miġia ghaze, “Bar guizbangıra, ni bizir kamın ganti, an otogham. Egh ni dagher katam ameghan kogham.”²⁰ Ezi datirighın bizir kam Elisa mikemezi moghın oto. Gumazir dapanir kam nguibamın tiar akamın tughav iti. Ezi gumazamiziba dagheba iniasa ivemara azenan ghua, anakunizi, a irizi me a dika ghuavıra itima, an areme.

8

Sunemın nguibar ekiamın amizim, ua Israelın ize

¹ Dughiar mam, Elisa ghua Sunemın nguibar ekiamın amizim mikeme, amizir kamra an borim faragha areme, ezi Elisa a gamizi, a ua dikafi. Elisa kamaghın amizim mikeme, “Ikiavıra Itir God ghaze, mitiriar ekiamın dughiam en nguazimın otivam, eghti gumazamiziba 7plan azenibar dagheba puvatigham. Eghti ni uan pam ko borim inigh nguazir igharazimın mangi iki mangiti, dughiar kurar kam givaghham.”² Ezi amizir kam Elisan akamın ġin ghua, uan pam ko borim inigha ghua Filistian nguazimın ikiavıra itima, 7plan azeniba gifa.³ Egha ġin 7plan azenir kaba givazi, a uan pam ko borim inigha ua Israelın ize. Egha a ua uan dipenim ko nguazim iniasa atrivimın azangasa ghu.

⁴ Amizim atrivim bagha zuima, atrivim Elisan ingangarir gumazim Gehasi miġia ghaze, “Ga uaning, ni mirakelın ekiar Elisa amizibar na geghanasa ki ifonge.”

⁵ Ezi Gehasi, Elisa fomira otarir aremezim gamizi a ua dikavizir bizim geghari. Egha an egharavira itima, amizir kam uan biziba ini-asa atrivimin azangsighasa izav oto. Ezi Gehasi amizir kamın ganigha, kamaghın atrivim miġei, “Atrivim, ni gan! Kar amizir kamra. Ezi kar otarir aremezir kamra, Elisa a gamizi a ua dikafi.”

⁶ Ezi atrivim Elisa amizir bizim bagha amizir kamın azai, ezi amizim a geghari. Egha ġın atrivim uan gumazir dapanir mamın diazi a izima, a kamaghın a miġei, “Ni amizir kamın akuraghti, a uan biziba uamateġh bar ada inigh. Ni uaghan an akuraghti, a dagher azenibar otivizibar dagiaba iniam, kar a 7plan azenibar kantrin igharazimın itima, an azenimın otivizir dagheba.”

Sirian Atrivim Benhadat areme

⁷ Dughiar mam, Elisa Sirian nguibar ekiam Damaskusın ghu. Ezi dughiar kamın Sirian Atrivim Benhadat, arimariam iti. Ezi me kamaghın atrivim miġei, “Godın akam inigha izir gumazir kam Elisa, a datirighın Damaskusın iza kagh iti.”

⁸ Ezi atrivim uan gumazir dapanir mam Hasael kamaghın a miġei, “Ni dikavigh bizir aghuitam Godın akam inigha izir gumazim daningisi a inigh mangi an ganigh. Egh ni a mikemeghti, a kamaghın Ikiavira Itir Godın azaragh, nan arimariam ġivagham, o puvatigham.”

⁹ Kamaghın amizi, Hasael bizir bar aghuir me Damaskusın ingariziba ini. Ezi 40plan kamelba da ateram. Egha ada isa kamelbagh arigha Elisa bagha ghu. A ghua otogha kamaghın Elisan miġei, “Gumazir Ekiam, Sirian Atrivim Benhadat, a nın

otarimîn mîn iti, a uan arimariam bagh nîn azan-gasa na amada, an arimariam givagham, o puvatigham?”

¹⁰ Ezi Elisa kamaghîn an akam ikaragha ghaze, “Ni mangî kamaghîn atrivim mikemegh, an arimariam givagham. Ezi Ikiavira Itir God kamaghîn nan aka, bar guizbangira an aremegham.” ¹¹ Elisa akar kam gamigha givagha, dughiar ruarim puv Hasaelîn gara ghuavira itima, Hasael aghumsigha nighnizir aviribagh ami. Ezi Elisa azi.

¹² Ezi Hasael kamaghîn an azai, “Nan gumazir ekiam, ni tizim bagh azi?”

Ezi Elisa kamaghîn a ikaragha ghaze, “Ki fo, ni gîn arazir kurar aviribar Israelian gumazamiz-ibar amuam. Ni uan midorozir gumaziba ko, men divazir gavgavibagh asighasigh, egh dar apongti da isiam. Egh ia Israelian gumazir igiabav soghti me arighiram. Egh ia borir muziariba, nguazimîn me apisti me arighiram. Egh ia naviba adair amiz-ibar garir dughiam, ia midorozir sababa inigh men naviba ofiram. Kamaghîn amizi, ki azi.”

¹³ Ezi Hasael akar kam baregha, kamaghîn Elisan akam ikaragha ghaze, “Ki pura gumazir kinim. Ki manmaghîn bizir ekiar kam damuam?” Ezi Elisa kamaghîn a migei, “Ikiavira Itir God kamaghîn nan akagha gifa, ni Sirian atrivimîn otivam.”

¹⁴ Aning mikemegha givagha, Hasael ua Atrivim Benhadat bagha ghu. Ezi atrivim an azara, “Elisa manmaghira ni mikeme?”

Ezi Hasael ghaze, “Elisa ghaze, bar guizbangira nin arimariam givaghti, ni ua deragham.” ¹⁵ Egha amimzaraghan Hasael atrivim misueghti an aremeghasa nighnisi. Kamaghin amizi, a inim inigha, dipam garugha a inigha ghua, atrivimin guam avara. Egha mighigha an suirazi, atrivim aminim isava avegha, areme. Ezi gin Hasael an danganim inigha uabi Sirian atrivimin oto.

Israelin kantri ko kantrin Judan eghaghanim ghua Israelin kantri ikuvizir dughiamin tu

(Sapta 8:16--17:41)

Jehoram Judabar atrivimin oto

(2 Eghaghaniba 21:1-20)

¹⁶ Ahapin otarim Joram, 5plan azenibar Israelian atrivimin iti, ezi Jehosafatin otarim Jehoram, a uan afeziamin danganim inigha, Judabar atrivimin oto. ¹⁷ A 32plan azeniba ikiava atrivimin oto, egha a 8plan azenibar Jerusalem atrivimin iti. ¹⁸ A Israelian Atrivim Ahapin guivimin iti. Kamaghin amizi, an Ahapin adarazi ko Israelian atrivir igharazibar arazir kurabar gintisi. Egha arazir kurar aviriba Ikiavira Itir Godin damazimin dagh ami. ¹⁹ Ezi Ikiavira Itir God Judan kantri gasighasighizir puvati. Guizbangira, Ikiavira Itir God uan ingangarir gumazim, Atrivim Devit ginighnisi. A fomira Devit ko akar dikirizim gamua ghaze, Devitin ikizibar tongin gumazitam zurara atrivimin ikiam, eghti Devitin lamin angazangarim mungeghan

kogham. Ezi dughiar kamın Ikiavıra Itir God akar dikırızir kam gıñıghnısi. Kamaghın amızı, a Judan kantri gasıghasıghan aghua.*

²⁰ Dughiar Jehoram Judan atrivimın itimın, Idomian gumazamiziba an akam batogha an apengan ikian aghua. Egha me uari bagha atrivir mam amısefe, ezi a me gativagha men gari. ²¹ Ezi Jehoram dikavıgha uan mıdorozir gumazir karisbar tuıva mısözıba inıgha, me Idomia mısöghasa Sairın nguıbar ekiamın amadaghan ghue. Me ghua otivızı Idomian gumazıba ıza Jehoramın mıdorozir gumazıba ekiarugha, me mısöghasa. Ezi dimagarımın, Jehoram uan mıdorozir gumazir karisbar mısözıba ko, me bar pamten mısögha Idomian gumazıba adugha zui. Ezi Israelian mıdorozir gumazir ıgharazıba mıdorozim ategha, uamategha ara uan nguıbar ghue. ²² Kamaghın amızı, Judaba Idomia dikabırızir puvatı. Ezi Idomian gumazamizıba, uari uan kantri gativagha ikia ıza datırıghın tu. Ezi dughiar kamın, Lipnan gumazamizıba uaghan akaba batogha, ua Judabar apengan itir puvatı.

²³ Atrivim Jehoram amızir bizir ıgharazıbar eghaghanıba, da akınafarir me kamaghın dıborım, Judan Atrivıbar Eghaghanıba, an aven iti. ²⁴ Ezi gın Atrivim Jehoram uan inazir afeziabar mın aremezi, me an kuam inıgha Devitın Nguıbar Ekiamın ghua, an inazir afeziabar mozıba itir danganimın anefa. Ezi an otarım Ahasia, an danganim inıgha atrivimın oto.

* **8:19:** Ni 1 Atriviba 11:36ın gan. **8:20:** Jenesis 27:40

Ahasia Judabar atrivimın oto
(2 Eghaghaniba 22:1-6)

²⁵ Ahapın otarım Joram, a 12plan azenibar Israelian atrivimın itima, Jehoramın otarım Ahasia, Judabar atrivimın oto. ²⁶ Ahasia a 22plan azeniba ikia, egha atrivimın oto. Egha azenir vamıran Jerusalemın atrivimın ike. An amebam, Atalia, a Israelian Atrivim Omrin, igiar guivim. ²⁷ Ahasian amebam Ahapın ikizimın ize, kamaghın amizi, a Ahapın ikizimın arazir kurabar gın ghua, arazir kuraba Ikiavıra Itir Godın damazimın dagh ami, mati Ahapın ikizim amizi mokın.

²⁸ Dughiar mamın, Atrivim Ahasia, Israelian Atrivim Joramın porogha a ko ghua, aning Sirian Atrivim Hasaelın misosi. Me Gileatın Distrighın, Ramotın nguibar ekiamın boroghıra uariv sosi. Ezi Sirian midorozir gumaziba Joram birazi, a bar ikufi. ²⁹ Ezi Joram midorozim ategha ghua, Jesrılın nguibar ekiamın ikia, ua deraghasa mızua iti. A Jesrılın ikiavıra itima Atrivim Ahasia an ganasa ghu.

9

God Jehu amisevezi, a Israelian atrivimın oto

¹ Atrivim Joram Jesrılın nguibar ekiamın itima, Godın akam inigha izir gumazim Elisa, akam inigha izir gumazibar okoruamın tongın, gumazir igiar mamın diazi a ize. Ezi a kamaghın a miği, “Ni deraghvıra uan inim kegh, egh olivın borem itir misevir muziarim inigh dikavigh Gileatın Distrighın itir nguibar ekiam Ramotın mangı. ² Egh ni Ramotın otogh, mangı Jehosafatın otarım Jehu

batogh,* a Nimsin igiavotarim. Eghti a uan namakaba ko ikiti, ni a inigh danganir mogomer tamin aven mangi. ³ Egh borem itir misevir kam inigh borem an dapanim gingegh kamaghin a mikim, 'Ikiavira Itir God, Israelian atrivimin iki-asa ni amisefe.' Ni bizir kam damigh givagh, egh tiar akam kuigh zuamiram ari mangigh."

⁴ Elisa mikemegha givazi, Godin akam inigha izir gumazir igiar kam dikavigha Ramotin nguibar ekiamin ghu. ⁵ Egha an otogha garima, Jehu aperaghav ikia midorozir gumazibar, gumazir dapanir igharaziba ko migei. Egha a Jehu migia ghaze, "Gumazir ekiam, ki akar mam nin iti."

Ezi Jehu an azara, "En tinara, ni akam an iti?"

Ezi Godin akam inigha izir gumazim kamaghin a migei, "Nirara, ki akam nin iti."

⁶ Ezi Jehu dikavigha dipenimin aven ghuzi, Godin akam inigha izir gumazim an gin ghua olivin borem inigha Jehun dapanim ginga kamaghin a migei, "Ikiavira Itir God, a Israelian God, kamaghin migei, 'Ki datirighin Israelian atrivimin ikiasa ni amisefe. Eghti ni nan gumazamiziba Israelia, me gativagh men ganam. ⁷ Egh ni Ahapin ikizim misoghinarikigh, kar atrivir ni fomira an ingangarir gumazir dapanimin ikezim. Eghti ki arazir kamın, Atrivir Amizim Jesebelin arazir bar kuraba ikarvagham. Kar fomira

* **9:2:** Jehun afeziam, a Judan atrivimin ikezir gumazir kam Jehosafat puvati. Atrivim Jehosafatin eghaghanim, a 1 Atrivim sapta 22 ko 2 Atrivim sapta 3in iti. Jehosafat, a gumazir igharazim.

9:6: 1 Atriviba 19:16

nan akam inigha izir gumaziba ko nan ingan-
garir gumazibav soghezi, me ariaghirezir amizim.
⁸ Eghti ki Ahapin adarazi bar me gasighasigham.
 Bar guizbangira, Israelian tongin otivir Ahapin
 ikizimin gumaziba, ki bar moghira me agivagham,
 gumazir igiaba ko aruaba sara. ⁹ Ki bar fomira
 Nebatin otarim Jeroboamin ikizim, ko Ahiyan
 otarim Atrivim Basan ikizim gasighasiki. Egh ka-
 maghira ki Ahapin ikizim bar me gasighasigham.
¹⁰ Eghti Atrivir Amizim Jesebel aremegham, eghti
 an kuam afamin gumaziba puvatigham. Puvati,
 aflaba Jesrilin nguibar ekiamin boroghram an
 kuam amam.’” Ezi Godin akam inigha izir gu-
 mazir kam Ikiavira Itir Godin akar kamın gun
 mikemegha givagha, tiar akam kuigha arav ghu.

¹¹ Ezi Jehu ua atrivimin gumazir dapanir
 igharaziba bagha ghuzi, men mav an azara,
 “Biziba bar deraghvira iti, o? Manmaghsua
 gumazir onganir kam iza nin gani?”

Ezi Jehu kamaghin an akam ikaragha ghaze,
 “Ia gumazir kamaghin garibar arazibagh fo, me
 zurara pura tintinibar migirigiabagh ami.”

¹² Ezi me kamaghin a migei, “Ni ifari. Ni der-
 aghvira e mikim. Ni e gifar akam mongan marki.”

Ezi Jehu bighavira kamaghin gumazir dapani-
 bav gei, “Gumazir kam iza kamaghin na migei,
 ‘Ikiavira Itir God ghaze, a Israelian atrivimin iki-
 asa na misevegha gifa.’” ¹³ Gumazir dapaniba
 akar kam baregha, zuamira uan korotiar ru-
 ariba suegha dipenimin adidiaba ave, ezi Jehu

adidiamin tughav iti. Ezi me sigham givia kamaghin dei, “Jehu atrivimin otogha gifa.”

Jehu, Israelian Atrivim Joram misoghezi, an areme

¹⁴⁻¹⁵ Jehu, a Jehosafatin otarim, egha Nimsin igiavotarim. A datirighin nguibar ekiam Ramotin ikia, egha Atrivim Joram misueghti an aremeghti, an an danganim inigh atrivimin otivasa uan gumazir dapaniba ko akabar kiri. Ezi Atrivim Joram Jesrilin ikiavira iti. Faragha Israelia, Sirian Atrivim Hasael ko misozir dughiamin, Atrivim Joram midorozimin aven osimtizer ekiam ini, egha a derazir puvati. Ezi datirighin Jehu uan gumazir dapaniba kamaghin me migei, “Ia na ko navir vamira iki, egh ia deraghvira gan, egh gumazitam ateghti, a Ramot ategh Jesrilin nguibar ekiamin gumazamiziba bagh mangi, bizir ki damuamin kabar gun mikiman marki.” ¹⁶ Egha Jehu uan karisin anabogha, midorozir gumazir maba ko me Ramot ategha Jesrilin ghue. Atrivim Joramin arimariam givazir puvati, egha a Jesrilin uan dakozim girighav iti. Ezi dughiar kamın, Judan Atrivim Ahasia, Joramin ganasa Jesrilin ghugha, aning uaghara Jesrilin iti.

¹⁷ Ezi ganganir gumazir mam, nguibar ekiam Jesril avinizir divazimin tauan tughav ikia garima, Jehu ko an midorozir gumaziba izi. Ezi a dia kamaghin gumazir nguibamin itibav gei, “Ki midorozir gumazir avirimin garima, me izi.”

Ezi gumazir maba ghua, ganganir gumazir kamın akabar gun Atrivim Joram mikemezi, a kamaghin me migei, “Ia midorozir gumazitam mikemeghti, a hoziam inigh, ivegh mangi me

batogh kamaghin me mikim, 'Biziba bar ti ian deraz, o puvati?'"

18 Ezi midorozir gumazir mam hoziam gaper-
agha ivegha ghua kamaghin Jehu migei, "Atrivim
kamaghin foghasa, biziba bar ti ian deraz, o pu-
vati?"

Ezi Jehu an akam ikaragha ghaze, "Kar nin
bizim puvati. Ni pura en gin izi."

Ezi ganganir gumazim, midorozir gumazir kam
bagha garavira itima, a ua izezir puvati. Ezi a ka-
maghin atrivim bagha akam amada, "Midorozir
gumazir ni amadazim, a ghua me bato, egha ua
izezir puvati."

19 Ezi atrivim midorozir gumazir igharazim
amadazi, a ghu. Egha midorozir gumazir kam
me batozir dughiamin, a uaghan kamaghin Jehu
migia ghaze, "Atrivim kamaghin foghasa, biziba
bar ti ian deraz, o puvati?"

Ezi Jehu a migia ghaze, "Kar nin bizim puvati. Ni
pura en gin izi."

20 Ezi ganganir gumazim, midorozir gumazir
kam bagha garima, a izezir puvati, egha a kam-
aghin atrivim bagha akam amada, "Midorozir gu-
mazir ni amadazim, a uaghan ua izezir puvati. Ezi
ki gumazir karisin itimin garima, a Nimsin otarim
Jehu ami moghin, bar arazir onganim gami. An
hoziabagh amima da bar puvira ivemara, karisba
amikirvagha izi."

21 Ezi Atrivim Joram ghaze, "Ni na bagh karis
akir." Ezi me anekirigha givazi, Israelian Atrivim
Joram uan karisin anabo, ezi Judabar Atrivim

Ahasia karisin igharazimin ghuavanabo. Egha aning Jehu bativasa ghu. Egha aning ghua, Jesrilian gumazim Nabotin nguazimin boroghin a bato.

²² Joram, Jehu batozir dughiamin, a kamaghin Jehun azara, “Biziba bar ti nin deraz, o puvati?”

Ezi Jehu kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Da manmaghin deragham? Nin amebam Jesebel asebar gin ghuavira iti, egha arazir kuraba ko imezibagh amuavira iti, mati tuavimin amizim tintinibar arua gumazir igharaziba ko akui moghin ami. Nin amebamin arazir kurar kaba bar ekiva zui.”

²³ Joram, Jehun akar kam baregha, zuamira uan karis giragha arav ghu. Egha kamaghin Ahasian dei, “Ahasia, gumazir kam na abinasa ize!” ²⁴ Egha Jehu uan barir pim bar pamtemin a gekuigha, Joramın akirim gase. Ezi barim an dighorim abighizi, a uan karisin averiam girigha areme.

²⁵ Ezi Jehu, kamaghin gumazir dapanim Bitkar migei, “Ni Joramın kuam inigh Nabotin nguazimin anakunigh, kar Jesrilin gumazim. Ni Ikiavira Itir God fomira Joramın afeziam Atrivim Ahap mikemezir akar kam ginighnighvira iki. Dughiar kamın, ga uan karisning inigha Ahapın gin zuima, Ikiavira Itir God kamaghin Ahap mikeme.

²⁶ ‘Ki Ikiavira Itir God, ki boghimra gumazibar garima, me nin ifongiamın gin ghua, Nabot ko an otaribav soghezi, me ariaghire. Kamaghin amizi, guizbangira, ki Nabotin nguazimra nin arazir kurar kaba ikaragham.’”

Egha Jehu ua kamaghin Bitkar migei, “Ikiavira Itir God fomira mikemezi moghin, ni Joramın

kuam inigh mangi Nabotin nguazir kamın anekunigh.”

Judan Atrivim Ahasia areme

²⁷ Ezi Judan Atrivim Ahasia, Atrivim Joramın garima, an aremegha givazi, a uan karisın ikia egha ara Bethaganın nguibar ekiamın ghu. Ezi Jehu uan midorozir gumaziba ko Ahasian agıntisi, egha Jehu kamaghın midorozir gumazibav gia ghaze, “Ia uaghan a gasegh!” Ezi a uan karisın ghua Gurın mighsiamın ghuavanadima, me Ipleamın nguibamın boroghın a gase. Ezi Ahasia bar ara ghua Megidon nguibar ekiamın ghugha gın areme. ²⁸ Ezi Ahasian gumazir dapaniba an kuam inigha, karisın mam gatigha uam a inigha Jerusalemın ghu. Egha me Devitın Nguibar Ekiamın an inazir afeziabar mozibar danganımın anefa.

²⁹ Joram azenir namba 11ın Israelian atrivimın itima, Ahasia Judabar atrivimın oto.

Me Atrivir Amizim Jesebelın misoghezi, an areme

³⁰ Ezi Jehu uan adarazi ko me Ahasian agıntigha givagha, ua Jesrılın ize. Atrivir Amizim Jesebel danganır kamın ikiava, kamaghın akam baraki, Joram areme. Ezi Jesebel uan damaziba aghıva uan dapanır arızim adıı, egha atrivimın dipenimın aven tughav ikia, winduan beragha tuavimın gari. ³¹ Egha Jehu nguibar ekiamın tiar akar ekiamın aven zuir dughiamın, Jesebel kamaghın an dia

ghaze, “O Simri,[†] ni uan gumazir ekiam misoghezi an aremezir gumazim, ni ti deragha iti?”

³² Jehu oregha winduan pin gara egha kamaghin dei, “Tina nan adarazi bagh izasa ifonge? Tav iti, o?” Ezi ingangarir gumazir maba atrivimin dipenimin ikia, Jehun akam baregha, iza winduan beragh an gari.

³³ Ezi Jehu kamaghin migei, “Ia amizir kam akunighti a izighiri.” Ezi me Jesebel akunizi a iraghu. Ezi an ghuzim tintinibar dipenir biriba ko hoziaba rue. Ezi Jehu uan hoziaba ko karisbagh amima, da Jesebelin kuam dikabiri.

³⁴ Ezi gin Jehu atrivimin dipenimin aven ghughava api. A dagheba ko dipaba amegha givagha, kamaghin gumazibav gei, “God kamaghin mikemegha gifa, amizir kurar kam mar ikufigh. Guizbangira, amizir kam atrivir mam in guivim. Kamaghin amizi ia an kuam afagh.” ³⁵ Ezi me an kuam inigha mozim darighasa azenan ghu. Egha me an kuam burima, a itir puvati. Me an dapanir agharim ko dagarimning ko dafarir beramningra gari.

³⁶ Egha me ua ghuegha bizir kam in gun Jehu migeima, a ghaze, “Bizir otozir kam, Ikiavira Itir God, uan ingangarir gumazim Elaija, a Tisben nguibamin gumazim, an akam garugha mikeme. Ikiavira Itir God kamaghin mikeme, Jesebel aremeghamin dughiam, afiaba izi Jesrilin nguibar

[†] **9:31:** Jesebel ziar kam Jehu gati, Simri. A fo, Simri fomira atrivimin ingangarir gumazir mam, a uan atrivim misoghezi, an areme. Ezi Jehu datirighin uaghan arazir kamram ami. Ni 1 Eghaghaniba 16:8-20 in gan. **9:36:** 1 Atriviba 21:23

ekiamin an kuam amam. ³⁷ Eghti an mikarzir otevir mizumziariba tintinibar nguazim giregh ikiva, afiar buaribar min ganam. Eghti gumaziba dar ganiva, foghan kogham kar ti Jesebelin mikarzir otevir naba, o? ”

10

Me Ahapin ikizim misoghezi, me bar ariaghire

¹ Atrivim Ahapin otariba ko, an igiavotariba me Samarian nguibar ekiamin iti.* Men dibobonim, 70in tu. Ezi Jehu akinafarir maba osirigha, Samarian gumazir dapaniba ko gumazir aruaba ko, gumazir Ahapin ovavir borir otaribar gariba bagha da amaga kamaghin migia ghaze, ²⁻³ “Ahapin otariba, ia ko iti. Ezi ia midorozir karisba ko hoziaba ko afuziba, ko misoghamin bizir maba sara ikia, egha divazir gavgavim avinizir nguibar ekiamin iti. Kamaghin amizi, dughiar ia akinafarir kaba iniamimin, ia Ahapin ovavir boribar tongin, gumazir bar aghuitam atrivimin ikisi anemisefegh. Egh ia an akuragh a bagh misogh.”

⁴ Ezi gumazir dapaniba ko gumazir aruaba akar kam inigha, bar atiatigha ghaze, “Jehu atrivir pumuning abiragha gifa. Eghti e manmaghin anebiragham? E bar ibura.”

⁵ Kamaghin amizi, gumazir atrivimin dipenimin garim ko nguibar ekiamin gumazir dapanir faragha zuim, ko gumazir aruaba, ko gumazir Ahapin ovavir boribar gariba, me Jehu bagha

* **10:1:** Hibrun akam ghaze, Jesril. Gumazir fomira itir maba Grighin akamin akar kam gira, me ghaze a Samarian nguibar ekiamin migei.

kamaghin akam amada, “E nin ingangarir gumaziba, e nin ifongiamin gin mangasa. E gumazitam amiseveghti an atrivimin otoghan kogham. Bar puvatigham. Ni tizim damusi, ni puram a damu.”

⁶ Ezi Jehu uam akinafarir igharazim osirigha kamaghin gumazir kabav gei, “Ia nan gin mangi egh nan apengan ikisi, ia bar Ahapin ovavir borir otaribav sueghti, me arighireghasa ki ifonge. Egh gurumin kamaghira garir dughiamra, ia men dapaniba inigh Jesrilin izi.” Dughiar kabar, Ahapin ovavir borir otarir 70plan kaba, me gumazir aruaba ko Samarian nguibar ekiamin iti, ezi gumazir aruar kaba zurara men sure gami. ⁷ Egha gumazir aruar kaba Jehu da akinafarim inigha, Ahapin ovavir borir otarir 70plan kaba bar me misoghezi me ariaghire. Me men firibar ghoregha, men dapaniba isa akirabagh aghuigha Jehu bagha da amangi.

⁸ Ezi Jehu kamaghin oraki, me Ahapin ovavir borir otaribar dapanibar akua izegha gifa, ezi a kamaghin me migei, “Ia dapanir kaba inigh, nguibar ekiamin tiar akar ekiamin, da isi pozir pumuning mikinigh, egh da ateghti, da mamaghira iki mangi gurum mizaraghan tugh.”

⁹ Egha amimzaraghan, Jehu dikavigha nguibar ekiamin tiar akamin ghugha dapanir kabar gari. Gumamazir avirim danganir kamnin iti, ezi Jehu tugh kamaghin me migei, “Ki uabi uan gumazir ekiam Atrivim Joram abiraghasa nighnisi. Egha ki a misoghezi an areme. Egha ki fo, ia gumazir kam misoghezi an aremezir puvati. Ezi tinara gumazir

kabav soghezi, me ariaghire? E fozir puvati. ¹⁰ Ezi bizir kam kamaghin en aka, akar Ikiavira Itir God fomira isa Ahapin ikizim ganingiziba, da bar guizin otivaghiri. Ezi datirighin Ikiavira Itir God, akar a uan ingangarir gumazim, Elaijan akam garugha mikemezim, an otogha gifa.” ¹¹ Egha gin Jehu, Ahapin ikizir Jesrilin itir igharaziba, ko an gumazir dapaniba, ko an namakar aghuiba, ko an ofa gamir gumaziba, a bar me misoghezi me ariaghire. Jehu tav ataghizi a itir puvati. Bar puvati.

Jehu, Atrivim Ahasian ikizim misoghezi, me ariaghire

¹² Egha Jehu uan midorozir gumaziba ko Jesril ategha, Samarian mangasa. A tuavir kamın ghua danganir me kamaghin diborim, Sipsipbar Garir Gumaziba Uari Akuvir Danganımın oto. ¹³ Egha a gumazir maba bativigha, kamaghin men azara, “Ia managh ikegha ize?”

Ezi me kamaghin an akam ikaragha ghaze, “E Atrivim Ahasian adarasi. E Atrivim Joramın adarazi ko Atrivir Amizim Jesebelin ikizimın ganasa Jesrilin zui.”

¹⁴ Ezi Jehu akar kam baregha, kamaghin uan adaraziv gei, “Ia gumazir kabar suikigh.” Ezi me gumazir kaba bar men suigha, me inigha ghua mozir bar ekiam itir danganımın zui. Egha me Ahasian adarazi bar me misoghezi me ariaghire, ezi tav itir puvati. Men dibobonim, 42in ghu.

Jehu Ahapin ikizimin igharaziba bar me misoghezi, me ariaghire

¹⁵ Ezi Jehu uan midorozir gumaziba ko danganir kam ategha ghua, tuavimin Rekapin otarim Jonadap bato. Egha Jehu dughiam a ganigha, kamaghin a migei, “Ki nin nighnizim bar a gifonge. Ni manmaghin ami, ki amir biziba ni dagh akongez, o puvati?”

Ezi Jonadap kamaghin Jehu migei, “Are, ki ni ko navir vamira iti.”

Ezi Jehu kamaghin a migei, “A dera. Kamaghin ni uan dafarim na daningigh, ga uan dafarimningin suiraka.” Egha Jehu, Jonadapin dafarimin suiragha, a gekuigha karisin anabo.

¹⁶ Egha Jehu kamaghin a migei, “Ni na ko izi egh fogham, ki Ikiavira Itir Godin gin mangasa gavgafi.” Egha aning karisin aven aperagha Samarian ghu. ¹⁷ Me Samarian otivigha, Jehu Ahapin ikizimin gumazir igharazir maba bar me misoghezi me ariaghire. A bar me agifa, ezi akar kam, Ikiavira Itir God fomira Elaija ganingizi moghira, a guizin oto.

Jehu gumamazir asem Balin ziam feba bar me misoghezi, me ariaghire

¹⁸ Ezi gin Jehu Samarian gumamazibar diazi, me iza uari akufa, ezi a kamaghin me migei, “Fomira, Atrivim Ahap asem Balin ziam fasa gavgafi. Eghti nan arazir ki asem Balin ziam famim, Ahapin arazir asem Balin ziam fem bar a gafiragham. ¹⁹ Eghti datirighin ia Balin akam inigha izir gumaziba ko, an ofa gamir gumaziba ko, asem

balin ziam fer gumazamizibar diaghti, me bar izi uari akufagh. Ia tav ateghti, a pura ikian marki. Datirighin ki ofan bar ekiam asem Bal bagh a damuasa. Eghti tav otoghan kogh aremegham.” Jehu gumazamizir asem Balin ziam febav sueghti me aremeghasa, a me gifara akar kam gami.

²⁰ Egha a ua kamaghin migei, “E asem Balin ziam fisi dughiar ekiatam amiseveka.” Egha me dughiar mam amisefe. ²¹ Ezi Jehu akam bar Israelian nguibaba bagha anemadazi, gumazamizir asem Balin ziam feba me iza uari akufa. Tav ua nguibamin itir puvati. Egha me ghua asem Balin izam fer dipenimin aven ghuezi, dipenim bar izifa.

²² Me aven ghuegha givazi, Jehu, ofa gamir gumazir korotiar aghua asem Balin ziam febar garim, kamaghin a migei, “Ni korotiaba inigh, gumazamizir iza asem Balin ziam febar aningigh.” Ezi gumazir kam Jehu mikemezi moghin ami.

²³ Ezi gin, Jehu ko Rekapin otarim, Jonadap aning Balin ziam fer dipenimin aven ghu. Egha Jehu kamaghin gumazamizibav gei, “Ia deraghvira uarir gan, egh uari asavsuih, gumazamizir Ikiavira Itir Godin ziam fe tam ti e ko ikiam. E gumazamizir asem Balin ziam febara ikiam.” ²⁴ A mikemegha givagha, Jonadap ko danganir ofa gamir dakozir itimin aven ghua, asem Bal bagha ofan bar isia mighiriba ko ofan igharazibagh ami.

Gumazamiziba tighar izamin dughiamin, Jehu faragha 80plan midorozir gumazibav sevegha asem Balin ziam fer dipenimin azenan mizuam ikiasa me mikeme. Egha a kamaghin me mikeme, “Ia asem Balin ziam fer gumazamiziba bar

me misueghti me arighiregh. Eghti midorozir gumazitam gumazamizir kabar tav ateghti an arimangigham, midorozir gumazir kam aremegham.”

²⁵ Egha Jehu ofan bar isia mighirizim gamigha givagha, kamaghin uan midorozir gumaziba ko gumazir dapanibav gei, “Ia aven izi bar me misueghti me arighiregh. Ia tav ateghti an arimangan marki.” Ezi me aven ghua midorozir sabamin bar me misuaghariki. Egha me gin men kuaba inigha ghua nguibar ekiamin azenan da kuni. Egha me uamategha nguibar ekiamin itir Balin ziam fer dipenim bagha zui. ²⁶ Me Balin ziam fer dipenimin aven ghuegha, guarir akinir asebar nedaziba itir gumaziba dar ziaba feba, inigha azenan iza avimin dagh aboro. ²⁷ Egha me asem Balin marvir guam gasighasigha, an ziam fer dipenim gasighasiki. Egha me asem Balin ziam fer dipenir kam gamizi a buarir dipenimin oto, egha ikia iza datirighin tu.†

²⁸ Arazir kamin, Jehu asem Balin ziam fer arazim agifa, ezi Israelia uam an ziam fer puvati. ²⁹⁻³⁰ Ezi Ikiavira Itir God kamaghin Jehu migei, “Ni nan navir averiamin ifongiamin gin ghua, egha ni bizir kaba Ahapin adarazigh ami, ezi nin arazir kam nan damazimin dera. Kamaghin amizi ki gin nin adarazir gumaziba ateghti, me atrivibar otivam. Nin ikegh mangi nin otarim ko an otarim, ko an igiavotarim ko an azizimin

† **10:27:** Akar kam, “datirighin,” e itir dughiam migeir puvati. Puvati. A dughiar gumazim akinafarir kam osirizim migei.

10:29-30: 1 Atriviba 12:28-30

tugham.” Ezi ġin Jehu Atrivim Jeroboamın arazir kurabar ġin zui, gumazir kam a fomıra Israelia gekuizi me arazir kuram gami. Jeroboam ġolin bulmakaun pumuningın ingarigha, mam inigha Betelin nguibamın aneti, egha mam inigha Danın nguibamın aneti. Ezi Jehu Israelia ataghizi, me bulmakaun kamningın ziam fe. ³¹ Ezi Jehu uaghan Ikiavıra Itir God, a Israelian ġodin Araziba uan navir averiamın aven bar deraghavıra dar ġin mangasa gavgavizir puvati. An akırim ragha Jeroboamın arazir kurabagh asarazir puvati. Jeroboam, a fomıra Israelia gekuizi, me arazir kurabagh amizir atrivim.

Jehu areme

³² Dughiar kamın Jehu atrivimın itima, Ikiavıra Itir God kantrin igharaziba ataghırazi, me Israelia gafigha men nguazir otevir maba isi. Sirian Atrivim Hasael Israelian nguazir otevir kam bar a iniasa me misosi. ³³ A Jordanın Fanemın aruem anadi naghın iti. Ezi Hasael Israelia abıragha, men nguazir kaba ini, a sautin amadaghan Arnonın Fanemın boroghın itir, Aroerın nguibar ekiamın ikegha ghua, notın amadaghan ghua, Gileat ko Basanın Distriġhningın tu. Kar ġatin anabam, ko Rubenın anabam, ko Manasen anabamın akuar mamın adarazir nguaziba.

³⁴ Ezi bizir igharazibar eghaghanir Atrivim Jehu amiziba, da akınafarir kamın iti, me a dibora ghaze, Israelian Atrivibar Eghaghaniba. Akınafarir kam ingangarir gavgavir an amiziba bar dagh eghari. ³⁵ Egha ġin Jehu uan inazir afezi-abar mın aremezi, me Samarian nguibar ekiamın

mozimın anefa. Ezi an otarim Jehoahas, an danganim inigha atrivimın oto. ³⁶Jehu Samarian ikia, 28plan azenibar Israelian atrivimın ike.

11

Atalia Judan Atrivir Amizimın oto (2 Eghaghaniba 22:10--23:15)

¹ Ezi Atrivim Ahasian amebam Atalia kamaghın akam baraki, an otarim Ahasia aremegha gifa, ezi a zuamira midorozir gumazibav kemezi, me Judan atrivibar ikizimın gumaziba bar me misoghezi me ariaghire. ²Ezi midorozir gumaziba Ahasian otarim Joas misoghezi an aremezir puvati. Me kamaghın fozir puvati, Atrivim Joramın guivim Jehoseba ko Atrivim Ahasian buaramizim, moga Joas inigha amizir an ganamim, ko aning isa danganir me daguivsiaba arizimın aven aning modo. Kamaghın amizi, Atalia Joas misoghezi an aremezir puvati. ³ Ezi Jehoseba 6plan azenibar Ikiavira Itir Godin Dipenimın aven Joas modozi an a ko iti. Ezi dughiar kamın Atalia Judan atrivir amizimın ikiavira iti.

⁴ Ezi namba 7in azenimın Atalia amizir atrivimın itima, ofa gamir gumazim Jehoiada, midorozir gumazir amizir atrivimın gariba ko, midorozir gumazir atrivimın dipenimın gariba, me bagha akam amaga ghaze, me Ikiavira Itir Godin Dipenimın izi. Me izegha givazi, Jehoiada me ko akar dikirizir gavgavir mam gami. A me bagha akar mam akirizi, me bizir a damuasa me mikemeziba bagha, Ikiavira Itir Godin ziamın akar dikirizir gavgavim gami. Ezi a gın Ahasian otarim Joas inigha iza men aka. ⁵⁻⁸Egha Jehoiada

kamaghin me migei, “E Joas damighti an atrivimin otivasa ki ifonge. Kamaghin amizi, ki bizir ia damuamiba bagh ia mikimasa. Ki fo, midorozir gumazir okoruar pumuning Sabatin dughiamin, ingangarim agivagha avughsi, ezi igharaziba men danganiba isa ingangarim gami. Ezi Sabatin kam otivasa, ezi midorozir gumazir okoruar 3pla, ia bar Ikiavira Itir Godin Dipenim izasa ki ifonge. Midorozir gumazir Sabatin dughiamin ingangarim gamiba, kar atrivimin dipenimin gari darasi, ko Surin tiar akamin garir darasi, ko midorozir gumazir akirangin tuivigha ikia, divazimin tiar akamin gariba, me bar Ikiavira Itir Godin Dipenimin izi Joas geghuv an ganam. Midorozir gumaziba bar midorozir sababar suighiva, Ikiavira Itir Godin Dipenimin danganiba bar da tuivigh iki, egh deraghviram atrivim bagh gan. Eghti a danganitamın mangiti, midorozir gumaziba a ko mangi. Egh midorozir gumaziba gumazitam ateghti, an an boroghın izan marki. Eghti gumazitam roghira iziti, me gumazir kam misueghti an aremegh.”*

⁹ Ezi midorozir gumazibar dapaniba, ofa gamir gumazim Jehoiadan akar kamın gin ghua Sabatin dughiamin, me midorozir gumazir ingangarim agivagha avughsasa amir kaba, ko midorozir gumazir men danganiba iniamiba, bar men akua Jehoiada bagha Ikiavira Itir Godin Dipenimin izi. ¹⁰ Dughiar kamın, Atrivim Devitin afuziba ko oraba, da Ikiavira Itir Godin Dipenimin

* **11:5-8:** Hibrun akam vezin kabar migirigiar otevir maba deragha dar mingariba abighizir puvati.

iti. Ezi Jehoiada bizir kaba inigha midorozir gumazibar dapanibagh aningi. ¹¹ Ezi midorozir gumaziba ghua, Ikiavira Itir Godin Dipenimin uari bagha danganiba inigha, sautin amadaghan ikegha ghua notin amadaghan tu. Me uaghan ofa gamir dakozimin boroghin tuivighav ikia, egha midorozir sababa suigha, atrivim ekiarugha bar deraghvira gara iti. ¹² Midorozir gumaziba uari akirigha mizua itima, ofa gamir gumazim Jehoiada, Joasin akua azenan iza, atrivibar dapanir asuam Joasin dapanim garu. Egha Akar Dikirizir Gavgavim itir akinafarir righizir mam a ganingi. Egha me gin olivin borem Joasin dapanim gin-gegha anemisevezi, an atrivimin oto. Ezi gumazamiziba bar akuegha dafaribav sogha, kamaghin dei, “Joas dughiar ruarimin atrivimin ikiam.”

¹³ Ezi Atrivir Amizim Atalia midorozir gumaziba ko gumazamizibar dimdiam baregha, uan dipenim ategha Ikiavira Itir Godin Dipenimin danganir gumazamiziba uari akuva itimin ghu. ¹⁴ A ghua otogha garima atrivir igiam, atriviba ami moghin, Ikiavira Itir Godin Dipenimin guamin itir guarir akinimin boroghin tughav iti. Egha a midorozir gumazibar dapaniba ko gumazir sighabagh ivibar garima, me atrivir igiamin boroghin iti. A uaghan garima gumazamiziba bar akuegha, men marazi uaghan isighabagh ivi. Ezi Atalia puv atara uan korotiam abigha dia ghaze, “Ia gumazamizir kuraba. Ia bar arazir kuram gamua na abinasa.”

¹⁵ Ezi Jehoiada Ikiavira Itir Godin Dipenimin boroghin Atalia misueghti an aremeghan an

aghua. Egha a kamaghin midorozir gumazir dapanibav gei, “Ia Atalian suiraghti, midorozir gumaziba anekiarugh a kurugh Ikiavira Itir Godin Dipenim avinizir divazimin azenan mangi. Eghti gumazitam an gin mangiti, ia gumazir kam misueghti an aremegh.” ¹⁶ Ezi me Atalian suiragha, a inigha Godin Dipenim ategha ghua atrivimin dipenim avinizir divazir hoziaba aven zuir tiar akamin aven ghugha, a misoghezi an areme.

*Ofa gamir gumazim Jehoiada gumazamizibar akurazi,
me Ikiavira Itir Godin girara zui
(2 Eghaghaniba 23:16-21)*

¹⁷ Godin ofa gamir gumazim Jehoiada, Atrivim Joas ko gumazamizibar akurvazi, me Ikiavira Itir God ko Akar Dikirizir Gavgavim gamua ghaze, me Ikiavira Itir Godin gumazamizibara ikiam. Egha a uaghan atrivim ko gumazamizibar akurazi, me uarir tongin Akar Dikirizir Gavgavim gami. ¹⁸ Egha gin gumazamiziba asem Balin ziam fer dipenimin ghua, bar a gasighasiki. Egha me ofa gamir dakoziba ko asem Balin marvir guabagh asighasiki. Egha me Balin ofa gamir gumazim Matan misoghezi an areme. Ezi Jehoiada midorozir gumazir maba misevezi me Ikiavira Itir Godin Dipenimin gara a geghufi. ¹⁹ Ezi Jehoiada, midorozir gumazibar dapaniba ko, midorozir gumazir atrivimin gariba ko, atrivimin dipenimin garir midorozir gumaziba, me Ikiavira Itir Godin Dipenimin ghugha atrivir igiam inigha an akua atrivimin dipenimin zuima, gumazamiziba bar men gin zui. Me bar ghua otivigha, tiar akar

me kamaghin dıborim, Mıdorozir Gumazibar Tiar Akam, an aven ghua Joas isava atrivir dabirabim gatizi an a gaperu. ²⁰ Ezi gumazamiziba bar akonge. Me fo, mıdorozir gumaziba atrivimın dıpenimın boroghın Atalia mısoğhezi an areme. Kamaghın amizi, gumazamiziba navir amırizim sara Jerusalemın apiaghav iti. ²¹ Joas 7plan azeniba ikia, egha atrivimın oto.

12

Joas İkiavıra İtir Godın Dıpenim akırı (2 Eghaghanıba 24:1-14)

¹ Jehu İraelian atrivimın itima, an namba 7ın azenimın aven Joas Judan atrivimın oto. Egha Joas Jerusalemın ikia, 40plan azenibar atrivimın iti. Joasın amebam Sıbia, a Berseban amizim. ² Ezi Joas atrivimın itir dughiamın, Godın ofa gamir gumazim Jehoiada an nıghnızibar kıra zui, kamaghın amizi, Joas arazir aghuıba İkiavıra İtir Godın damazımın dagh amı. ³ Egha Joas, mıghsıabar pın itir asebar ziaba fer dıpenıbagh asıghasıghızır puvati, ezi gumazamiziba danganır kabar ghuavıra ikia ofabagh amua, egha pauran mughuriar aghuım zuıba tue.

⁴ Dughıar mamın, Joas ofa gamir gumazıbar dıazi me izıma a me mıgıa ghaze, “İa ofa gamir gumazamizıba bar, dagıar me inıgha İkiavıra İtir Godın Dıpenimın izıba ini, kar İkiavıra İtir Godın Dıpenimın takısın dagıaba, ko dagıar gumazıba uan akar dıkırıziabar gın mangı danıngamıba, ko

me uan ifongiabar God ganidir dagiaba.* ⁵ Ia ofa gamir gumaziba vaghvagh, deraghvira dagiar gumazamiziba ia ganidibar gan. Egh ia ganti, Ikiavira Itir Godin Dipenimin danganitam ikuvigham, eghti ia dagiar kabar taba inigh gumazibagh ivezeghti, me danganir ikuvizir kam akirigham.”

⁶ Ezi azenir mabar gin, kar Joasin namba 23plan azenibar an atrivimin iti, egha an ofa gamir gumazibar garima, me Ikiavira Itir Godin Dipenim akirasa bizitam gamir puvati. ⁷ Ezi a Jehoiada ko ofa gamir gumazir igharazibar diazi me izezi, a kamaghin me migei, “Ia manmaghsua Ikiavira Itir Godin Dipenimin danganir ikuvigha itiba akiran aghua? Kamaghin, ia gumazamiziba da isir dagiabagh ativagh dar ganan marki. Ia dagiar kabar taba isi, gumazir Ikiavira Itir Godin Dipenim ikuvizir bizibar kirsi ki misivamibar aningam.” ⁸ Ezi ofa gamir gumaziba Joasin akamin amamangati, egha me ua gumazamiziba da dagiaba inian koghasa akam akiri, egha uaghan me uari Ikiavira Itir Godin Dipenimin bizir ikuvizibar akiramin ingangaribar ganan kogham.

⁹ Ezi gin ofa gamir gumazim Jehoiada boksiar mam inigha, an asuamin torim gamigha, a isa ofa gamir dakozimin boroghin aneti. Ezi gumazamiziba iza Ikiavira Itir Godin Dipenim

* **12:4:** Hibrun akam deragha vezin kamin mingarim abighizir puvati. Ni Ikiavira Itir Godin takisin dagiabagh foghsi, ni Ua Me Ini 30:11-16in gan. Egh ni akar dikirizimin dagiabagh foghsi, ni Ofa Gami 27:1-7in gan.

avınizir divazimın aven zuir dughamın, me bok-siar kamın garima, an ofa gamir dakozimın agharir guivimın amadaghan iti. Ezi ofa gamir gumazir Dıpenimın tiar akamın gariba, me gumazamiziba inigha izir dagıaba isa boksiar kam gazui. ¹⁰ Egha ofa gamir gumaziba garima, bok-siam izıvasava amima, me gumazir atrivimın akınafariba osirim ko Godın ofa gamir gumaz-ibar dapanim bagha akam amada. Ezi aning iza dagıar kaba isa mıtirim gaghua da inigha ghua da medi. ¹¹⁻¹² Me da mengegha gıvagha, da isa Ikiavıra Itir Godın Dıpenim akırir gumazir dapanibagh anıdi. Ezi gumazir kaba dagıaba isa gumazir dıpenibar ingariba, ko gumazir dagıar dıpenibar ingara foziba, ko dagıaba aghorir gumazibagh ivesi. Egha me uaghan temer arariba, ko ingaramın dagıabagh ivesi. Ezi ingangarir kamın akurvazir bizir manaba iti, me uaghan dagh ivesi. ¹³⁻¹⁴ Ezi silvan dagıar me Ikiavıra Itir Godın Dıpenimın iniziba, da ingangarir vamıra iti, kar İkiavıra Itir Godın Dıpenim akıramın dagıaba. Kamaghın amizi, me dagıar kaba inigh, itarir ekiaba, ko itarir me silvan ingariziba, ko sıghaba, ko bizir lam amungamiba, ko Ikiavıra Itir Godın Dıpenimın aven, ingaramın bizir igharazir me gol ko silvan ingariziba, me dagh ivezan kogham. ¹⁵ Gumazir ingangarimın gariba me dagıaba okeir puvati. Ezi gumazir aruaba dagıar kaba bagha men azangsızir puvati, me man-maghıra dagıar kabagh ami. ¹⁶ Ezi dagıar gumazamiziba osımtızim agevir ofa bagha anıdiba,

 12:15: 2 Atriviba 22:7

12:16: Ofa Gami 7:7

ko dagiar arazir kuraba gın amadir ofaba bagha anıdiba, me da isa Ikiavıra Itir Godın Dıpenimın itir boksiam gazuir puvati. Me da isa Godın ofa gamir gumazibagh anıdi.

Sirian atrivim Judabav soghasa

¹⁷ Atrivim Joas Ikiavıra Itir Godın Dıpenim akırasa gumazibav sevegha gıfa, ezi gın, Sirian Atrivim Hasael uan mıdorozir gumaziba ko, iza Getın nguıbar ekiam koro. Me Getia abıragha gıvagha, egha ragha Jerusalemia ko mısoghasa ghue. ¹⁸ Ezi Atrivim Joas, Atrivim Hasael izi Jerusalem mısoghan aghuagha, bizir ekiar bar aghuim isa Hasael bagha anemada. Joasın inazir afeziaba, kar Atrivim Jehosafat ko, Atrivim Jehoram ko, Atrivim Ahasia, me bar Joasın ifongiamın gın ghua, bizir bar aghuiba isa Ikiavıra Itir God ganıngi. Ezi datırıghın Joas bar a da ini. Egha a uaghan Ikiavıra Itir Godın Dıpenim ko atrivimın dıpenimın dagıaba modir danganimın itir golba bar ada ini. Egha a bizir bar aghuir kaba Sirian Atrivim Hasael bagha da amada. Ezi Hasael da inıgha gıvagha, Jerusalem ategha ghu.

¹⁹ Ezi bizir ıgharazıbar eghaghanir Atrivim Joas amızıba, da akınafarır kamın iti, me a dıbora ghaze, Judabar Atrıvıbar Eghaghanıba. ²⁰⁻²¹ Dughıar mamın, Joasın ingangarır gumazıba Joas mısueghti, an aremeghasa akam akırı. Ezi men mamning, Sımeatın otarım Josakar, ko Somerın otarım Jehosabat, anıng tuavımın itir dıpenır mamın a mısoghezi an areme, kar tuavır ghuaghıra Silan nguıbamın otozım. Dıpenır kam, me fomıra Jerusalemın boroghın nguazıbagh kua

da isa Jerusalemın danganir ira ghuezibav kira da apemezir danganimın iti. Kamaghıra Joas aremezi, me an kuam isa Devitin Nguibar Ekiamın ghua an inazir afeziaba ko anefa. Ezi an otarim Amasia, an danganim inigha atrivimın oto.

13

Joahas Israelian atrivimın oto

¹ Ahasian otarim, Joas a 23plan azenibar Judabar atrivimın itima, Jehun otarim, Joahas a Israelian atrivimın oto. Egha a 17plan azenibar Samarian nguibar ekiamın atrivimın iti. ² Nebatin otarim, Atrivim Jeroboam arazir kuram gamizi moghin, Joahas arazir kuram Ikiavıra Itir Godın damazimın a gami. Jeroboam fomıra Israelia gekuizi, me arazir kuraba Ikiavıra Itir Godın damazimın dagh gami. Ezi Jeroboam amizir arazir kaba, Joahas datirighin arazir kamaghıra garibagh ami, egha da ataghizir puvati. Bar puvati. ³ Kamaghın amizi, Ikiavıra Itir God puvıra Israelian atari, egha Sirian Atrivim Hasael ataghizi, a dughiar aviribar iza Israelia misogha me abiri. Ezi gin Hasaelin otarim Benhadat, Sirian atrivimın oto. Ezi Ikiavıra Itir God anetaghizi, a uaghan Israelia dikabinasava ami. ⁴ Ezi Atrivim Joahas Ikiavıra Itir God ko migei. Guizbangıra, Ikiavıra Itir God fogha gifa, Sirian atrivim bar pazavıra Israelia gami. Kamaghın amizi, God Joahasın dimdiam baraki. ⁵ Egha Ikiavıra Itir God, Israelian akurvaghasa gumazir mam amisefe, ezi gumazir kam Siriabar dafarim da ua me ini. Kamaghın amizi, Israelia fomıra deragha ikezi moghin,

datirighin men nguibabar dabirabim ua dera. ⁶ Egha me arazir kurar kam ataghizir puvati, kar arazir kurar Jeroboamin ikizim fomiram amiziba. Jeroboam uaghan Israelia gekuizi, me dagh ami. Me datirighin arazir kurar kabagh amuavira iti. Egha me aser amizim Aseran marvir guar Samarian itim, me a batoghezir puvati.

⁷ Ezi Sirian midorozir gumaziba Israelian midorozir gumazir aviribav soghezi me ariaghire. Sirian midorozir gumaziba bar puvira me gamua, me dikabira me gamima me nguazir minemniamin min otifi. Kamaghin amizi, dughiar kamın, Joahas midorozir gumazir aviriba puvati. Israelia datirighin 50plan midorozir gumazir hoziabagh apia misozibara iti. Egha me misoghamin 10plan karisba ikia, egha 10,000plan midorozir gumazir igharaziba iti.

⁸ Ezi bizir igharazibar eghaghanir Atrivim Joahas amiziba, da akinafarir kamın iti, me kamaghin a dibori, Israelian Atrivibar Eghaghaniba. Akinafarir kam, ingangarir gavgavir an amiziba bar dagh eghari. ⁹ Egha gin Joahas uan inazir afeziabar min aremezi, me an kuam inigha Samarian nguibar ekiamın ghua anefa. Ezi an otarim Jehoas, an danganim inigha atrivimın oto.

Jehoas Israelian atrivimın oto

¹⁰ Joas 37plan azenibar Judan atrivimın iti, ezi Joahasın otarim Jehoas, a Israelian atrivimın oto. Egha 16plan azenibar atrivim ikia, Samarian nguibar ekiamın iti. ¹¹ Nebatin otarim, Atrivim Jeroboam fomira arazir kuram gamizi moghin Atrivim Jehoas arazir kuram Ikiavira Itir Godın

damazimîn a gami. Jeroboam fomîra Israelia gekuizi, me Ikiavîra Itir Godin damazimîn arazir kuram gami. Ezi datirîghin Jehoas, Jeroboamîn mîn arazir kurar kamaghîra garibagh ami. Egha an arazir kurar kaba ataghizir puvati. Bar puvati. ¹² Ezi bizir igharazibar eghaghanir Atrivim Jehoas amiziba, da akînafarir kamîn iti, me kamaghîn a dibori, Israelian Atrivibar Eghaghaniba. Akînafarir kam, Israelian Atrivim Jehoas, Judan Atrivim Amasian adarazi ko misoghezir dughiamîn, amizir bizir gavgavibagh eghari. ¹³ Ezi gin Jehoas uan inazir afeziabar mîn aremezi, me an kuam inigha Samarian ghua, Israelian atrivibar mozibar boroghîn anefa. Ezi Jehoasîn otarim Jeroboamîn igharazim an danganim inigha atrivimîn oto.

Elisa areme

¹⁴ Ezi Jehoas atrivimîn itir dughiamîn, Elisa arîmariar bar ekiam ini. A bar aremeghasava ami, ezi Atrivim Jehoas ghua an gari. Jehoas an apangkuvigha azia a mîgia ghaze, “Nan afeziam! Nan afeziam! Nî Israelian akurvazir gumazir bar gavgavim, mati mîdorozir hoziaba ko mîdorozir karisba.”

¹⁵ Ezi Elisa kamaghîn a mîgei, “Nî mangî barir pim inigh izi.” Ezi Jehoas ghua a inigha izi.

¹⁶ Egha Elisa a mîgia ghaze, “Nî barir pim inigh a gekuigh asîsivîra gan.” Ezi atrivim kamaghîn amizi, Elisa uan dafarim isa atrivimîn dafarim gisîn ati.

17 Egha g'in Elisa kamagh'in atrivim m'igei, "Ni datirigh'in mangi dipenir winduan aruem anadi nagh'in itim kuigh." Ezi Jehoas uan barir pim ategha ghua windua kui.

Ezi Elisa ghaze, "Ni barir pim gekuigh barim gasivamadagh."

Ezi Jehoas kamagh'in amizi, Elisa diagha ghaze, "Barir kam, kar Ikiavira Itir Godin barim, a Sirian midorozir gumaziba abiragham. Eghti ni Afeghin nguibamin Sirian midorozir gumaziba ko misogh bar me agivagham."

18 Egha Elisa ua kamagh'in atrivim m'igei, "Ni bariba inigh."

Ezi atrivim da inigha givazi, Elisa ghaze, "Ni barir kaba isi nguazim gapisigh." Ezi Jehoas bariba isa 3plan dughiabar nguazim gapisi.

19 Ezi Godin akam inigha izir gumazim Elisa an ganigha atara kamagh'in m'igei, "Ni 5pla o 6plan dughiabar nguazim gapizighan aghua? Ni kamagh'in amigha ti, Sirian midorozir gumaziba agivaghai. Egh ni datirigh'in 3plan dughiabara, me abiragham."

20 Ezi g'in Elisa aremezi, me an kuam inigha dagiar mozir me ingarizimin anefa. Azeniba zurara, Moapian gumazir okoruar maba iza paza Israelia gami.

21 Dughiar mam'in Israelian gumaziba iza gumazir mam'in kuam afasa. Egha me garima, Moapian marazi izima, me zuamira gumazir kam'in kuam isa Elisan mozir an aghariba iti nagh'in anakunighava are. Ezi gumazir kam'in kuam mozim'in ghuaghira Elisan agharibagh isin

iri, ezi zuamira, an angamira itir ikirimirim ua iza an kuamin anabozı a ua dikafi.

Sirian midorozir gumaziba ua Israelia misosi

²² Ezi azeniba bar Jehoasin afeziam, Joahas Israelian atrivimın itima, Sirian Atrivim Hasael, Israelia misogha osımtızim me ganingi. ²³ Ezi Ikiavira Itir God Israelian apangkuvigha bar me gifonge. A fomira Akar Dikirizir Gavgavir Abraham ko Aisak ko Jekop ko amizir kam ginirigha, a Israelian akuragha me gasighasighizir puvati. Egha a Israelia batueghti, me an damazimın saghon mangan an aghua.

²⁴ Ezi gin Atrivim Hasael aremezi, an otarim Benhadat an danganim inigha Sirian atrivimın oto. ²⁵ Ezi Israelian Atrivim Jehoas, uan midorozir gumaziba ko, Atrivim Benhadatın midorozir gumaziba ko me uariv sosi. Egha Jehoas, a Benhadat abiragha, Jehoasin afeziam, Joahasın dughiamın, nguibar Sirian midorozir gumaziba Israelia da inizir kaba, a uam ada ini. Jehoas 3plan dughia bar Benhadat abira.

14

Amasia Judan atrivimın oto

(2 Eghaghaniba 25:1-24)

¹ Ezi Joahasın otarim, Jehoas azenir pumuningin Israelian atrivimın itima, Joasin otarim Amasia Judan atrivimın oto. ² A 25plan azeniba ikia, egha atrivimın otogha, 29plan azenibar Jerusalemın atrivim iti. An amebam, Jehoadin, a Jerusalemın nguibar ekiamın amizir

mam. ³ Amasian afeziam Joas fomira amizi moghin, an arazir aghuibara Ikiavira Itir Godin damazimin dagh ami. Egha a uaghan uan ovavim Atrivim Devit amizir arazir aghuibar gin zuir puvati. ⁴ Guizbangira, Amasia mighsiabar pin itir asebar ziaba fer danganir kabagh asighasighizir puvati. Ezi gumazamiziba danganir kabar ghua aseba bagha ofabagh amua, egha pauran mughuriar aghuim zuiba tue.

⁵ Amasia Judan kantri gativagha gavgavigha an garir dughiamin, a mikemezima, me ghua, an ingangarir gumazir dapanir an afeziam Atrivim Joas misoghezir kamningin, misoghezi aning areme. ⁶ Ezi a ingangarir gumazir kamningin boribav soghezi, me ariaghirezir puvati. A me ataghizi, me iti. An Akinafarimin itir Moses Osirizir Araziba itir akabar gin zui. Akinafarir kamın aven Ikiavira Itir God Akar Gavgavim e ganiga ghaze, “Gumazitamin borim arazir kuratam damighti, ia an arazir kuram ikarvaghsi, an amebam ko afeziam misueghti, aning aremeghan kogham. Eghti kamaghira, amebam ko afeziam arazir kuratam damighti, ia aningın arazir kuram ikarvaghsi, aningın boribav sueghti, me aremeghan kogham. Gumazim arazir kuram damighti, ia anarira misueghti, an aremegh.”

⁷ Dughiar mamın, Amasia uan midorozir gumaziba ko me ghua Idomian midorozir gumazir 10,000pla, Danganir Zarir Amangsızir Avirim Itimin me ko misosi. Egha me Idomia abiragha, Selan nguibar ekiam ini. Egha Amasia nguibar

ekiar kam, ziam Joktel a gati. Ezi me dughiar kamın ikegha iza datirighin, ziar igiar kam a garisi.

⁸ Ezi gin Amasia, Israelian Atrivim Jehoas bagha gumaziba amangi. Atrivim Jehoas, a Joahasın otarim, egha Jehun igiavotarim. Gumazir kaba ghua Jehoas batogha, kamaghın a miği, “Israelia, Atrivim Amasia ia misoghasa miği. Kamaghın amizi, ia izi.”

⁹ Ezi Jehoas, Judan Atrivim Amasian akam ikaragha kamaghın akar isın zuımın a miği, “Lebanonın kantrin aven, dikoniba itir ikarızir mam, temer sidan mam bagha akam amaga kamaghın a miği, ‘Ni uan guivim, nan otarim bagh anemangasa ki ifonge. Eghti aning uaningın ikiam.’ Dikoniba itir ikarızir kam, akar kam mikemezi, gin asızir atiar mam danganir kam garua, ikarızir kam dikabinizi, a ikufi.”

¹⁰ Jehoas akar isın zuir kam gamua, ua kamaghın Amasia miği, “Ki fo, bar guizbangıra, ni Idomia misogha bar me abira. Kamaghın amizi, ni bar akuegha uan ziam bar a fe. Ni midorozir kamın ziar ekiam ini. Egh ni datirighin bar akuegh, deraghvıra uan nguıbamın iki. Egh ni ua e misoghsı midorozim foran marki. Puvatightima, ni ko Judan gumazamiziba bar, ia pazavıra iregh bar ikuvigham.”

¹¹ Ezi Amasia Jehoasın akam baraghan aghua. Kamaghın amizi, Israelian Atrivim Jehoas Israelian midorozir gumaziba ko, me nguıbar ekıar Judan kantrin itim Betsemesın ghugha, Judabar Atrivim Amasia ko an midorozir gumaziba, ko misosi. ¹² Me uariv sogha ghuavıra itima, Israelia Judan midorozir gumaziba dikabırazi, Ju-

dan midorozir gumaziba ara ua uan nguibabar ghue. ¹³ Ezi Israelian Atrivim Jehoas, Betsemesin nguibar ekiamin ikia, Judabar Atrivim Amasian suiragha a isa kalabus gati. Atrivim Joasin otarim Amasia, a Atrivim Ahasian igiavotarim. Ezi gin, Atrivim Jehoas Israelian midorozir gumaziba ko, Betsemesin nguibar ekiam ategha Jerusalem ghue. Egha me Jerusalem avinizir divazir gavgavim gasighasiki, me Efraimin Tiar Akamin ikegha ghua, Tiar Akar Mikebam in itimin tu. Divazir kuvizir kam in ababanim, a 200 mitan min ghu.

¹⁴ Ezi Jehoas Jerusalem in aven ghua, nguibar ekiam in itir golba ko silvaba bar ada ini. A uaghan itarir ekiaba ko itarir igharazir Ikiavira Itir Godin Dipenimin itiba, ko atrivimin dipenimin mongezir dagiaba bar ada ini. Egha uaghan Judan gumazir ekiar maba isa kalabus gati gha kamagh in Amasia migei, "Amasia, ni uam Israelia e misoghsi nighnighan marki. Ni kamagh in damighti, kin nighnighan gumazir ekiabav sueghti, me arighiregham." An akar kam mikemegha givagha, gumazir ekiar kaba ko gumazamizir maba ko bizir kaba sara inigha ua Samarian ghu.

Atrivim Jehoas areme

¹⁵ Ezi bizir igharazibar eghaghanir Atrivim Jehoas amiziba, da akinafarir kam in iti, me kamagh in a dibori, Israelian Atrivibar Eghaghaniba. Akinafarir kam, Israelian Atrivim Jehoas, Judan Atrivim Amasian adarazi ko misoghezir eghaghanim, ko an amizir bizir gavgavir igharazibagh eghari. ¹⁶ Ezi gin Jehoas

uan inazir afeziabar m̄in aremezi, me an kuam inigha Samarian nguibar ekiam̄in ghua, Israelian atrivibar mozibar borogh̄in anefa. Ezi an otarim, Jeroboam̄in igharazim, an danganim inigha atrivim̄in oto.

*Atrivim Amasia areme
(2 Eghaghaniba 25:25-28)*

¹⁷ Israelian Atrivim Jehoas aremegha ḡivazi, Judan Atrivim Amasia ua 15plan azenibar ikegha, areme. ¹⁸ Ezi bizir igharazibar eghaghanir Atrivim Amasia amiziba, da akinafarir kam̄in iti, me kamagh̄in a d̄ibori, Judabar Atrivibar Eghaghaniba.

¹⁹ Atrivim Amasia Jerusalem̄in itima, gumazir maba a misueghti an aremeghasa akam ak̄iri. Ezi an akar kam baregha, ara Lakis̄in nguibar ekiam̄in ghua. Ezi an apanir kaba gumazir maba amangizi, me an ḡin Lakis̄in nguibar ekiam̄in ghua, a misoghezi, an areme. ²⁰ Ezi me an kuam inigha hoziabagh at̄igha ua Jerusalem̄in ize. Egha me an kuam isa Devit̄in Nguibar Ekiam̄in, an inazir afeziaba afezi nagh̄in anefa.

²¹ Ezi ḡin Judan gumazamiziba bar Usia ini, an ziar igharazim Asaria. Egha me a gamizi, a uan afeziam Amasian danganim inigha atrivim̄in oto. Usia 16plan azeniba ikia, atrivim̄in oto. ²² Egha mong ḡin, an atrivim̄in itir dughiam̄in, a ghua misogha apanibar dafarim̄in Elat̄in nguibam uam a ini. Egha nguibar kam̄in danganir ikuviziba a ua dar kiri.

Jeroboam̄in igharazim, Israelian atrivim̄in oto

²³ Joasin otarim Amasia 15plan azenibar Judan atrivimin itima, Jehoasin otarim, Jeroboam Israelian atrivimin oto. Egha a 41plan azenibar atrivimin ikia, egha Samarian iti. ²⁴ Egha Nebatin otarim Jeroboamin faragha itim, an amizi moghin a Ikiavira Itir Godin damazimin arazir kurabagh ami. Fomira Jeroboamin faragha itim, Israelia gekuizi, me Ikiavira Itir Godin damazimin arazir kurabagh ami. Ezi datirighin Jeroboamin kam arazir kurar kabara, Jeroboamin faragha itim amizi moghira, an adagh ami. ²⁵ Jeroboam tighar atrivimin otivamin dughiamin, apaniba Israelian nguazir otevir aviriba ini. Ezi datirighin Jeroboam misogha, ua nguazir kaba ini, a tuavir ghuaghira Hamatin nguibar notin amadaghan itimin ikegha ghua, Amangsizim Itir Dipar Akaremin, sautin amadaghan itimin tu. Ezi arazir kamın, Jeroboam Ikiavira Itir God, Israelian Godin akam gamizi, a guizbangiram oto. Akar kam, God faragha a isa Amitain otarim, Jona,* a Godin akam inigha izir gumazim a ganingizi, an a gun mikeme. Godin akam inigha izir gumazir kam Jona, a Gatheferin nguibamin gumazir mam. ²⁶ Ikiavira Itir God Israelian apanibar garima, me osimtizir ekiam me garighavira ikia, egha me agivasava ami. Ezi gumazir vaghvaziba ikiavira iti.† Egha uaghan men akurvaghamin gumaziba puvati. ²⁷ Ezi Ikiavira Itir God bar Israelian ziam angarighti, gumaziba ua me ginighnighan kogham, a kamaghin

14:25: Jona 1:1 * **14:25:** Gumazir kamra, Godin akam inigha izir gumazim, Jona, vezin kam a geghari. † **14:26:** Ni Godin Araziba 32:36in gan.

mikemezir puvati. Kamaghin amizi, a Jehoasin otarim, Atrivim Jeroboam apanibar dafarimin ua me iniasa anemisefe.

²⁸ Ezi bizir igharazibar eghaghanir Atrivim Jeroboam amiziba, da akinafarir kamın iti, me kamaghin a dibori, Israelian Atrivibar Eghaghaniba. Akinafarir kam, an ingangarir gavgavir an amiziba ko, a Damaskusin nguibar ekiam ko Hamatin nguibar ekiam, ua da iniasa misoghezir midorozibar eghaghanibagh eghari. Nguibar ekiam Hamat, Judaba faragha a gatifa. ²⁹ Ezi gin Jeroboam uan inazir afeziar Israelian atriviba ikezibar min areme. Ezi an otarim Sekaraia an danganim inigha atrivimin oto.

15

Usia Judan atrivimin oto (2 Eghaghaniba 26:1-23)

¹ Jeroboam 27plan azenibar Israelian atrivimin itima, Amasian otarim, Usia Judan atrivimin oto. Usian ziar igharazim, Asaria. ² A 16plan azeniba ikia, egha atrivimin oto, egha 52plan azenibar atrivimin ikia, egha Jerusalemın iti. An amebam Jekolia, Jerusalemın nguibar ekiamın amizim. ³ Ezi Usian afeziam Amasia amizi moghin, Usia Ikiavira Itir Godın damazimın arazir aghuibagh ami. ⁴ Egha Usia mighsiabar pin itir asebar ziaba fer danganibagh asighasighizir puvati. Kamaghin amizi, gumazamiziba danganir kabar ghua aseba bagha ofabagh amua, egha pauran mughuriar aghuim zuiba tue.

⁵ Dughiar mamın Ikiavira Itir God lepan arımarıam gamizi, a Usian mikarzim bato, eghti

arimariar kam givaghan kogham. Ezi an atrivir dipenim ategha ghua dipenir igharazimın iti, ezi an otarim Jotam, an atrivir ingangarim gami, egha atrivimın dipenimın gara, egha kantri gativagha ikia ghuav itima, Atrivim Usia areme.

⁶ Ezi Atrivim Usia amizir bizir igharazibar eghaghaniba, akınafarir kamın iti, me kamaghın a dibori, Judan Atrivibar Eghaghaniba. ⁷ Ezi Atrivim Usia uan inazir afeziabar mın aremezi, me an kuam inigha Devitın Nguibar Ekiamın ghua an kuam isa an inazir afeziabar mozibar boroghın anefa. Ezi an otarim Jotam, an danganim inigha atrivimın oto.

Sekaraia Israelian atrivimın oto

⁸ Usia 38plan azenibar Judan atrivimın itima, Jeroboamın igharazimın otarim, Sekaraia, Israelian atrivimın oto. Egha a Samarian nguibar ekiamın ikia, 6plan iakinibara atrivimın ike. ⁹ Egha Sekaraian ovaviba amizi moghın, a Ikiavira Itir Godın damazimın arazir kurabagh ami. An arazir Nebatın otarim Jeroboam amizir arazir kurar kaba ataghizir puvati. Jeroboam fomira Israelia gekuizi, me arazir kuraba Ikiavira Itir Godın damazimın dagh ami. Ezi datirighın Sekaraia uaghan arazir kabaram ami. ¹⁰ Ezi Jabesın otarim Salum, gumazir maba ko uari akuvagha, Sekaraia misueghti, an aremeghasa tuaviba buri. Egha gın Salum uabi, gumazamizibar damazimın, Sekaraia misoghezi an aremezi, Salum uabi atrivimın oto. ¹¹⁻¹² Ezi arazir kamın, a Ikiavira Itir God mikemezir akar dikirizim gamizi, a guizbangiram

oto.* Fomira Ikiavira Itir God kamaghin Atrivim Jehu mikeme, “Ki gin nin adarazir gumaziba ateghti, me atrivibar otivam. Nin ikegh mangi nin otarim ko an otarim, ko an igiavotarim ko an azizimin tugham.” Ezi Sekaraia amizir bizir igharazibar eghaghaniba, da akinafarir kamın iti, me kamaghin a dibori, Israelian Atrivibar Eghaghaniba.

Salum Israelian atrivimin oto

¹³ Usia 39plan azenibar Judan atrivimin iti, ezi Jabesin otarim Salum, Israelian atrivimin oto. Egha Samarian ikia, iakinir vamiran atrivimin ike.

¹⁴ Ezi dughiar kamın, Gadin otarim Menahem, Tirsan nguibam ategha Samarian ghugha, Salum misoghezi an areme, ezi a uabi atrivimin oto. ¹⁵ Ezi Salum amizir bizir igharazibar eghaghaniba, da akinafarir kamın iti, me kamaghin a dibori, Israelian Atrivibar Eghaghaniba. Akinafarir kam uaghan Salum ko gumazir igharaziba me Atrivim Sekaraia misueghti an aremeghasa amizir arazibagh eghari.

¹⁶ Dughiar Menahem uan gumaziba ko, me Tirsan ategha Samaria bagha zuimin, me Tipsan nguibar ekiamin otifi. Ezi Tipsan gumaziba uan nguibamin aven mangasa Menahemin gumazibar amamangatizir puvati. Kamaghin amizi, Menahem midorozim foregha me uariv sogha, Menahem uan adarazi ko me bar pazavira, Tipsan nguibar ekiam gasighasiki. Egha me Tipsan nguibamin gumazamiziba ko nguibar dozir an boroghin itibar gumazamizibav misoghezi me

* **15:11-12:** Ni 2 Atriviba 10:30in gan.

ariaghire. Egha me amizir naviba adaiba inigha men navibagh iniva da ofirima, me ariaghiri.

Menahem Israelian atrivimîn oto

¹⁷ Usia 39plan azenibar Judan atrivimîn itima, Gadin otarim Menahem Israelian atrivimîn oto. Egha a Samarian nguibar ekiamîn ikia 10plan azenibar atrivimîn iti. ¹⁸ Egha an arazir kuraba Ikiavîra Itir Godîn damazimîn dagh ami, mati Nebatîn otarim Jeroboam, amizi mokin. Jeroboam fomîra Israelia gekuizi, me arazir kuraba Ikiavîra Itir Godîn damazimîn dagh ami. Ezi Menahem datirighîn arazir kaba ataghîrazir puvati, an adagh amuavîra ikia ghuav areme. ¹⁹ Menahem atrivimîn itir dughiamîn, Tiklat Pileser, Asirian atrivimîn ikia, egha iza Israelia ko misosi. Ezi Tiklat Pileserîn ziar igharazim, Pul. Ezi Menahem 3,000,000 kina silva inigha, Tiklat Pileser givezasa a ganîngi, eghti a ua misoghan koghîva, egh Menahemîn akuraghti, a Israelian kantrin atrivir gavgavimîn ikiam. ²⁰ Menahem manmaghîn dagiar kaba ini, a gumazir dagiar avîriba itiba vaghvagha me gaghorima, me 50 silvan dagiaba a ganîngizi, ana da isa Atrivim Tiklat Pileser ganîngi. Ezi Tiklat Pileser Israelian kantri ategha ghu.

²¹ Menahem amizir bizir igharazibar eghaghaniba bar, da akînafarir kamîn iti, me kamaghîn a dibori, Israelian Atrivibar Eghaghaniba. ²² Ezi Menahem uan inazir afeziabar mîn areme. Ezi an otarim Pekahia, an danganim inigha atrivimîn oto.

Pekahia Israelian atrivimîn oto

²³ Usia 50plan azenibar Judan atrivimîn iti, ezi Menahemîn otarim Pekahia, Israelian atrivimîn oto. Egha Samarian nguibamîn ikia azenir pumuningra atrivimîn ike. ²⁴ An arazir kuraba Ikiavira Itir Godin damazimîn dagh ami. Fomira Nebatin otarim Jeroboam Israelia gekuizi, me arazir kuraba Ikiavira Itir Godin damazimîn dagh ami. Ezi Pekahia datirighin arazir kurar kabaram amua da ataghizir puvati. ²⁵ Ezi Pekhian midorozir gumazibar garir gumazir mam, an ziam Peka, a Remalian otarim. A Gileatin Distrighin 50plan gumaziba ko, Pekahia misueghti an aremeghasa akam akiri. Dughiar kamîn, Pekahia Samarian ikia uan atrivir dipenimîn aven itir danganir gavgavim itima, gumazir kaba danganir kamîn aven ghua, a misoghezi, an areme. Egha me uaghan Argop ko Arie misoghezi, aning areme. Ezi Peka, Atrivim Pekhian danganim inigha atrivimîn oto.

²⁶ Ezi Pekahia amizir bizir igharazibar eghaghaniba, akinafarir kamîn iti, me kamaghin a dibori, Israelian Atrivibar Eghaghaniba.

Peka Israelian atrivimîn oto

²⁷ Atrivim Usia 52plan azenibar Judan atrivimîn iti, ezi Remalian otarim Peka, Israelian atrivimîn oto. Egha a Samarian nguibar ekiamîn ikia, 20plan azenibar atrivimîn iti. ²⁸ Egha an arazir kuraba Ikiavira Itir Godin damazimîn dagh ami. Nebatin otarim Jeroboam fomira Israelia gekuizi, me Ikiavira Itir Godin damazimîn arazir kurabagh ami. Ezi Peka uaghan arazir kabaram amua da ataghizir puvati.

29 Peka Israelian atrivimîn itir dughiamîn, Asirian Atrivim, Tiklat Pileser iza, Israelia misogha, Ijonin nguibar ekiam, ko Abel Betmakan nguibar ekiam, Janoan nguibar ekiam, Kedesin nguibar ekiam, Hasorin nguibar ekiam, Gileatin Distrik, Galilin Distrik, ko Naptalin anabamîn nguaziba bar ada ini. Egha a danganir kabar gumazamiziba inigha, Asirian kantrin ghua me isa kalabuziabar mîn ingangarir gumazamizir kinibar me ariki.†

30 Ezi Usian otarim Jotam, a 20plan azenibar Judan atrivimîn itima, Elan otarim, Hosia gumazir maba ko, Atrivim Peka misueghti, an aremeghasa tuavir mam bato. Egha gin Hosia, Peka misoghezi, an aremezi, Hosia uabi an danganim inigha Israelian atrivimîn oto. 31 Ezi Atrivim Peka amizir bizir igharazibar eghaghaniba bar, da akinafarir kamîn iti, me kamaghin a dibori, Israelian Atrivibar Eghaghaniba.

*Jotam Judan atrivimîn oto
(2 Eghaghaniba 27:1-9)*

32 Ezi Remalian otarim Peka azenir pumuningin Israelian atrivimîn itima, Usian otarim Jotam, a Judan atrivimîn oto. 33 A 25plan azeniba ikia, atrivimîn otogha Jerusalemîn ikia, 16plan azenibar atrivimîn iti. An amebam Jerusa, a Sadokin guivim. 34 Ezi Jotamîn afeziam Usia amizi moghin, an arazir aghuiba Ikiavira Itir Godin damazimîn dagh ami. 35 Egha Jotam mighsiabar pin itir

† 15:29: Ni akinafarir kamîn akirangin itir Akar Mingaribar gan. A Israelian kalabusin itir dughiam migei.

asebar ziaba fer danganibagh asighasighizir puvati. Kamaghin amizi, gumamaziba danganir kabar ghuavira ikia, aseba bagha ofabagh amua, pauran mughuriar aghuim zuiba tue. Ezi Jotam mikemezi, me Ikiavira Itir Godin Dipenim avinizir Divazimin Tiar Akar Pin Itimin ingari.

³⁶ Ezi bizir igharazir Jotam amizibar eghaghaniba, da akinafarir kamın iti, me kamaghin a dibori, Judabar Atrivibar Eghaghaniba. ³⁷ Ezi Jotam atrivimin itir dughiamin, Ikiavira Itir God, Sirian Atrivim Resin ko Israelian Atrivim Peka, aningin midorozir gumaziba amangizi, me dughiar faragha zuimin, Judaba konasa ghue. ³⁸ Ezi Jotam uan inazir afeziabar min aremezi, me an kuam inigha Devitin Nguibar Ekiamin ghua, an inazir afeziabar mozibar boroghin anefa. Ezi an otarim Ahas, an danganim inigha atrivimin oto.

16

Ahas Judan atrivimin oto (2 Eghaghaniba 28:1-27)

¹ Remalian otarim Peka 17plan azenibar Israelian atrivimin itima, Jotamin otarim, Ahas Judan atrivimin oto. ² Egha Ahas 20plan azeniba ikia, atrivimin otogha, 16plan azenibar Jerusalemın atrivimin iti. An ovavim Devit arazir aghuibagh ami, ezi Ahas Ikiavira Itir God, an God, an an damazimin arazir aghuibagh amir puvati. ³ Puvati. A Israelian atriviba amizi moghin, puram arazir kuram gami. Egha uaghan a bar arazir

igharazim gami. A uan otarim misuegha, aseba bagha ofan bar isia mighirimin min a tua. Egha a fomira nguazir kamın ikezir gumamazibar arazir kurabar gin zui. Ezi Ikiavira Itir God bar men arazibar aghuagha me batuegha, nguazir kam isa Israelia ganingi. ⁴ Ezi Ahas mighsiabar pin itir asebar ziaba fer danganibar zui. Danganir kaba, da uaghan mighsiar dozibagh isin ikia, temer ekiabar apengan iti. Egha an aseba bagha ofabagh amua, pauran mughuriar aghuim zuiba tue.

⁵ Dughiar kamın, Sirian Atrivim Resin, ko Israelian Atrivim Peka, a Remalian otarim, aning uan midorozir gumaziba inigha, Jerusalem konasa ghu. Egha me Jerusalemia ko misosi, me Atrivim Ahas ko an midorozir gumaziba dikabinasa amuava avenge. ⁶ Ezi dughiar kamın, Sirian Atrivim Resin, ua Elatin nguibam iniasa misosi. Egha a ua Elatin nguibam inigha, Judan Elatin aven itiba batoke. Egha a Idomia ataghizi, me ghua Elatin nguibamin iti. Egha an ikia iza datirikin.* ⁷ Ezi Atrivim Ahas gumazir maba amangizi, me Asirian Atrivim Tiklat Pileser bagha ghua kamaghın a migei, “Ki Atrivim Ahas, ki nin ingangarir gumazim, egha ki nin borimin min iti. Datirighın Sirian atrivim ko Israelian atrivim na ko misosi. Kamaghın amizi, ni izi me misoghti, me e gasighasighan kogham.” ⁸ Egha Ahas Ikiavira Itir Godın Dipenimin itir gol ko silvan dagiaba, ko atrivimin dipenimin itir dagiaba sara

16:5: Aisaia 7:1 * **16:6:** Migirigiar otevir kam, “datirikin,” a datirighın e itir dughiar kam migeir puvati. A gumazir akinafarir kam osirizimin dughiam migei.

inigha Asirian atrivim givezeghti, a Judabar akurvaghasa da amada. ⁹ Ezi Atrivim Tiklat Pileseser, Ahasin akam baregha, uan midorozir gumaziba inigha ghua, Damaskusin nguibar ekiamin misogha a ini. Egha Tiklat Pileseser, Atrivim Resinin misoghezi, an areme. Egha Damaskusin gumazamiziba, kalabuziar gumazamizibar min me inigha, Kirin nguibar ekiamin ghu.

¹⁰ Ezi gin Atrivim Ahas, Asirian Atrivim Tiklat Pileseserin ganasa Damaskusin ghu. A danganir kamın itir dughiamın, a Damaskusin itir asebar ziaba famin ofa gamir dakozimın gani. Egha an nedazimın ingarigha, ofa gamir dakozir kamın ingarir araziba osiri. Egha Jerusalemın Godın ofa gamir gumazim Uria bagha anemada, egha a mikemezi, a kamaghıra ofa gamir dakozir mamın ingari. ¹¹ Ezi Uria akam baregha, kamaghıra garir ofa gamir dakozir Damaskusin itimın ingari. Ahas tighar ua Jerusalemın izamin dughiamın, Uria ofa gamir dakozir kam gamigha gıfa. ¹² Ahas ua izezir dughiamın, a ghua ofa gamir dakozimın gari. Egha ofa damuasa ofa gamir dakozir ekiar kamın boroghın ghua adiriziamın ghuavanabo. ¹³ Egha an ofan bar isia mighirim, ko wit tuer ofa, ko wain inger ofabagh ami. Egha asızir ghuzim inigha, God ko navir vamıran ikiamin ofa bagha, ghuzim isa ofa gamir dakozimın a kavamadi.

¹⁴ Bar fomıra iza dughiar kamın, ofa gamir dakozir me fomıra brasın ingarizim, a Ikiavıra Itir Godın damazimın ikia an Dipenimın guamın tughav iti. Ezi Atrivim Ahas datirighın ofa gamir

dakozir kam, an danganimın a inigha, a gisivagha notın amadaghan ofa gamir dakozir igiar kamın miriamın anesara. Godın ofa gamir dakozir kam, faragha ofa gamir dakozir igiar kam ko Ikiavıra Itir Godın Dıpenimın tiar akamın, tızimın tughav ti. ¹⁵ Ezi Atrivim Ahas kamaghın Uria miğei, “Nı zurara ofa damuamin dughiaba, ni ofa gamir dakozir igiar kamra mangi. Nı mızarazibar ofan bar isia miğhiribar amuva, guaratızibar wit tuer ofabar amu. Egh ni atrivim bagh ofa damuva, egh uaghan gumazamiziba bar me bagh ofa bar amu. Kar ofan bar isia miğhiriba ko wit tuer ofaba. Egh ni gumazamiziba bagh ofan igharazibar amu, kar wain inger ofaba. Egh ni asızibar ghuziba bar ada inigh ofa damu, egh da kavamangiti, da ofa gamir dakozir igiar kamra iri. Ezi brasın ingarizir ofa gamir dakozim, kar nan bizimra. Kı an ofabar amu egh Godın azangsighti, a na mikimti bizir ki damuasa niğhniziba ki dar amuam.” ¹⁶ Ezi Uria atrivimın akar kaba baregha zurara dar gın ghua, egha kamaghın ami.

¹⁷ Ezi gın Atrivim Ahas ingangarir gumazibav kemezi, me Ikiavıra Itir Godın Dıpenim avinizir divazimın aven ghugha, Solomonın ingangarir gumaziba fomıra wilkarın brasın amizibar aghariba akaraghariki. Egha uaghan itarir ekiar wilkar gisın itiba ini. Egha me bulmakaun brasın tengın dipar ekiamın apengan itiba ini. Me gın dagiaba inigha tengın ekiar kam afasa dakozir igiamın ingari.† ¹⁸ Egha Ikiavıra Itir Godın

16:17: 2 Eghaghaniba 4:2-6 † **16:17:** Hibrun akam deragha akar kamın mingarim abighizir puvati.

Dipenimîn boroghîra, bizir mam mati dipenir dozir mamîn mîn iti, me Sabatîn dughiamîn uari bagha aruemin fefem avasa an ingari. Egha me datirighîn a girazi, gumaziba an guamîn ganan kogham. Ezi me, tiar akar atrivim Godîn Dipenimîn aven zuim, me uaghan an itir kurkazir aghuim girazi, gumaziba ua kurkazir kamîn ganan kogham. Atrivim Ahas Asirian atrivimîn ifongiamîn gin ghua, arazir kabagh ami.†

¹⁹ Ezi Atrivim Ahas amizir bizir igharazibar eghaghaniba bar, da akînafarir kamîn iti, me kamaghîn a dibori, Judabar Atrivibar Eghaghaniba.

²⁰ Ezi Ahas uan inazir afeziabar mîn aremezi, me an kuam inigha Devitîn Nguibar Ekiamîn ghua, a isa an inazir afeziabar mozibar boroghîn anefa. Ezi an otarim Heskia an danganim inigha atrivimîn oto.

17

Hosia Israelian atrivimîn oto

¹ Atrivim Ahas Judan atrivimîn itima, an namba 12în azenimîn aven, Elan otarim Hosia, a Israelian atrivimîn oto. Egha 9plan azenibar atrivimîn ikia Samarian nguibar ekiamîn iti. ² An arazir kuraba Ikiavîra Itir Godîn damazimîn dagh ami. Egha a Israelian atrivir igharazir an faragha zuiba amizi moghîn, an arazir kurar bar aviribagh amizir puvati. ³ An atrivimîn itir dughiamîn, Asirian Atrivim Salmaneser iza Israelia ko misosi. Egha Asirian midorozir gumaziba Israelia abîra, ezi

† **16:18:** Ahas uan ingangarir kabar amuasa, brasîn kaba ini. Solomon fomîra Godîn Dipenim bagha bizir kabar ingari. Nî 1 Atriviba 7:23-39în gan. **16:20:** Aisaia 14:28

Hosia Salmaneserın akar dıkırızımın a gamua ghaze, an an apengan ikıva, egh zurara azenibar a takisin mın dagıaba a danıngam. ⁴ Egha azenir mamın, Hosia gumazir maba amangizi, me Isipın Atrivim So bagha ghuegha an azai, eghtı a Hosian akuragham. Egha uaghan azenir kamın, Hosia azenibar zurara ami moghın, a Salmaneser bagha takisin mın dagıaba amadir puvati. Kamaghın amizi, Salmaneser kamaghın fo, Hosia a gifaragha uan akar dıkırızım abiki. Kamaghın amizi, a uan midorozir gumaziba amangizi me ghua, Hosian suiragha kalabus gati.

Asiriaba Samariabav sogha me abini

⁵ Dughiar Asirian Atrivim Salmaneser, Hosia kalabus gatızımın gın, Salmaneser uan midorozir gumaziba inıgha ghua Israelian nguazımın aven arua bar me misosi. Me ghua Samarian nguibar ekiamın otivigha, me korogha, 3plan azenibar me ko misosi. ⁶ Ezi namba 9ın azenimın Hosia Israelian atrivimın itima, Asirian atrivim Samariaba dıkabıragha, men nguibar ekiam ini. Egha a Israelia inıgha Asirian kantrin ghu. Egha marazi isa Halan nguibar ekiam gati, egha marazi isa Gosanın Distrighın aven itir, Haborın Fanemın boroghıra me ariki. Ezi marazi Midian kantrin nguıbarar iti.

⁷ Osımtızir Israelia bativir kaba, dar mıngarım kamakın. Me Ikiavıra Itir God, men Godın damazımın arazir kuram gami. Ikiavıra Itir God fomıra men inazir afeziaba Isipın atrivimın dafarımın ua me ini. Ezi me bizir kam gınıghnızir pu. Bar puvati. Israelia asebar ziaba fe, ⁸ egha

me uan atirivibar arazir kurar me faragha amiz-
 ibar gın zui. Egha me ikızir igharazir fomıra
 nguazir kamın ikezibar, arazir kurabar gın zui.
 Ezi Ikiavıra Itir God ikızir kaba batuegha, nguazir
 kam isa Israelia ganıngi. ⁹ Ezi Israelia Ikiavıra
 Itir God, men God akırım ragha a gasaragha
 moga, arazir kurar bar avıribagh ami. Kar,
 arazir Ikiavıra Itir Godın damazımın derazir pu-
 vatıziba. Me mıghsıabar pın itir asebar ziaba
 famın danganıba, uan nguıbar ekiaba ko nguıbar
 dozıba bar, dar boroghın, dar ingarı. ¹⁰ Egha me
 mıghsıabar orazıba ko temer ekiabar apebabar
 dughuazıbar ghua, uarı bagha dagıar guarır
 dıghorıba itıba ko temer guarır aser amızım
 Aseran nedazım itıba saram asava, egha dar ziaba
 fe. ¹¹ Egha me danganır kabar ikıa, asebar ziaba
 fer arazir ikızir igharazıba fomıram amızıbagh
 ami, ikızir kaba, Ikiavıra Itir God fomıra nguazir
 kamın me batoke. Me pauran mughurıar aghuım
 zuıba tua, aseba bagha ofa gamı. Ezi Israelian
 arazir kurar kaba Ikiavıra Itir God gamıma, an
 anıngaghe. ¹² Fomıra Ikiavıra Itir God kamaghın
 me mıkeme, “İa asebar marvir guabar ziaba fan
 markı.” Ezi me an akam baraghan aghuagha
 marvir guar kabar ziaba fe.

¹³ Ezi Ikiavıra Itir God uan akam inıgha ızır gu-
 mazıba amangızı, me vaghvagha Israel ko Judan
 ghuegha, kamaghın Akar Gavgavım me ganıga
 ghaze, “İa nıghnızıbagh iragh, egh ia uan arazir
 kuraba ategh nan Akar Gavgavıba, ko arazir kı
 ifongezıbar gın mangı. Arazir kaba, kı ian inazır

afeziabagh aningi. Ki akar kaba isa, uan ingan-garir gumazibar akabagh atizi, me ia mikeme, kar nan akam inigha izir gumaziba.” ¹⁴ Ezi Israelian dapaniba gavgavigha Godin akam barazir puvati, egha an akam batuegha uan inazir afeziabar arazibar gin zui. Inazir afeziar kaba, me nighnizir gavgavim Ikiavira Itir Godin ikian aghua, a men God. ¹⁵ Israelia akirim ragha arazir God ifongezibagh asava, Akar Dikirizir Gavgavir a men inazir afeziaba ko amizim, ko an ikiangsizir a me ganingiziba, me bar dar aghua. Me akaba batogha, egha ghua asebar ziaba fe. Aser kaba guizbangin godba puvati. Ezi Israelian gumazamiziba bizir ifavarir kinir kabar ziaba fe, me uari pura bizir ifavarir kinibar min otifi. Fomira Ikiavira Itir God me mikeme, me men boroghira itir ikizibar arazibar gin mangan marki, ezi Israelia an akam batuegha, arazir kabar gin zui. ¹⁶ Egha me Ikiavira Itir God, men Godin Akar Gavgaviba bar da batuegha da abiki. Egha me gol inigha bulmakaun apurir pumuningin marvir guamningin ingarigha, aningin ziamning fe. Egha me aser amizim Aseran marvir guamin ingarigha an ziam fe. Egha uaghan, overiamin itir mikoveziba bar dar ziaba fava, egha asem Balin ziam fe. ¹⁷ Egha me uan otariba ko guivibav sogha, avimin aven me tua aser kabar ofa gami. Egha me ganganir gumaziba ko gumazamizir aremezibar duaba ko migeiba bagha ghua, egha uarir akurvaghasa men azai. Egha me imezibagh amir arazibagh ami. Israelia ti nighnizir vamira iti, a kamakin,

me Ikiavira Itir Godin damazimin arazir kuram damuvira ikiasava ami. Ezi Ikiavira Itir God men arazir kurar kamın ganigha puvira men atari.

¹⁸ Ikiavira Itir God bar Israelian aningaghegha, men guabar ganan aghua. Kamaghın amizi, a men nguazimin me batoghezi, me ghua saghon itir kantrin ghu. Ezi Judan anabamin gumazamiziba uan nguazimin ikiavira iti.

¹⁹ Egha Judaba, me uaghan Ikiavira Itir God, men God, an Akar Gavgavibar gın zuir puvati. Israelia gın ghuezir arazir kurar kabara, Judan gumazamiziba uaghan dar gın zui. ²⁰ Ezi Ikiavira Itir God akirim ragha bar Israelia gasara. Egha a puv me gamua, egha apaniba amangizi me iza me gasighasiki. Israelia arazir kuraba ataghizir puvati, ezi Ikiavira Itir God men aghuagha, me batoghezi me an damazimin saghon ghue.

²¹ Fomira Israelia ko Judaba uari inigha Atrivim Devitin adarazir apengan iti. Egha gın Ikiavira Itir God Israelia gamizi, me Judan adarazi ko uari abiki. Egha Israelian adarazi dikavigha Nebatin otarim Jeroboam amisevezi, a men atrivimin oto. Egha Jeroboam me gamima, me Ikiavira Itir God ategha, arazir kurar avirir bar ekiabagh ami. ²² Egha gın Israelia uaghan, Jeroboam amizi moghin, arazir kurar bar igharazibagh ami. Me arazir kaba ataghizir puvati. Bar puvati. ²³ Ezi gın Ikiavira Itir God bar men aghua, egha me batoghezi me uan kantrin saghon ghue. Ikiavira Itir Godin arazir kamın mingarim kamakin, God dughiar aviriba ikiangsizir akaba isa Israelia bagha uan akam inigha izir gumazibagh aningi. Kar an ingangarir gumaziba, ezi me arua Israelia

migiavira iti, ezi me me baraghan aghua. Kamaghin amizi, Asiriaba iza Israelia misogha me abiragha, me inigha uan kantrin ghue, ezi me kantrin kamın ikiavira iti.*

Ikizir igharazibar gumazamiziba Israelin nguazim gapia

²⁴ Asirian atrivim ghua, Babilonin nguibar ekiamın gumazamiziba, ko Kutan nguibar ekiam, Ivan nguibar ekiam, ko Hamatin nguibar ekiam, ko Sefarvaimın nguibar ekiamın gumazamiziba, a bar me inigha Samarian nguibar ekiabar ghuegha, Israelian nguibar ekiabar me ariki. Ezi gumazamizir kaba bar Israelian nguazim gapia.

²⁵ Egha me iza kagh apiagha Ikiavira Itir Godin ziam fer puvati. Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God laionba amangizi, da iza men maraziv suaghariki.

²⁶ Ezi gumazir maba ghua kamaghin Asirian atrivim migei, “Gumazamizir ni inigha ghua Samarian nguibabagh arighiziba, me nguazir kamın asebar arazibagh fozir puvati. Kamaghin amizi, aser kam laionba amangizi da iza gumazamizibav sozi me ariaghiri.”

²⁷ Atrivim akar kam baregha uan gumazir dapanir mam migha ghaze, “Ni mangi Israelian ofa gamir gumazir e inigha kagh izezir kabar tam inigh izi. Egh uam anemadaghti, a Samarian

* **17:23:** Migirigiar otevir kam, “ikiavira iti,” a e datirighin itir dughiam migeir puvati. A gumazir akinafarir kam osirizimin dughiam migei.

kantrin mangi iki, egh nguazir kamın asebar arazibar gumamazibar sure damu.” ²⁸ Ezi me Israelian ofa gamir gumazir mam inigha, ua Samaritan anemada, ezi a ghua Betelin nguibamın ikiava, Ikiavira Itir Godın ziam fer arazibar gumamazizir kabar sure gami.

²⁹ Ezi ikizir kabar gumamaziziba me uan arazibar gın ghuavira ikia, egha uari bagha asebar marvir guabar ingari. Egha me marvir guar kaba isa, Israelia fomira asebar ziaba fasa mighsiabar pın itir danganir ingarizir kabagh ariki. Egha ikizir vaghvaziba uari bagha marvir guabar ingara da isa nguibar me itibagh arisi. ³⁰ Babilonın ikegha izezir gumamaziziba, uari bagha asem Sukotbenotın marvir guamın ingari, ezi Kutan gumamaziziba, asem Nergalın marvir guamın ingari, ezi Hamatia uari bagha asem Asiman, marvir guamın ingari, ³¹ ezi Ivan gumamaziziba asem Niphasın marvir guam ko asem Tartakın marvir guamın ingari. Ezi Sefarvaimia me uan boribav sogha da tua, ofan mın asemning Adramelek ko Anamelek ganıdi. ³² Egha gumamazizir kaba uaghan Ikiavira Itir Godın ziam fe. Me uari uan adarazir gumazir maba misevima, me Ikiavira Itir Godın ofa gamir gumazibar otifi. Godın ofa gamir gumazir kaba me asebar ziam fer danganir mighsiabar itibar ikia, egha gumamazizir asızir me ofa bagha isa izibar ofa gami. ³³ Egha arazir kamın me Ikiavira Itir Godın ziam fa, egha uaghan me uan nguibamın amir arazimın gın ghua uan asebar ziaba fe.

³⁴ Egha datirighın uaghan gumamazizir kaba

arazir kamın gın ghuavıra iti. Me guizbangıra Ikiavıra Itir Godın ziam fer puvati, egha me arazir God ifongeziba ko, bizir a damuasa me mikemeziba ko, Araziba ko, Akar Gavgaviba, me dar gın zuir puvati, kar a Jekopin ovavir boribagh aningizir araziba. Jekop a gumazir kam, God ziar igharazir kam Israel a ganingi. ³⁵ Ikiavıra Itir God fomıra Israelia ko akar dikirizir mam gami, egha mighigha kamaghın me miğia ghaze, “Ia asebar ziaba fan marki. Ia men apengan ikian marki, egh me bagh teviba apiran marki. Egh me bagh ofabar amuan marki. Bar marki. ³⁶ Ia nan ziamra fi, ki Ikiavıra Itir God, egh nan apengan iki. Nan gavgavir ekiamın, ki Isipin ia inigha ize. Kamaghın amizi, ia na bagh teviba apiriva, na baghvıra ofabar amu. ³⁷ Ia arazir ki ifongeziba, ko bizir ki damuasa ia mikemeziba, ko nan Araziba bar, ko nan Akar Gavgavir ki ia bagha osirigha ia ganingiziba, ia bar dar gın mangi. Ia asebar ziaba fan marki. ³⁸ Ia Akar Dikirizir Gavgavir ki ia koma amizir kam, gın amangan marki. Egha ia mangi asebar ziaba fan marki. ³⁹ Puvati. Ia nan ziamra fi, ki Ikiavıra Itir God, ian God. Egh ia nan apengara iki. Ia kamaghın damuti, ki ian akuraghti apaniba ia abinan kogham.” ⁴⁰ Ezi gumazamizir kaba an akam barazir puvatigha, uan arazir me fomıra amizibar gın ghuavıra iti.

⁴¹ Ikizir igharazibar gumazamizir iza Samarian itir kaba, me Ikiavıra Itir Godın ziam fa, egha uaghan uan asebar ziaba fe. Ezi datirighın men ovavir boriba uaghan, men arazir kabara gın

ghuavira iti.†

Judan kantri ghuaghira ghua bar ikuvigha givazir dughiamin eghaghanim

18

(Sapta 18--25)

*Hesekia Judan atrivimin oto
(2 Eghaghaniba 29:1-2; 31:1)*

¹ Elan otarim Hosia, an namba 3in azenimin, a Israelian atrivimin itima, Ahasin otarim Hesekia, Judan atrivimin oto. ² Hesekia azenir 25pla ikia, egha atrivimin oto, egha 29plan azenibar Jerusalem in atrivimin iti. An amebam Abiya, Sekaraian guivim. ³ Hesekia Ikiavira Itir God in damazimin arazir aghuibagh ami, mati an ovavim Atrivim Devit amizi mokin. ⁴ Egha Hesekia mighsiabar pin itir asebar ziaba fer danganibagh asighasigha, dagiar guarir akiniba apirigha temer guarir aser amizim Aseran nedazim itim okaghariki. Hesekia garima, Moses fomira ingarizir kuruzir brasin kam, me a dibora ghaze, "Nehustan," egha gumazamiziba pauran mughuriar aghuim zuiba tua, kuruzir kam in ziam fe. Kamaghin amizi, Hesekia datirighin kuruzir brasin kam inigha anebiaghariki. ⁵ Hesekia nighnzir bar gavgavim Ikiavira Itir God in iti, a Israelian God. Judan atrivir igharazir tam, Hesekian min

† **17:41:** Migirigiar otevir kam "datirikin," a ves 34 ko ves 41in iti, an e itir dughiar kam migeir puvati. A gumazir akinafarir kam osirizimin dughiam migei. **18:4:** Diboboniba 21:9

nighnizir gavgavim Godin itir puvati. An nighnizir gavgavim, atrivir faragh ikeziba ko an gin otivizir atriviba, bar men nighnizir gavgavibagh afira. ⁶ A bar Ikiavira Itir Godin porogha a baghavira iti, egha zurara Ikiavira Itir God ataghirazir pu. Bar puvati. A deraghavira Ikiavira Itir Godin Akar Gavgavir, a Moses ganingizibar gin zui. ⁷ Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God Heskia ko ikia egha an akurvazima, an amir biziba bar deraghaviram otifi. Asirian atrivim Judabagh ativagh men ganan Heskia bar aghua, egha a ua atrivir kamın apengan itir puvati. ⁸ Egha Heskia uaghan uan midorozir gumaziba ko Filistian kantrin ghuegha, egha Filistian kantrin ekiaba ko nguibar doziba sara misosi. Egha me Filistiaba abiragha ghua, Gasan nguibar ekiam ko nguibar an boroghira itibar tu.

⁹ Heskia azenir 4plan, Judan atrivimin itima, dughiar kamın Elan otarim Hosia, an namba 7in azenimin a Israelian atrivimin iti. Egha azenir kamın, Asirian Atrivim Salmaneser uan midorozir gumaziba ko iza Israelia ko misosi. Me Samarian nguibar ekiam iniasa anevinigha misosi. ¹⁰ Me nguibar ekiam korogha ghua, namba 3in azenim otozi, me Samaria dikabiragha a ini. Kar namba 6in azenim Heskia atrivimin iti, ezi namba 9in azenimin Hosia atrivimin iti. ¹¹ Ezi Asirian atrivim Israelia inigha Asirian kantrin ghu. Egha marazi isa Halan nguibar ekiam gati, egha marazi isa Gosanin Distrighin aven itir, Harborin Fanemin boroghira me ariki. Ezi marazi Midian kantrin nguibabar iti.

¹² Osimtizir Israelia bativir kaba, dar mingarim

kamakın. Me Ikiavıra Itir God, men God, me an akam batosi, egha a me ko amizir Akar Dikirizir Gavgavir kam abigha, Ikiavıra Itir Godın ingangarir gumazim Moses, me ganingizir Akar Gavgaviba barazir puvatigha, an arazibar gın zuir puvati.

Asirian midorozir gumaziba Jerusalemın nguibar ekiam iniasav amua misosi

(2 Eghaghaniba 32:1-19; Aisaia 36:1-22)

¹³ Hesekia 14plan azenibar atrivimın itima, ezi Asirian Atrivim Senakerip uan midorozir gumaziba ko iza Judaba ko misogha me abiragha, men nguibar divazir gavgaviba aviniziba bar da ini. Egha me Jerusalem inizir puvati. ¹⁴ Atrivim Senakerip Lakisın nguibamın iti, ezi Hesekia kamaghın a bagha akam amada, “Ki nın akam batuegha, datirighın osimtizim iti. Ezi ki kamagh-sua, ni na ko misoghan marki. Egh nan kantri ateghti, ki kamaghın damuam, ni bizir manam bagh azangsighti, ki ni daningam.” Ezi Senakerip 10,000 kilogrem silva ko 1,000 kilogrem gol uabi daningasa Hesekia miği. ¹⁵ Kamaghın amizi, Hesekia Ikiavıra Itir Godın Dipenimın itir silvan dagıaba ko atrivimın dagıaba itir danganımın dagıaba inigha, Senakerip bagha bar da amada. ¹⁶ Egha Hesekia Ikiavıra Itir Godın Dipenimın tiar akabar itir golba ko guarir akınir tiar akabar miriamın itimningın golba bar da adangi. A uabi faragha ingangarir gumazibav kemezi, me golin kaba tiar akar kaba avava, egha guarir akınimning sara nomke. Egha datirighın a golin kaba inigha Atrivim Senakerip bagha da amangi.

17 Ezi Asirian atrivim gol ko silvan kaba inigha, uan midorozir gumazibar dapanir ekiar 3pla, ko midorozir gumazir bizir dafam amadazi, me Lakis ategha, Atrivim Hesehia bagha Jerusalemın zui. Me ghua Jerusalemın oto. Dughiar kamın, danganir mam iti, Mozir Dipar Pın Itimın daghurim, dipam an ghuaghira Jerusalemın oto. Daghurir kam, a tuavir ekiar ghua iniba ruer danganimın boroghın oto. Asiriaba otivigha danganir kamın tuivighav iti.

18 Ezi Asirian gumaziba Atrivim Hesehia bagha akam amaga ghaze, a izi. Ezi a uan fofozir gumazibar dapanir 3pla amangizi, me Asirian gumazir kaba bativasa ghue. Kar, Hilikian otarim Eliakim, an atrivimın dipenimın garir gumazim, ko Sepna, atrivimın akınafariba osirir gumazim, ko Asapın otarim Joa, an atrivim amir bizibar eghaghaniba, bar ada osirir gumazim, me zui.

19 Egha gumazir dapanir 3plan kaba, Asiriaba bativizi, Asirian midorozir gumazibar dapanir ekiabar mav, akar gavgavimın me miġia ghaze, “Ia mangi, Asirian atrivir ekiamın akar gavgavir kamın gun Hesehia mikemegh. A kamaghın miġei, ‘Hesehia, ni gavgavir manam ikia, egha nan apengan ikian aghua? 20 Miġiriġiar kiniba ti midorozimın gavgavim gafiraz, o? Bar puvati! Ni nan akaba barazir puvati. Egha ni ghaze, tina izi nin akuragham! Ezi ni na baragham aghua. 21 Ki fo, kantri Isip nin akuragh misoghasa ni a bagha gara mizua iti. Egha ki ni miġei, Isip mati abuar misiam dipiriaghiriġha gifa. Egh ni a inigh fidizimın mın an suiragh daruti, an ruaghatevim nin agharim mitiġham. Isipın atrivimın arazim, abuar misiar

kamın mırara ghu. Kamaghın amizi, misoghamin dughamın a izi nın akuraghan kogham. ²² Egh ni ti kamaghın mikimam, ia Israelia nighnızir gavgavim İkiavıra Itir Godın iti, a ian God, a ian akuragham. Ezi ki ghaze, bar puvatıgham. E fo, Heskia, ni uabi ghua mighsiabar pın itir danganir an ziam feba ko, an ofa gamir dakozir pura tintinibar itiba bar dagh asighasiki. Egha ni Judaba ko Jerusalemia miğia ghaze, me Jerusalemra izi ofa gamir dakozir vamiran Godın ziam fam.’

²³ “Heskia, ni izi nan gumazir ekiam Asirian atrivim ko akam akırigh. Ni ti 2,000plan midorozir gumazir gavgavibar apighti, nan atrivim 2,000plan hoziaba ni danighti, me dar apiagh misogham. Ki fo, ni uabi gumazir kamaghın garitaba itir puvati. ²⁴ Egha ni kamaghın nighnisi, İsipian midorozir gumaziba uan hoziaba ko karisba sara izi nın akuragh misogham. Bar puvatıgham, me izan kogham. Ni en midorozir gumazibar tongın gumazir dapanir ziaba puvatizitam abınamin gavgaviba puvatıgham.

²⁵ Ni ti ghaze, ki uabi uan nighnızimın iza nın kantri ko misogha a gasighasisi, a? Bar puvati. İkiavıra Itir God uabi na mikemezi, ki iza kantrin kam gasighasisi.”

²⁶ Eliakim ko Sepna ko Joa akar kam baregha, me Asirian midorozir gumazibar dapanir kam miğia ghaze, “Ni Aramin akamın e mikim, e a gifo. Ni Hibrun akam mikiman marki. Puvatıghti, gumazir nguibar ekiamın divazir gavgavir mitiam gisin mitivıghav itiba nın akam baregham.”

²⁷ Ezi Asirian atrivimın gumazir dapanir kam kamaghın a ikaragha ghaze, “Nan atrivim akar

kam ia ko ian atrivimra, mikimasa na amadazir puvati. Puvati. Gumazir divazim gisin tuivighav itiba, me uaghan akar kam baragham. Guizbangira, midorozim otoghti, e Jerusalem koroghti, dughiar kuram bar ia batogham. Eghti ia gumazir divazim gisin tuivighav itiba, ia bar dagheba puvatighiva, uan buaribar amiva, uan misizir pabar amam.”

²⁸ Egha Asirian midorozir gumazibar dapanir kam, divazim gisin apiaghav itir gumazibar gara kamaghin pamtemin Hibrun akamin men dia me migei, “Ia deraghvira Asirian atrivir ekiamin akam baragh! ²⁹ Atrivim kamaghin migei, Ia Heskia baraghti, a ia gifaran marki. Heskia ian akuraghti ia deragh ikian kogham. ³⁰ Ia Heskian apezeperir akaba baragham marki, egh ia nighnizir gavgavim Heskian akamin iki egh suam, Ikiavira Itir God ian akuraghti, e Asiriaba ia abinigh Jerusalem in nguibar ekiam inighan kogham. ³¹ Ia Heskian akam baragh ua na ko misoghsi nighnighan marki. Ia deravira dapiagh iki, egh ia uan mozir paba tu dar amiva, wainin ikarizibar ovizibar ami. Ia uan azenibar itir temer fighin oviziba uan azenibar da inisi, ia na ko akam akirigh na ateghtima, ki ian nguibar ekiam iniam. ³² Eghti ia deraghvira iki mangiti, ki ia inigh mangi kantrin igharazir ian kantrin mirara garimin ia atigham. Kantrin kam wainin azenir aviriba iti. Egha a bret damuamin witin azenir aviriba iti. Egha uaghan olivin temeaba ko haniba iti. Heskia ia gifaragha ghaze, ‘Ikiavira Itir God, ian akuragh Asiriaba dikabiragham!’

³³ “Ia Heskia ateghtima a ia gifaran marki. Ia

ti ghaze, kantrin igharazibar aseba men akurvasi, ezi me Asiriaba e misogha e abira, a? Bar puvati. ³⁴ E ghua Hamatin nguibar ekiam ko Arpatin nguibar ekiam, Sefarvaim, Hena, Ivan ko misozima, men aseba managh ikia, men akurazir puvati? Egha e ghua Samaria ko misozima, Samarian aseba men akuragha e dikabiraz, o? Bar puvati. ³⁵ Kantrin kaba me aser aviraviriba iti, ezi e me ko misosi. Ezi men aseba men akurazi, me e misogha e abirazir puvati. O Jerusalemia, ia manmaghsua nighnigha ghaze, Ikiavira Itir God ian akuraghti, e ia misogh ia abiraghan kogham? Bar puvatigham!”

³⁶ Asirian gumazir dapanir kam me mikemegha givazi, gumazir divazir gavgavimin apiaghav itiba oregha fo, faraghavira Atrivim Hesekia Asiriabar akam ikarvagh bizitamın mikıman men anogoroke. Kamaghın amizi, me uan akabar kumigha an migirigiatam ikarazir puvati. ³⁷ Ezi Asirian gumazir dapanir kamın migirigiaba, Eliakim, Sepna, ko Joa gamizi men naviba bar osemi. Ezi me uan korotiaba abiagharigha, ghua gumazir kamın migirigiaba bar dar gun Hesekia migei.

19

Hesekia uan osımtızibar gun Godın akam inigha izir gumazim Aisaia migei
(Aisaia 37:1-7)

¹ Ezi Judan Atrivim Hesekia Asirian atrivimın gumazir dapanimın akam baregha, uan korotiaba abiagharigha buaber korotiaba aghuigha, Ikiavira Itir Godın Dipenimın ghu. ² Egha atrivimın dipenimın garir gumazim Eliakim ko,

atrivimın akinafariba osirir gumazim Sepna, ko ofa gamir gumazir ghuribar diazi me izi. Ezi a me amangizi, me Emosın otarim, Aisaian ganasa zui. Ezi gumazir kaba, buaber korotiaba aghuigha zui. ³ Me ghuava otivigha kamaghın Aisaia migei, “Atrivim Hesehia ghaze, Kar osimtizir ekiaba ko aghumsıziba otivir dughiam. Asiriaba dibovir migirigiar aviribar e gami. E amizir navim asangizimın mın ami, a borim batamin dughiam otozi, an a batamin gavgaviba puvati. ⁴ Asirian atrivim uan abuir gumazim amadazi, a iza dibovir akabar en Godın Zurara Ikiavıra Itim mikeme. E fo, Ikiavıra Itir God, an dibovir akaba baregha gifa, eghti a gumazamizir dibovir akar kabagh amiziba, ivezir kuram isi me danıngam. Kamaghın amizi, ni en akuragh God ko mikimti, e ikiavıra itir varazira a en akuraghti, e ovengan kogham.”

⁵ Ezi Aisaia, Hesehian akam baregha, ⁶ kamaghın gumazir an akam inigha izezir kabav gei, “Ia uamategh atrivim bagh mangi Ikiavıra Itir Godın akamın gun a mikemegh. Ikiavıra Itir God ghaze, ‘Ni akar a nan tiraghtirazir kam mighigh, a ginighnigh atiatingan marki. A pura Asirian atrivimın ingangarir gumazir kinim, a migirigiar kam gami. ⁷ Ia oragh. Ki uan Duamın gavgavimın, Asirian atrivim damighti an okam nighnigham. A migirigiar kinim baregh pura uamategh ari uan kantrin mangigham. An Asirian kantrin ikiavıra ikiti, ki gumazitabar amighti, me a misueghti an aremegham.’”

Asirian midorozir gumaziba ua Jerusalem

gasighasighasa migei
(Aisaia 37:8-20)

⁸ Ezi Asirian abuir gumazim kamaghin oraki, Atrivim Senakerip Lakisin nguibam ataki. Ezi abuir gumazir kam dikavigha Jerusalem ategha ghua Libnan nguibamin otogha garima, an atrivim Lipnan nguibamin ikia Lipnabav sosi. Ezi a ghuava atrivim bato. ⁹ Asiriaba misogha itima, gumazir maba iza Atrivim Senakerip migia ghaze, “Itiopian Atrivim Tirhaka uan midorozir gumaziba ko iza ni ko misoghasa.” Ezi Senakerip Jerusalem iniasa nighnisi, kamaghin amizi, an akinafarir mam osirizi, an abuir gumaziba a inigha Heskia bagha ghu. ¹⁰ Senakerip kamaghin akinafarim osiri, “Heskia, ki fo, Godin ni nighnzir gavgavim itim, a ni migia ghaze, ki misogh ia abinigh Jerusalem inighan kogham. A ni gifari. Ni bar an akam baraghan marki. ¹¹ E Asirian atriviba, ni uabi en arazibagh fo, e kantrin igharazibar atriviba ko misogha bar me gasighasisi. Egha ni ti ghaze, ki nin kantri kamaghin a damighan kogham? Puvati, ia guizbangira e gitaghan kogham. ¹² Nan inazir afeziaba fomira, Gosenin nguibam ko Haranin nguibam, Resepin nguibam, ko Idenin gumazamizir Telasarin nguibamin itiba, me nguibar kabagh asighasiki. Men aseba men akurazir puvati, ezi me deragha ikezir puvati. ¹³ Ezi nguibar kaba, Hamat, Arpat, Sefarvaim, Hena, ko Iva, men atriviba datirighin managh iti? Me itir puvati. E bar me misoagharighizi me ariaghire.”

¹⁴ Ezi Atrivim Heskia akinafarir kam, abuir

gumazir a inigha izeziba dama an suiragha an ganigha, a inigha Ikiavira Itir Godin Dipenimin ghu. Egha Ikiavira Itir Godin damazimin an onegha aneti. ¹⁵ Egha Heskia kamaghin Ikiavira Itir God ko migei, “O Ikiavira Itir Godin Gavgaviba Bar Itim, ni Israelian God, ni enselin bar gav-gavibagh afiragha bar pin uan atrivir dabirabim gaperaghav iti. Ezi nin gavgavim enselin bar gav-gavibar gavgavim gafira. Nirara, ni guizbangira God, ni nguazir kamın kantribar gumazamiziba bar me gativagha men gari. Nirara, overiam ko nguazimin ingari. ¹⁶ O Ikiavira Itir God, ni deragh kuarim atigh nan migirigiaba baregh, deravira bizir kurar e bativizir kabar gan. Ni Godin Angamira Itim. Ezi Senakerip ni dipova mikemezir akar kaba, ni deragh da baregh dar gan. ¹⁷ O Ikiavira Itir God, e kamaghin fogha gifa, Asirian atriviba kantriba bar dagh asighasigha men nguaziba saram asighasiki. ¹⁸ Egha atrivir kaba, kantrin kabar marvir guaba sarama asighasigha da isa avimin da tue. Men marvir guar kaba, da guizin godba puvati, me temeba ko dagiaba isa uan dafaribar dar kiri. Kamaghin amizi, Asiriaba bar moghira dagh asighasigha, dagh apongezi da isi. ¹⁹ O Ikiavira Itir God, ni en God, ni datirighin en akuragh, Senakeripin dafarimin uam en inigh. Eghti nguazir kamın kantribar gumazamiziba bar kamaghin ganigh fogh suam, nirara ni Ikiavira Itir God.”

Aisaia Godin akam isa atrivim ganidi
(Aisaia 37:21-38)

²⁰ Ezi Emosin otarim Aisaia, Hesehia bagha kamaghin akam amada, “Ikiavira Itir God, a Israelian God, a ghaze, ‘Ni Asirian Atrivim Senakeripin dafarimin, ua uari iniasa nan azangsiki. ²¹ Kamaghin amizi, Ikiavira Itir God datirighin Asirian Atrivim Senakerip ginighnigha akar kam gami. A kamaghin migei:

“Saionin nguibar ekiam, a mati amizir igiar bar dirim,
 a ni dipova aghumsizir akabar ni migei.
 Jerusalem nin girakirangin, ni dipova uan dapanim roi.

²² Ni uabira uan ziam fa, egha ni tinara akar kuraba ko dibovibar a gami?
 Ni tinara pamtemin tiraghtirazir akabar a migei?
 Ni tinara dikabinasa arazir kabagh ami?
 Kirara, ki Israelian Godin Bar Zuezim, ni bizir kabar na gami!

²³ Ni uan ingangarir gumazir dapanibav kemezi, me nin ziam fa nan ziamin tira.
 Ezi ki men akatoribar migirigiar kaba baraki.
 Ki fo, ni kamaghin migia ghaze, ni uan karisin aviriba inigha Lebanonin Mighsiabar orazibar ghuavanaga,
 egha bar Lebanonin ruarir bar pizimin aven ghua, danganir gumaziba aven zuir putizimin,
 ni temer sidan bar ruariba ko temer painin bar aghuiba oke.

24 Egha ni pura tintinibar aruir dughiabar, ni damamin dipatam gasazir puvati.

Dipaba bar dakezir dughiamin, ni kuizir mozir dipaba, da bar moghira izefe, ezi nin adarazi da api.

Egh ni mangi Isipin faner ekiabar aruti, nin sueba dipar kabar amuti da misingam.

25 “Senakerip, ni kamaghin fozir puvati, ki fomira bizir kabar amuasa ni amisefe.

Ki nguibar gavgavir divazir gavgaviba itiba, ki dagh asighasighasa, gavgavim ni ganingi.

Ezi ni nan nighnizimra gin ghua nguibar kaba akaragharighizi da iregha, mati me dagiaba pozibav kinizi, da iti.

26 Ezi gumazamizir nguibar kabar itiba bar atiatingi.

Me okam nighnigha men gavgaviba bar moghira gefe.

Me mati, aruer dughiamin, aminir fefem iza grazibar isi da midii moghin misigha iti.

Aminir fefer kam aruem anadir naghin ikegha iza, grazir dipenir siriabar aghuiba ko grazir tintinimin aghuibar isizi, da deragha aghuir puvati.

27 “Ezi ki bar moghira ni gifo,

nin dabirabir araziba ko, digavir araziba ko, iza zuir araziba, ki bar dagh fo.

Egha nin aningagharir nan itim, ki uaghan bar a gifo.

28 Nin aningagharir akar nan itiba ko, ni uabira uabi feir arazim, ki bar dagh fo.

Ezi ki datirighin akezim isi nin atinim darugh,
 egh ainin otevir me hosin akam gazuim, isi
 nin akam darugham.

Egh ni amikirigh tuavir ni uan nguibamin ikegha
 izezim, uam an mangigham.’”

²⁹ Ezi Aisaia akar ababanir mam isa Heskia ganiga, kamaghin migei, “Ia kamaghin ganigh fogham, azenir kam ko azenir gin izamimin, ia dagheba oparan kogham. Ia azenir kamın witin pura uari azenibar otiviba ini dar ami, egh mangi azenir pumuningin, ia azenir faragha ghuzimin dagher ovizir iregha aghuiba, ia dar ami, egh namba 3in azenimin, ia ua ingariva opar dami. Egh ia uaghan wainin ovizibar amisi, wainin ikariziba opariva, dar ovizibar amam. ³⁰ Eghti Judan anabamin gumazamizir ikiavira itir varazira, me witin azenim puvira be moghin, borir aviriba bati bar avirasemegham.

³¹ Eghti apaniba Jerusalemın gumazamiziba bar me gasighasighan kogham, men tarazi ikivira ikiam. Gumazamizir ikiavira itir varazira iki Saionın Mighsiamin mitivighvira ikiam. Ikiavira Itir Godın Gavgaviba Bar Itim, a bizir kabar amuti da otivighirasa nighnizir gavgavim iti.

³² “Egha Ikiavira Itir God ua kamaghin migei,
 ‘Asiriabar atrivim uan midorozir gumaziba
 ko, Jerusalemın aven izan kogham.

Egh me uan baritamın aseghti, a nguibar ekiar
 kamın aven izeghan kogham.

Egh midorozir gumaziba misoghsi, oratam
 inigh nguibar kamın aven izeghan kogham.

Egh me tugh misoghsi, nguibar ekiamin divazir miriamin nguazim arighti, a ghuavanaboghan kogham.
Bar puvatigham.

³³ Ki Asiriabar atrivim uam a purighti, a izezir tuavim uam an mangam.
Kamaghin amizi, a Jerusalemın aven izeghan kogham.

Ki Ikiavira Itir God, ki kamaghin mikeme.

³⁴ Ki uan ingangarir gumazim Devit, a ko dikirizir akam ko, uan ziar ekiam ginighnigh,
egh bizir kamning bangin, ki nguibar ekiar kamın ganıva an akurvagham.’”

³⁵ Egha dimagarir kamra, Ikiavira Itir Godın enselin mam dikavigha ghua, Asiriabar midorozir gumaziba itir danganimın, men 185,000plan midorozir gumazibav soghezi, me ariaghire. Ezi aminim tirazi bar mizaraghara, gumazamiziba dikavigha midorozir gumazir kabar kuabar gari.

³⁶ Ezi Senakerip midorozir gumazir ikiavira itiba ko, dikavigha uamategha Asirian kantrin ghuegha, Niniven nguibar ekiamin iti. ³⁷ Egha a dughiar mamın uan asem Nisrokın dipenimin ghugha an ziam fe. Ezi an otarimning, aningın ziamning, Adramelek ko Sareser, aning midorozir sabam inigha aven ghugha a misoghezi an aremezi, aning ara ghua Araratın kantrin iti. Ezi an otarir igharazim, an ziam Esarhadon, a uan afeziamın danganim inigha, Asirian kantrin atrivimın iti.

20

Atrivim Heskia arimariam inizi, Ikiavira Itir God an akura

(Aisaia 38:1-8; 38:21-22; 2 Eghaghaniba 32:24-26)

¹ Dughiar kamın, Asiriaba bar arazir kurabar Judabagh amima, Heskia arimariam inigha atam areme. Ezi Emosın otarım Aisaia ghua an ganigha kamaghın miği, “Ikiavira Itir God kamaghın miği, ‘Nın arimariam gıvaghan kogham, a ikiavira ikiti ni ovegham. Kamaghın amizi, ni gumazamizir nın dipenimın itiba, me mikemeghti, me nın ingangariba bar dar amu dar kirigh.’”

² Ezi Heskia akar kam baregha, uan guam isa a itir dipenimın averiamın birimın gara, Ikiavira Itir God ko miğia ghaze, ³ “O Ikiavira Itir God, ki uan navir averiamın aven ni baghavira ikia, nın ifongiamın gin ghua, bar guizbangıra zurara nın ingangarım deravira a gamuavira iti. Kamaghın amizi, ki amizir ingangariba, ni dagh niğniğ na ateghti, ki ovengan kogham.” Egha Heskia Ikiavira Itir God ko mikemegha gıvagha, bar puvıram azi.

⁴ Aisaia atrivimın dipenim ategha zui. Egha tıghar dipenir avızim ataghırazima, Ikiavira Itir God ua kamaghın a miği, ⁵ “Ni ua mangi Heskian ganigh, a nan gumazamizıbar atrivim, egh a mikemegh: Ki Ikiavira Itir God, nın inazir afeziam Devitın God, ki nın azangısim baregha nın temeribar ganigha gıfa. Kamaghın amizi, ki ni damuti, ni ua ghuamaghegham. Guizbangıra, ni gurumın nan Dipenimın mangıgh nan ziam fı.

⁶ Egh kamaghın Heskia mikim: Ki Ikiavira Itir

God, ki kamaghin mikeme: Ki ni ateghti, ni 15plan azenibar ua ikegh gin aremegham. Ki uaghan nin akuragh, egh Asiriabar atrivimin amaman-gatighan koghti, a ni abiraghan kogh Jerusalem inighan kogham. Bar puvatigham. Ki uan akar dikirizir ki fomira uan ingangarir gumazim Devit ko amizim ginighnigha kamaghin damuasa.”

7 Egha Aisaia kamaghin atrivimin ingangarir gumazibav gia ghaze, “Ia mangi fighin ovizir me apuzizitaba inigh, da dipavzuiarim darugh da mirmirigh da inigh izi, Hese kian duar bar gav-gavim dukuaghti, a ua misigham.” Ezi me ghua da inigha iza Hese kian duar gavgavir kam gatizi, an duam misingi.

8 Hese kia tighar ghuamaghamin dughiamin, a faragha uaghan kamaghin Aisaian azara, “Ikiavira Itir God, ababanir manam nan akaghti, ki an ganigh fogh suam, ki gurumin uam an Dipenimin mangi, an ziam fam?”

9 Ezi Aisaia a migia ghaze, “Ikiavira Itir God nin akakaghamin ababanim kamakin. Ni, adiriziar e an gara aruebar auaba mega zuir kam in gari. Ezi ni adiriziamin dughuazim, 10plan ighuviba ini zuamira mavanangasa ni ifonge, o a 10plan ighuviba ini zuamira uamategh tim izighirasa ni ifonge?”

10 Ezi Hese kia ghaze, “An adiriziamin dughuazimin zuamira 10plan ighuvibar mavanangam, a pura bizim. Kamaghin amizi, a zuamira uamategh 10plan ighuvibar izighirasa ki ifonge.”

¹¹ Ezi Aisaia pamtemin Ikiavira Itir Godin dei, ezi Ikiavira Itir God adiriziar dughuazim gamizi, a zuamira uamategha timra 10plan ighuvarbar ghuaghiri. Adiriziar kam, Atrivim Ahas fomiram an ingari.

Babilonian Atrivim Merodak abuir gumazir maba amangizi, me Jerusalem in ize (Aisaia 39:1-8)

¹² Baladanin otarim, Merodak Baladan, a Babilonin atrivimin iti. An orazi, Atrivim Heskia arimariar dafam ikia, ua ghuamaghe. Ezi an akinafariba osirigha bizir aghuir mam sarama gumazir mabagh aningizi, me Heskia bagha da inigha zui. ¹³ Ezi Heskia men akaba baregha givagha, bar akongegha, me inigha uan dipenim ko, dagiaba itir dipenim ko, bizir aghuiba itir dipenibar aven ghua, uan dagiaba ko bizir igharaziba men aka. A uan silvaba ko, golba, pauran mughuriar aghuiba ko, borer aghuiba ko, midorozir biziba, me bar moghira dar gani. Heskia bizitam modoziir puvati. An atrivimin dipenim avinizir dipenibar itir biziba ko, an kantrin danganiba bar dar itir biziba, a bar dar men aka.

¹⁴ Ezi Babilonin izezir gumaziba uamategha ghuezi, Godin akam inigha izir gumazim Aisaia, iza kamaghin Atrivim Heskian azara, "Gumazir kaba manmaghira migei? Me kantrin manamin gumaziba?"

Ezi Hesekia kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Me kantri Babilonin gumaziba, me nan ganasa saghuiamin ikegha ize.”

¹⁵ Ezi Aisaia kamaghin Heseikian azara, “Me bar bizir tizimra nin dipenimin aven an gani?”

Ezi Hesekia kamaghin an akam ikaragha ghaze, “Ki uan biziba bar men akakaki. Egha ki uan bizir aghuiba akuvir dipenibar aven bizitamın men modozir puvati.”

¹⁶ Ezi Aisaia kamaghin Hesekia miġia ghaze, “Ni oraghti, ki Ikiavira Itir Godin akam ni mikimam. ¹⁷ Ikiavira Itir God kamaghin miġei, ‘Bar guizbangira, dughiatam ġin iziti, Babilonia izi, nin atrivir dipenimin itir biziba bar ada inigh, egh bizir nin inazir afeziaba fomira biziba akuvir dipenibar akuvaziba, me bar da inigh Babilonin kantrin mangigham. Eghti bizitam ua ikian kogham. ¹⁸ Eghti me ian ovavir borir ian otivizibar otarir taba inigh mangi me damuti, me kalabuziar gumazamizibar min otivighti, me men mikarzir mogomebar oviziba amiseveghti, me Babilonin atrivimin dipenimin aven ingaram.’”

¹⁹ Ezi Hesekia akar kam baregha, kamaghin Aisaia miġei, “Ikiavira Itir Godin akar ni na miġeim, a dera.”

Guizbangira, Hesekia kamaghin nighnigha ghaze, “Ki datirighin atrivimin itir dughiar kamin, bizir kurar kaba otivan kogham. E pura navir amirizimin ikiti midoroziba puvatigham.”

*Atrivim Hesehia areme
(2 Eghaghaniba 32:32-33)*

²⁰ Atrivim Hesehia amizir bizir igharazibar eghaghaniba bar, akinafarir kamın iti, me kamaghın a dıbori, Judabar Atrivibar Eghaghaniba. Akinafarir kam Hesehia amizir ingangarir gavgavibagh eghari. Egha akinafarim uaghan bizir kabagh eghari, Hesehia dipamın suiraghti a iki-asa dipar akarer mam gıkui. Egha dipam inigh Jerusalemın aven mangasa nguazimın averara torir ruarir mam gıkui. ²¹ Atrivim Hesehia uan inazir afeziabar mın aremezi, an otarim Manase, an danganım inigha atrivimın oto.

21

*Manase Judabar atrivimın oto
(2 Eghaghaniba 33:1-20)*

¹ Manase azenir 12pla ikiava, Judabar atrivimın oto, egha 55plan azenibar Jerusalemın atrivimın ike. An amebamın ziam, Hepsiba. ² Manase arazir aghuimın gın zuir pu. Bar puvati. A gumazamizir igharazir fomıra nguazir kamın ikezibar arazir mızırızir kurabar gın zui, ezi Ikiavıra Itir God me batuegha nguazir kam isa Israelia ganıngi. Ezi datırıghın Manase Ikiavıra Itir Godın damazimın arazir kabagh ami, kar arazir God bar aghuaziba.

³ Fomıra an afeziam Hesehia mıghsiabar pın itir asebar ziaba fer danganıba apıragharıki. Ezi datırıghın Manase ua dar ingari. Egha asem Balın ziam fasa ofa gamir dakozibar ingari. Egha a Israelian Atrivim Ahap, fomıra amızı

moghın, an aser amizim Aseran nedazim itir temer guarir akınibar ingari. Egha uaghan overiamın itir mikovezibar ziaba fe. ⁴ Egha an aseba bagha Ikiavıra Itir Godın Dıpenimın aven ofa gamir dakozibar ingari. E bar fo, fomıra Ikiavıra Itir God, uan Dıpenir kam gınıghnıgha kamaghın mikeme, “Jerusalemın itir Dıpenir kam, an aven gumazamiziba nan ziamra fı ikiam.” ⁵ Ezi Manase, Ikiavıra Itir Godın Dıpenim avınizir divazımın aven itir danganir uari akuvir pumuningın, an overiamın itir mikovezibar ziaba fasa, ofa gamir dakozir mabar ingari. ⁶ Egha a uan otarım misoghezi an areme, ezi an ofan bar isia mıghırımın mın a tuazi a bar isia mıghiri. Egha a uabın akuraghasa ariaghirezir gumazamizibar duabar diava, egha uaghan uabın akurvaghasa kukunir gumazibar azai, egha akavsiar igharagha garir avıribagh ami. Manase arazir kurar avırıba Ikiavıra Itir Godın damazımın dagh ami, ezi an arazir kurar kaba Ikiavıra Itir God gamızı, a bar anıngaghe.

⁷ Egha Manase aser amizim Aseran marvir guar kam inıgha, a isa Ikiavıra Itir Godın Dıpenimın aven aneti. Fomıra Ikiavıra Itir God Dıpenir kam gınıghnıgha kamaghın Devit ko an otarım Solomon mikeme, “Jerusalemın itir Dıpenir kam, kı uabi Israelian anababar tongın a ginaba, eghtı me zurara an izı, nan ziamra fam. ⁸ Egh ia nan gumazamiziba, nan Akar Gavgavıba ko nan Arazir nan ingangarir gumazım, Moses, ia ganıngızıba bar adar gın mangıti, nguazir kı fomıra ian in-

21:4: 2 Samuel 7:13 **21:7:** 1 Atriviba 9:3-5; 2 Eghaghanıba 7:12-18

azir afeziabagh aningizi ia datirighin apiaghav itir kam, ki ia batueghan kogham.”

⁹ Ezi Israelia nan akam baraghan aghuagha, an gin zuir puvati. Bar puvati. Ezi Atrivim Manase Judaba ko Jerusalemian nighnizibagh amua me getuima me bar arazir kurabagh amuavira iti. Ezi men arazir kurar kaba, da gumazamizir fomira nguazir kamın ikezibar arazir kurabagh afira. Gumazamizir kaba, Ikiavira Itir God me batoghezi, Israelia nguazir kamın aven ize.

¹⁰ Ezi Ikiavira Itir God Atrivim Manasen arazir kurar kabar ganigha, egha an akar kam isa uan akam inigha izir gumazibagh aningi, kar an ingangarir gumaziba. Ikiavira Itir Godın akam kamakın: ¹¹ “Atrivim Manase arazir bar kurar igharagha garir ki aghuazibagh ami, da Amoria fomira amizir arazir kurabagh afira. An asebar marvir guabar ingara men ziaba fe, egha arazir kamın a Judan gumazamizibagh ekua zuima, me uaghan arazir kuraba nan damazimın dagh ami. ¹² Kamaghın amizi, ki Ikiavira Itir God, Israelian God, ki kamaghın miği: Ki bar Jerusalemın nguibar ekiam ko Judabar kantri gasighasigham. Eghti Kantrin Igharazibar Gumazamiziba bizir kamın akam baregh, me digavir bar kuram damigh, egh nighnizir aviribar amuam. ¹³ Mati ki faragha Samarian nguibar ekiam ko Atrivim Ahap uan adarazi ko me gamizi moghın, ki arazir kamra Jerusalem damuam. Ki bar Jerusalem gasighasigh egh an gumazamiziba bar me gasighasigham. Eghti Jerusalem mati itarim, me a ruegha givazi, minezir muziarir taba an itir puvatizi moghın a pura ikiam. ¹⁴ Eghti varazira

ikiti, ki men akuraghan kogham. Bar puvati. Ki me isi apanibar dafarim darigham. Eghti apaniba pazi me damuva, men biziba bar ada okemegham.

¹⁵ Nan arazir kamın mingarim kamakin: men ovaviba fomıra Isip ataghizir dughiamın ikegha iza datirighın, nan gumazamiziba nan damazimın arazir kurar kabagh amuavıra iti. Ezi men arazir kam na gamizi, ki bar men aningaghe.”

¹⁶ Manase Judan gumazamizibagh amima, me Ikiavıra Itir Godın damazimın arazir kurabagh ami. Egha a uabi uaghan uan adarazi men apanim gami. Egha Jerusalemın danganir mıkebaba bar, Manase gumazamizir aghuir arazir kurabagh amir puvatızir avıribav soghezi me ariaghire.

¹⁷ Atrivim Manase amizir arazir igharazibar eghaghaniba, akınafarir kamın iti, me kamaghın a dibori, Judabar Atrivibar Eghaghaniba. Akınafarir kam, an amizir arazir kurabagh eghari. ¹⁸ Manase uan inazir afeziabar mın aremezi, me an kuam isa an atrivimın dipenim avınizir divazimın ghua nguazir otevir mamın anefa, me a dibora ghaze, Usan Azenim. Ezi an otarim, Emon an danganim inigha atrivimın oto.

*Emon Judabar atrivimın oto
(2 Eghaghaniba 33:1-25)*

¹⁹ Emon 22plan azeniba ikia egha atrivimın oto, egha a Jerusalemın ikia azenir pumuningra atrivimın ike. An amebamın ziam, Mesulemet, a Harusın guivim, an nguibam Jotba. ²⁰ Emonın afeziam Manase amizi moghın, Emon uaghan Ikiavıra Itir Godın damazimın arazir kurabagh ami. ²¹ An afeziam fomıra amizi moghın, a uan

afeziam amizir arazir kurabara gın ghua asebar marvir guabar ziaba fe. ²² An akırım ragha Ikiavira Itir God gasara, an inazir afeziabar God, egha a Ikiavira Itir God ifongezir arazibar gın zuir puvati. ²³ Ezi dughiar mamın, Emonın ingangarir gumazibar dapaniba uari akuvagha, a misueghti an aremeghasa tuaviba buria akam misosi. Egha me gın atrivimın dipenimın aven a misoghezi an areme. ²⁴ Ezi gın Judan gumamazibiba, ingangarir gumazibar dapanir Emon misoghezir kaba inigha, uaghan me misoghezi me ariaghire. Egha me Emonın otarim Josaia gamizi, a uan afeziamın danganım inigha men atrivimın oto.

²⁵ Atrivim Emon amizir bizir igharazibar eghaghaniba, da akınafarir kamın iti, me kamaghın a dibori, Judabar Atrivibar Eghaghaniba. ²⁶ Ezi me Emonın kuam isa Usan Azenimın itir mozimın anefa. Ezi an otarim Josaia, an danganım inigha atrivimın oto.

22

Josaia Judabar atrivimın oto (2 Eghaghaniba 34:1-2)

¹ Josaia 8plan azeniba ikia, egha Judan atrivimın oto, egha 31plan azenibar Jerusalemın atrivimın ike. An amebamın ziam Jedida, an Adaian guivim, a Boskatın nguibar ekiamın amizim. ² Atrivim Josaia uan ovavim, Atrivim Devit fomira amizi moghın, a Ikiavira Itir Godın damazimın arazir aghuibagh ami. Egha a Ikiavira Itir Godın akaba bar dar gın mangasa bar gavgafi.

*Me Ikiavira Itir Godin Dipenimin Godin Araziba
Itir Akinafarimin api
(2 Eghaghaniba 34:8-28)*

³ Atrivim Josaia 18plan azenibar atrivimin ikia, a uan gumazir an akinafariba osirim Safan amadazi, an akam inigha Ikiavira Itir Godin Dipenimin ghu. Safan, an Asalian otarim, egha uaghan Mesulamın igiavotarim. Josaia kamaghın Safan miği, ⁴ “Ni mangi ofa gamir gumazibar dapanim Hilcian ganigh, egh a mikemeghti, a dagiar gumazamiziba isa ofa gamir gumazir Ikiavira Itir Godin Dipenimin tiar akamın garibagh anidiba, a bar da mengegh. ⁵ Egh ni Hilkia mikemeghti, a dagiar kaba inigh Ikiavira Itir Godin Dipenim akirir ingangarim gamir gumazir kabar aningigh. Eghti me Dipenir kam akirir gumazibagh ives. ⁶ Egh me dipenibar ingarir gumaziba ko gumazir dagiabar dipenibar ingara fozibagh ives. Egh uaghan me ter arariba ko dagiar me Ikiavira Itir Godin Dipenim akirasa dighoregha arighiziba sara ivesegh. ⁷ Ki fo, gumazir ingangaribar garir kaba, me gumazir ifarir puvatiziba, egha dagiaba oker puvati. Ezi ofa gamir gumazibar dapanim dagiar kaba bagh men azangan kogham, me manmaghın dagiar kabagh ami.”

⁸ Ezi Safan ghua atrivim mikemezi moghin ami. Ezi Hilkia akam baregha, kamaghın Safan miği, “Ki akinafarir righizir mamın gari, a Ikiavira Itir Godin Dipenimin aven iti. Akinafarir kam Ikiavira Itir Godin Arazibar Akaba an iti.” Egha Hilkia

akınafarir kam isa Safan ganingi, ezi an a dibori.

⁹ An a diponegha givagha, akınafarim inigha ghua Atrivim Josaia bagha ghugha kamaghın a migei, “Nın ingangarir gumaziba dagıaba bar ada inigha, Ikiavıra Itir Godın Dipenimin gara anekırir ingangarir gumazibagh aningi.”

¹⁰ Egha Safan ua kamaghın migei, “Atrivim, ofa gamir gumazibar dapanim Hilkia akınafarir kam na ganingi.” Egha an akınafarim onegha atrivim bagh a dibori.

¹¹ Ezi atrivim Godın Akınafarir kamın aven itir Arazibar Akaba baregha, bar osemegha uan korotiam abiki. ¹² Egha an ofa gamir gumazim Hilkia, ko Safanın otarim Ahikam, ko Mikaian otarim Akbor, ko atrivim bagha akınafariba osirir gumazim Safan, ko atrivimın ingangarir gumazim Asaia, a bar men dia. Ezi me izegha gıvazi, a kamaghın me migei, ¹³ “Godın Arazibar Akaba itir Akınafarir ki datirighın inizir kam, a bizir Ikiavıra Itir Godın gın mangasa ifongezibar gun e migei. Ezi en inazir afeziaba Ikiavıra Itir Godın Akar kaba batuegha gıfa. Ezi bizir kam bangın Ikiavıra Itir God bar en aningaghe. Ezi datirighın e Godın Akınafarir kamın apıgha gıfa. Kamaghın amizi, ki kamagh-sua, ia mangı Ikiavıra Itir Godın azaragh fogh, ki Jerusalemia ko, Judan gumazamiziba ko, e bizir manabar amuasa a ifonge.”

¹⁴ Gumazir kaba atrivimın akam baregha, me Godın akam inigha izir amizir mam ko mikimasa nguıbar igiar Jerusalemın boroghın itimın ghu. Amizir kamın ziam, Hulda. Hulda a Salumın amuim, a gumazir ofa gamir gumaziba azuir korotiaba itir danganimın garim. Salum a Tikvan

otarim, egha Harhasın igiavotarim. Hulda gumazir kabar akam baregha gıvagha, ¹⁵ kamaghın men akam ikaragha ghaze, “Ikiavıra Itir God, Israelian God, a kamaghın mıgei: Ia gumazir ia amadazir kam Josaia bagh uamategh mangi, kamaghın a mikemegh, ¹⁶ ‘Ki Ikiavıra Itir God, ki atrivim garir Akınafarımın itir Akar kaba bar dar gın mangi, egh ki Jerusalem ko an itir gumazamiziba saram asıghasıgham. ¹⁷ Gumazamizir akırım ragha na gasarazir kaba, me asebar marvir guabar ofabagh ami. Ezi men arazir kurar kam na gamizıma, ki puvıram atari. Ki Jerusalemia bar men anıngaghe, ezi nan anıngagharir kam, a gıvaghan kogham.

¹⁸ “Ezi datırıghın ki Ikiavıra Itir God, Israelian God, ki ian atrivim kamaghın a mikımasa. Me ni bagha Akınafarir kam dıborıma, ¹⁹ ni bizir ki Jerusalem ko an itir gumazamizıbar amuasa mikemezıba, ni dagh fo. Ki kamaghın mıgei, Jerusalem bar ikuvıgh pura danganir kınımın ikiam. Eghtı Kantrin Igharazıbar Gumazamizıba uan apanıba akar kurabar me mikımsı, kamaghın mikımam, “Ia Jerusalemia ikuvızı moghın ia ikufıgh.” Ezi atrivim, ni akar kam baregha navim giragha, nan damazımın uabı abıra. Egha ni datırıghın uan korotıam abıgha, azia nan dei. Kamaghın amızı, ki Ikiavıra Itir God, ki kamaghın mıgei, ki nın dımdıam baraki. ²⁰ Egh ki ni ateghti, ni uabı Jerusalemın otıvamin asıghasızir kamın ganıghan kogham. Puvatı. Ni bar deraghvıra ikiam. Egh ni gın uan inazir afeziabar mın aremeghti, me nın kuam afagh gıvaghti, ki Jerusalem gasıghasıgham.’” Godın akam inıgha izir amızim

Hulda, Ikiavira Itir Godin akam gumazir kabagh anigha givazi, me akar kam inigha uam atrivim bagha uamategha ghue.

23

Judaba Ikiavira Itir Godin apengan ikiasa akar dikirizim gami

(2 Eghaghaniba 34:3-7; 34:29-33)

¹ Ezi Atrivim Josaia Juda ko Jerusalemın gumazir dapanibar diazi, me iza uari akufa. ² Egha atrivim ko ofa gamir gumaziba ko, akam inigha izir gumaziba ko, Judan gumazamiziba ko Jerusalemın itir gumazamiziba, me ghua Ikiavira Itir Godin Dipenimın uari akufa. Me uari akuvagha givazi, atrivim Akar Dikirizir Gavgavim itir Akınafarir Rıghizir me Ikiavira Itir Godin Dipenimın apizir kam inigha, an itir akaba bar me bagha dar bori. ³ Atrivim Ikiavira Itir Godin Dipenimın tiar akamın boroghın itir guarir akınımın boroghın tughav ikia, Ikiavira Itir Godin damazımın Akar Dikirizir Gavgavim gamua kamaghın mıgei: A bar guizbangıra uan navir averiam ko, uan duamın aven, Godin Akar Gavgavıba ko, akar a me ganıngızıba ko, arazir a ifongezıba, a bar dar amuam. Egh an Akınafarir kamın aven itir Akar Dikirizir Gavgavımın akaba bar dar gın mangam. Ezi gumazamizıba uaghan bar Akar Dikirizir Gavgavir kamın akabar gın mangasa kamaghıra akar dikirizir mam gami.

⁴ Ezi gın Atrivim Josaia, ofa gamir gumazıbar dapanım Hilkia ko, ofa gamir gumazir an apengan

23:1: 2 Eghaghanıba 34:29
Eghaghanıba 33:3

23:4: 2 Atrivıba 21:3; 2

ingariba ko, ofa gamir gumazir Ikiavira Itir Godin Dipenimin tiar akamin gariba, me inigha akar gavgavim me mikemegha ghaze, Me Ikiavira Itir Godin Dipenimin aven mangi, asem Bal ko, aser amizim Asera ko overiamin itir bizibar ziaba fer biziba, me bar ada inigha azenan izi. Me bizir kaba bar ada inigha azenan izezi, atrivim bizir kaba bar ada inigha, nguibar ekiamin azenan ghua, Kidronin Fanemin danganir konimin da tue. Ezi biziba bar isigha givazi, me dar averenim inigha, Betelin nguibar ekiamin ghu.

⁵ Egha Atrivim Josaia, aseba bagha ofa gamir dakozibar ofabagh amir ofa gamir gumaziba batoke. Judabar atriviba, fomira ofa gamir gumazir kabav sevezi, me mighsiabar pin itir danganir asebar ziaba febar ofabagh ami. Ezi asebar ziaba fer danganir kaba, da Judan nguibabar ikia egha Jerusalem boroghin iti. Atrivim Josaia uaghan asem Bal ko, aruem ko, iakinim ko, mikoveziba ko overiamin itir bizir igharaziba sara, dar ofa gamir gumaziba batoke.

⁶ Egha a Ikiavira Itir Godin Dipenimin aven itir aser amizim Aseran marvir guam batuegha, a inigha Jerusalem azenan ghua Kidronin Fanemin danganir konimin uaghira a tuazi a isi. Egha gin an averenim inigha a misozi a pauran miraram oto. Ezi me ghua pura tintinibar Jerusalem gumazamizir kinir oveaghuezibar mozibar danganibar a inge.

⁷ Ezi Josaia migeima, me ghua gumazir poroghamiba uari bakia uari koma akuir arazim gamibar danganiba, da Ikiavira Itir Godin Dipenimin boroghin iti, egha me datirighin bar ada akaraghariki. Dipenir kaba, da nguazir otevir

amiziba aser amizim Aseran marvir guam bagha inibar ingari naghin iti.

⁸ Ezi Atrivim Josaia, Judan kantrin aven itir mighsiar orazibar ghua, ofa gamir gumaziba ofa gamir danganiba bar dagh asighasiki. A notin amadaghan Geban nguibar ekiamin ikegha ghua, sautin amadaghan Berseban nguibar ekiamin tuziba, a bar dagh asighasiki. Atrivim Josaian arazir kam bangin, danganir asebar ziaba fer kaba, da datirighin gumazamizibar damazibar bar mize. Ezi Josaia nguibar kabar ofa gamir gumaziba bar me inigha Jerusalem in ize. Egha uaghan ofa gamir dakozir Josuan tiar akamin boroghira itibagh asighasiki. Gumazir kam Josua, a Jerusalem in gavman in gumazir dapanir faragha zuim, a faragha Jerusalem in nguibar ekiamin aven zuir tiar akar ekiar agharir kiriamin itimin, ofa gamir dakozir kabar ingari.

⁹ Ezi mighsiabar pin ingarir ofa gamir gumazir kaba, kar ofa gamir gumazir atrivim inigha Jerusalem in izeziba, me Ikiavira Itir Godin ofa gamir dakozir Jerusalem in aven itimin ofa damuan kogham. Bar puvati. Me pura uan adarazi ko ikia yis puvatizir bret api.

¹⁰ Faragha zuir dughiamin, danganir asebar ziaba fer mam iti, me a dibora ghaze, Tofet, a Hinomin danganir zarimin iti. Ezi Josaia danganir kam gamizi a gumazibar damazibar bar mize. Kamaghin amizi, gumaziba faragha amizi moghin me ua danganir kam in mangan kogh, uan boriba isi asem Molek bagh ofan min ua da tuan kogham.

11 Fomira Judabar atrivir maba ghaze, aruem an aser mam. Egha me an ziam fe. Me hoziabar nedazir maba ko midorozir karisba isa, aruem bagha da amiseveghe da isa nguazir otevir mam, a Ikiavira Itir Godin Dipenim avinizir divazimin tiar akamin boroghin iti, me da ariki. Nguazir otevir kam a divazimin boroghin ikia, atrivimin ingangarir gumazim Natanmelekin dipenimin boroghira iti. Ezi Atrivim Josaia hoziar kaba ko karisin nedazir kaba tuezî, da bar isi.

12 Ezi atrivimin dipenim gisin danganir mam iti, me a dibora ghaze, Atrivim Ahasin Danganim. Fomira Judabar atrivir maba, ofa gamir dakozir maba danganir pin itir kamîn dar ingari. Ezi uaghan Atrivim Manase, Ikiavira Itir Godin Dipenim avinizir divazimin aven uari akuvir danganir pumuningin, ofa gamir dakozir mabar ingari. Ezi datirighin Atrivim Josaia ofa gamir dakozir kaba bar dagh asighasiki. Egha gin me ofa gamir dakozir asighasighizir kabar mineziba ko dar oteviba inigha ghua, Kidronin Fanemin danganir konimin da makuni.

13 Josaia, Atrivim Solomon fomira ofa gamir dakozir Jerusalem amadaghan aruem anadi naghin, Olivin Mighsiamin sautin amadaghan itibagh asighasiki.* Aser kaba, aser amizir kuram Astarte, ko Moapian aser kuram Kemos, ko Amonian aser kuram Molek, Solomon dar ziaba

23:12: 2 Atriviba 21:5; 2 Eghaghaniba 33:5 **23:13:** 1 Atriviba

11:7 * **23:13:** Gumazir akinafarir kam osirizim, mighsiamin ikezir bizir kurar kabagh nighnisi. Kamaghin amizi, danganir kam, Hibrun akam, ziar igharazim Olivin Mighsiam gati, a “Mighsiar Ikuvim.”

fasa ofa gamir dakozir kabar ingari. Aser kaba, kar Ikiavira Itir Godin damazimin bizir bar kurar a bar aghuaziba. ¹⁴ Atrivim Josaiia dagiar guarir dighoriba itiba apiragharigha, temer guarir aser amizim Aseran nedazim itiba okaghariki. Egha a gumazir aremegha givazibar aghariba inigha, tintinibar asebar ziaba fer danganibar da kuni, egha kamaghira danganir kabagh amizi, da gumazimizibar damazibar mize.†

¹⁵ Bar fomira, Nebatin otarim Jeroboam, Betelin nguibar ekiamin ofa gamir dakozir mam ko mighsiabar pin itir asebar ziaba fasa danganir mam in ingari. Jeroboam, an atrivir fomira Israelia gekuizi me Ikiavira Itir Godin damazimin arazir kurabagh ami. Ezi datirighin Atrivim Josaiia, Betelin ghugha gumazibav kemezi, me asebar ziaba fer danganir kabagh asighasigha, ofa gamir dakoziba apiraghariki. Me asebar ziaba fer danganibagh aborozi da isi, egha gin me avimin averenim inigha a misogha zuima a pauran min oto. Egha me uaghan aser amizim Aseran marvir guam inigha avimin a tuazi a isi. ¹⁶ Ezi Atrivim Josaiia mighsiar kam in tughav ikia egha a ragharigha, mozir mabar garima da iti. Ezi a gumazibav kemezi, me ghua gumazir ariaghrezibar aghariba asizi, ana da isa Jeroboamin ofa gamir dakozim gatigha avimin dagh aborozi da isi, ezi bizir kam

† **23:14:** Josua kamaghin nighnigha gumazir oveaghuezibar aghariba pura tintaibar da akuni, eghti gumaziba atiatingiva egh asebar ziaba fer danganibar saghon ikiam. Kamaghin amizi, Israelia kamaghin nighnizir gavgavim iti, gumazir oveaghuezibar aghariba, bizir kuraba. **23:15:** 1 Atriviba 12:33 **23:16:** 1 Atriviba 13:1-2

ofa gamir dakozim gamima, a gumazamizibar damazimın bar mize. Egha arazir kam a Ikiavira Itir Godın akar a fomira uan akam inigha izir gumazir mamın akam garugha mikemezim gamizi, a guizbangiram oto. ¹⁷ Josaia aghariba tuegha gıvagha, gumazir kuaba afir danganir igharazir mamın garima a iti. Ezi a men azara, “Kar tinan mozim?”

Ezi Betelin nguibar ekiamın gumazamiziba Josaia ikaragha ghaze, “Kar Judan kantrin akam inigha izir gumazir kamın mozim, a fomira iza bizir ni datirighın ofa gamir dakozir kam gamizir bizibar gun mikeme.”

¹⁸ Ezi Josaia kamaghın me migei, “Ia bizitamın a damuan marki. Ia an aghariba ateghti da mar an mozimın iki.” Kamaghın amizi, me an aghariba inizir puvati. Egha uaghan me Samarian Distrighın akam inigha izir gumazir igharazir kamın aghariba inizir puvati. ¹⁹ Fomira Israelian atriviba, Samarian Distrighın itir nguibar ekiabar asebar ziaba fer danganir mighsiabar pın itibar ingari. Ezi men arazir kam Ikiavira Itir God gamizi, a men aningaghe. Josaia faragha Betelin nguibar ekiamın amizi moghın, datirighın a danganir kabagh asighasiki. ²⁰ Egha an asebar ziaba fer danganir kabar ofa gamir gumaziba bar me inigha, men ofa gamir dakozibagh isın me misoghezi, me ariaghire. Egha a gumazir ariaghirezir igharazir mabar aghariba dakozir kabar da tuegha, ingangarir kam agıvagha, uamategha Jerusalemın ghu.

*Gumazamiziba, God Israelia Gitazir Dughiam
Ginighnighamin Isam gami
(2 Eghaghaniba 35:1-19)*

²¹ Egha gin Atrivim Josaia akam gumazamiziba bagha anemaga ghaze, “Ikiavira Itir God, en God, Akar Dikirizir Gavgavim Itir Akinafarimin mikemezi moghin, E God Israelia Gitazir Dughiam Ginighnighamin Isam damuam.” Ezi gumazamiziba atrivim mikemezi moghiram ami.

²² Gumazamiziba bar deraghavira isar kam gami. Me fomira gumazir dapanibar dughiamin tugha iza Israelia ko Judabar atrivibar dughiamin, gumazamiziba me Isar kam deragha a gamizir puvati. Egha datirighin me bar deragha a gami. ²³ Dughiar kamın, Josaia 18plan azenibar atrivimin itima, me Godin Akinafarimin Akaba deraghavira dar gin ghua, Ikiavira Itir God bagha Jerusalemın Isar kam deraghvıram a gami.

Atrivim Josaia arazir kurar igharazir maba Judan kantrin, da batoke

²⁴ Atrivim Josaia uaghan gumazir ariaghirezir gumazibar duaba ko migeiba ko, nedazir muziarir gumaziba uan dipenibagh ariziba ko, asebar marvir guar gumaziba ingarizir igharaziba sara batoke. Kar Jerusalem ko Judan nguibaba bar men asebar ziaba fer bizir kurar God bar aghuaziba, a bar da batoke. A kamaghsua, gumazamiziba Ikiavira Itir Godin Arazir Akinafarir kamın aven itiba bar dar gin mangasa a ifonge. Akinafarir kam, ofa gamir gumazibar dapanim Hilkia Ikiavira Itir Godin Dipenimin an api. ²⁵ Josaia an atrivir bar aghuim.

An navir averiam ko an duam ko an gavgavimîn aven, a ifongiar vamîra ko nighnîzir vamîrara iti, a Ikiavîra Itir God baghavîra ikia, Moses Osirizir Araziba bar dar gîn mangasa. Fomîra atrivitam Josaian mîn derazir puvati, egha gîn atrivitam an mîn itir puvati. A bar me gafira.

²⁶ Josaia guizbangîra arazir aghuir avîribagh ami, ezi Ikiavîra Itir God, Atrivim Manase amizir arazir kurabagh nighnîghavîra iti, egha a Judaba bar men anîngaghegha, an anîngagharim gîvazir puvati. ²⁷ Egha Ikiavîra Itir God kamaghîn mîgei, “Kî fomîra Israelian kantri gamizî moghîn, kî bar arazir magh garimîn Judan kantri damigham. Kî Jerusalem akîrim ragh a gasaragham, kar nguibar ekîar kî ua bagha mîsevezim. Egh dipenir kî mîsevezî gumazamiziba an izî nan ziam famin kam, kî akîrim ragh a gasaragham.”

Josaia areme

(2 Eghaghaniba 35:20--36:1)

²⁸ Atrivim Josaia amizir bizir igharazibar eghaghanir igharaziba, akînafarir kamîn iti, me kamaghîn a dîbori, Judan Atrivibar Eghaghaniba.

²⁹ Josaia atrivimîn itir dughiamîn, Isipîn Atrivim Neko, Isipîn mîdorozir gumaziba inîgha Asirian atrivim ko mîsoghasa Yufretisîn Fanemîn ghu. Atrivim Josaia bizir kamîn akam baregha, uan mîdorozir gumaziba inîgha ghua Isipia ko mîsosi. Me Megidon nguibar ekiamîn boroghîn mîsozima, Isipian Atrivim Josaia mîsoghezi, an areme.

³⁰ Ezi Josaian apengan ingarir gumaziba an kuam inîgha, mîdorozir karisîn mam gatigha, a inîgha uamategha Jerusalemîn ghu. Egha me

Josaian kuam inigha an mozimin anefa. Ezi Judaba, Josaian otarim Joahas inigha, boremin an dapanim gingegha anemisevezi, a men atrivimin oto.

Joahas Judabar atrivimin oto
(2 Eghaghaniba 36:2-4)

³¹ Joahas 23plan azeniba ikia Judabar atrivimin oto. Egha a Jerusalemın ikia iakinir 3plara atrivimin ike. An amebam, an ziam Hamutal, a Lipnan nguibamin gumazim Jeremaian guivim.

³² Joahas uan inazir afeziabar arazibar gin ghua, egha arazir kuraba Ikiavira Itir Godın damazimin dagh ami.

³³ Isipin Atrivim Neko, Joahasın atrivir ingangarim agifa, egha a isa Riplan nguibar ekiamın kalabus gati, an Hamatın kantrin aven itir nguibam. Ezi Joahas Jerusalemın aven uam atrivimin itir puvati. Ezi Atrivim Neko Judan kantrin gumazamizibagh amima, me takisin min dagiaba a ganıdi, dar dibobonim, 3,400 kilogrem silva ko 34 kilogrem gol. ³⁴ Ezi Atrivim Neko, Josaian otarir mam Eliakim ini, egha a Eliakim gamizi, a Josaian danganım inigha Judabar atrivimin oto. Ezi Atrivim Neko Eliakimın ziam adegħa, ziam Jehoiakim a gati. Egha gin Atrivim Neko Joahas inigha Isipin kantrin ghu. Ezi Joahas Isipin ikia ghuava areme.

³⁵ Ezi Atrivim Jehoiakim, takisin min dagiaba isi Atrivim Neko daningasa, gumazamiziba bar me da silvaba ko golba ini. Jehoiakim me mikemeghti, me takisin dagiaba manmagħin tughti, me a daningam. Gumazir dagiar bar aviriba itiba,

me dagiar avırıba anıdi. Ezi gumazir dagiar avırıba puvatızıba, me dagiar muziarıbara anıdi. Ezi Atrivim Jehoiakim silvaba ko golba inıgha, Atrivim Neko bagha da amada.

*Jehoiakim Judabar atrivimın oto
(2 Eghaghanıba 36:5-8)*

³⁶ Jehoiakim 25plan azenıba ikia, Judabar atrivimın oto. Egha a Jerusalemın ikia 11plan azenıbar atrivimın ike. An amebamın zıam, Sebıda, a Ruman nguıbar ekıamın gumazım Pedaian guıvım. ³⁷ Jehoiakım uan inazır afeziabar arazıbar gın ghua, arazır kuraba Ikiavıra Itir Godın damazımın dagh ami.

24

¹ Ezi Jehoiakım Judabar atrivimın itir dughıamın, Babilonian Atrivim Nebukatnesar uan mıdorozır gumazıba ko ıza Judan kantri mısosi. Egha a me abıragha, Atrivim Jehoiakım gamızı, an an apengan iti. Ezi 3plan azenıba gıvazi, Atrivim Jehoiakım, Atrivim Nebukatnesar a gativaghan a bar aghua, egha a uam an apengan itir puvatı. ² Ezi dughıar kamın, Ikiavıra Itir God, Babilonian gumazır bızır maba ko, Siriabar gumazır bızır maba ko, Moapian gumazır bızır maba ko, Amonian gumazır bızır maba, me ızı, Jehoiakımın adarazı ko mısogh Judan kantri gasıghasıghasa, a me amada. Ikiavıra Itir God fomıra uan akam inıgha ızır gumazıba, kar an ingangarır gumazıba, uan akaba isa me ganıngızı, me an gun mıkeme. Ikiavıra Itir God

23:36: Jeremaia 22:18-19; 26:1-6; 35:1-19
25:1-38; Daniel 1:1-2

24:1: Jeremaia

mikemezi moghin, datirighin bizir kabagh amizi, da guizbangiram otifi. ³ Bar guizbangira, Ikiavira Itir God uabi nighnizir kam gumazir kabagh aningizi, me kamaghin ami. Ikiavira Itir God Atrivim Manase amizir arazir kurar kabagh nighnighavira iti. Bizir kam bangin, a Judabar atari, egh a me batueghti me an damazimin saghon mangasa, a ifonge. ⁴ Atrivim Manase uaghan, fomira Jerusalemın nguibar ekiamın aven itir gumazamizir aghuir arazir kuratam gamizir puvatizir aviribav soghezi me ariaghire. Ezi Ikiavira Itir God bizir kam ginighnighavira ikia, egha Atrivim Manasen arazir kuraba gin amangan aghua.

⁵ Atrivim Jehoiakim amizir bizir igharazibar eghaghaniba, da akınafarir kamın iti, me kamaghin a dibori, Judabar Atrivibar Eghaghaniba. ⁶ Atrivim Jehoiakim uan inazir afeziabar mın aremezi, an otarim, Jehoiakin an danganım inigha atrivimın oto.*

⁷ Isipın atrivim fomira ativazir danganiba, Isipın kantrin mitaghniamın fanemın ikegha ghua Yufretisın Fanemın tu. Ezi dughiar kamın Babilonın atrivim dagh atifa. Kamaghın amizi, Isipın atrivim uan midorozir gumaziba ko ua ghua kantrin igharaziba ko misozir puvati.

Jehoiakin Judabar atrivimın oto
(2 Eghaghaniba 36:9-10)

⁸ Jehoiakin 18plan azeniba ikia, egha Judan atrivimın oto. Egha a Jerusalemın ikia 3plan

* **24:6:** Jehoiakim ko Jehoiakin aning gumazir igharazir pumuning, aningın ziamning mong uaghara ghu.

iakinibara atrivimın ike. An amebamın ziam, Nehusta, a Jerusalemın gumazim Elnatanın guivim. ⁹ Jehoiakin uan afeziamın arazir kurabar gin ghua, Ikiavira Itir Godın damazimın arazir kurabagh ami.

¹⁰ Egha Jehoiakin atrivimın ikiavira itima, Babilonian Atrivim Nebukatnesar uan midorozir gumaziba inigha iza, Jerusalem korogha a iniasa misosi. ¹¹ Babilonian midorozir gumaziba Jerusalem korogha iti, ezi Atrivim Nebukatnesar uabi iza uan midorozir gumaziba ko iti.

¹² Ezi Atrivim Jehoiakin garima, Nebukatnesar izegha givazi, a uabi uan amebam ko, an apengan ingangarir gumaziba ko, an gumazir dapaniba ko atrivimın dipenimın garir gumaziba, a bar me isa Atrivim Nebukatnesar daningasa, me bar nguibam ategha azenan ghua, Nebukatnesar batogha a migia ghaze, e ua misoghan kogham. Ezi Atrivim Nebukatnesar, Atrivim Jehoiakin isa kalabus gati. Bizir kam Nebukatnesar atrivimın itir azenir namba 8ın aven oto.

¹³ Dughiar kamın, Atrivim Nebukatnesar Ikiavira Itir Godın Dipenimın aven ghua, Atrivim Solomon fomira ingarizir bizir golba itiba, a bar ada inigha da biaghariki. Egha a uaghan bizir bar aghuir Ikiavira Itir Godın Dipenimın itiba ko, bizir aghuir atrivimın dipenimın itiba, a bar da atera Babilonın ghu. Arazir kamın mingarim kamakin, Ikiavira Itir God fomira an gun mikeme, ezi a guizbangiram oto.

¹⁴ Ezi Atrivim Nebukatnesar Jerusalemın gumamaziba bar ko, gumazir dapaniba bar ko,

midorozir gumazir gavgaviba, a bar men suiragha kalabuziar gumazamizibar m̄n me inigha ghu, men dibobonim 10,000̄n tu. Egha a uaghan gumazir bizir igharagha garibar ingaramin fofozim itiba ko, gumazir ain̄n bizibar ingaramin fofozim itiba sara bar me ini. A me inigha Jerusalem ategha ghua Babilon̄n kantrin otozi, me kalabuziar gumazibar m̄n otifi. An onganarazibagh amir gumazamizir varazira ataghizi, me Judan kantrin ikiavira iti. Gumazamizir igharaziba bar, me ua Judan kantrin aven itir puvati. ¹⁵ Atrivim Nebukatnesar, Jehoiakin ko an amebam ko, an amuiba ko, an gumazir dapaniba ko, Judan gumazir aruaba, a bar me inigha Jerusalem ategha kalabuziar gumazamizibar m̄n Babilon̄n ghu. ¹⁶ Egha Atrivim Nebukatnesar midorozir gumazir gavgaviba bar me inigha ghu, men dibobonim 7,000. Egha a uaghan gumazir avirir bizir igharagha garibar ingarir fofozim itiba ko gumazir ain̄n bizibar ingariba sara ini, men dibobonim 1,000̄n tu. Gumazir kaba bar gumazir gavgaviba, ezi me midorozir gumazibar ingangarim damuan tughati.

¹⁷ Atrivim Nebukatnesar, Jehoiakin̄n afeziar dozim Matania gamizi, a Jehoiakin̄n danganim inigha atrivim̄n oto. Nebukatnesar ziam Matania adegha ziar kam, Sedekaia a gati.

*Babilonia Jerusalem misogha a ini
(2 Eghaghaniba 36:11-21; Jeremaia 52:1-11)*

¹⁸ Sedekaia 21plan azeniba ikia, Judan atrivimin oto. Egha 11plan azenibar Jerusalemın atrivimin ike. An amebam, Hamutal, a Jeremaian igharazimin guivim, a Lipnan nguibar ekiamın gumazir mam. ¹⁹ Sedekaia, Jehoiakimin arazibar gin ghua, Ikiavira Itir Godın damazimin arazir kurabagh ami. ²⁰ Judaba ko Jerusalemian arazir kuraba Ikiavira Itir God gamizi, a bar men aningaghe. Egha Ikiavira Itir God gumazamizir kaba bar me batoghezi, me an guamin saghon ghue.

Ezi gin Sedekaia, Babilonın atrivim a gativagh an ganan a bar aghua, egha a uam an apengan itir puvati.

25

¹ Egha namba 9ın azenimin Sedekaia atrivimin ikia ghua, an namba 10ın iakinimin, namba 10ın iakinir kamin aruemin oto. Ezi Babilonın Atrivim Nebukatnesar uan midorozir gumaziba bar dar akua iza Jerusalem avinigha, nguibam iniasa misosi. Me Jerusalem korogha, ghua temeba okegha iza nguibar ekiamın divazir gavgavimin boroghira dar pozim mikini. Egh me nguazim dav kinighti, da figh ghuanaboghti, me mangi dagh isin mitivigh, nguibar ekiam ko misogham. ²⁻³ Me azenir vamira ko akuamin Jerusalem avinigha iti. Ezi Sedekaia 11plan azenibar atrivimin iti, ezi an namba 4ın iakinimin

24:18: Jeremaia 27:1-22; 28:1-17 **24:20:** Esekiel 17:15 **25:1:** Jeremaia 21:1-10; 34:1-5; Esekiel 24:2

otogha* ghua, namba 9in aruem otozi, men dagheba bar gifa. Kamaghin amizi, Jerusalemın gumazamiziba mitiriam bar puv men azi. ⁴ Dughiar kamın Babilonia divazimın vuer mam akarigha Jerusalemın aven ghue. Ezi Atrivim Sedekaia Jerusalemın midorozir gumaziba koma are. Me dimagarimın suebar ghuava atrivimın dagher azenimın otivigha ghua, danganir divazir pumuning uaning isasuiragha itir tiar akar kamın ghua, Jerusalemın nguibar ekiamın otivigha ghue. Egha me Jordanın Fanemın danganir zarimın ghuaghirir tuavimın zui. ⁵ Ezi Babilonın midorozir gumaziba Atrivim Sedekaian agiragha ghua, Jerikon nguibar ekiamın boroghın itir danganir zarimın a bato. Ezi Sedekaian midorozir gumaziba anetegha, ara tintinibar ghue.

⁶ Ezi Babilonia Sedekaian suiragha a inigha Babilonın atrivim bagha ghu. Ezi dughiar kamın Atrivim Nebukatnesar Riplan nguibamın iti, an Hamatın nguazimın aven itir nguibam. Ezi Nebukatnesar uan kotın aven Sedekaian gara ghaze, Sedekaia uan arazir kurar an amizimın ivezim iniam. ⁷ Ezi Babilonian midorozir gumaziba uaghan Sedekaian otariba ini, egha me inigha Riplan ize. Ezi nguibar kamın Nebukatnesar mikemezi, me Sedekaian otariba inigha, Sedekaian damazimın bar me misuaghariki. Egha atrivim mikemezi, me Sedekaian damazimning asi, egha an suemning ko dafarimning senın ada

* **25:2-3:** Hibrun akamın danganir kam, iakinimın dibobonim itir puvati. Ezi Jeremaia 52:6 kamaghın miġia ghaze, bizir kam namba 4in iakinimın oto. **25:4:** Esekiel 33:21 **25:7:** Esekiel 12:13

ikegha, a inigha Babilonin ghu. Egha a isa Babilonin kalabus gati.

Babilonin midorozir gumaziba, Jerusalem gasighasiki
(Jeremaia 52:12-23)

⁸ Nebukatnesar Babilonin atrivimin itima, an namba 19in azenim otogha ghua an namba 5in iakinimin, an namba 7in aruem oto. Ezi dughiar kamın, Nebusaradan, an atrivimin garir midorozir gumazibar gumazir dapanir faragha zuim, a dikavigha Babilonin atrivimin ingangarim gativagh an ganasa Jerusalemın ize. ⁹ Egha a Ikiavira Itir Godin Dipenim ko Judan atrivimin dipenim ko, Jerusalemın gumazir aruabar dipeniba sara, a bar dagh aponge. Babilonian dipeniba bar, a vaghvagha dagh aponge. ¹⁰ Babilonian midorozir gumazir Nebusaradanin gin zuiba, me bar moghira Jerusalem avinizir divazim gasighasigha bar anekaraghariki. ¹¹ Nebusaradan gumazamizir Jerusalemın ikiavira itiba inigha ghua, Babilonin kalabus gati. Egha a uaghan Judan faragha Jerusalem ategha ara ghua an gara, a ko ikezibar akua, Babilonin kalabuziabar min me inigha ghue. ¹² Egha Nebusaradan, gumazamizir onganarazibagh amir marazi ataghizi, merara Judan nguazimin ikiavira iti. Egha a me migia ghaze, ia wainın azeniba ko, azenir igharazibar gan iki.

13 Egha Babilonia ghua Ikiavira Itir Godin Dipenimin ghuegha, brasin guarir akiniba ko, tengin doziba pin da afasa brasin ingarizir osazariba apiraghariki. Egha me uaghan tengin dipar ekiar me brasin ingarizim abiki. Israelia fomira kamaghin a dibori, "Ongarim." Egha me brasin kaba bar da inigha Babilonin ghue. 14 Babilonia uaghan averenim iniamin itariba ko, savolin muziariba ko, lamba munger biziba ko, itarir ofan ghuzibar arighamiba ko, pauran mughuriar aghuim zuiba tuer itariba ko, Judaba Ikiavira Itir Godin Dipenimin aven ingarasa amizir brasin biziba sara me da ini. 15 Egha Nebusaradan uaghan bizir gumaziba gol ko silvan ingariziba, kar itarir avim ateriba ko ofan ghuziba arizir itarir ekiaba, a uaghan ada ini.

16 Atrivim Solomon fomira bras inigha guarir akinir kamning ko, tengin ekiar me kamaghin diborim, "Ongarim," an adar ingari. Egha wilkarin itarir ekiar dagh isin darighamibar ingari. Ezi Solomon mikemezi, me bizir kaba isa Ikiavira Itir Godin Dipenimin ada ariki. Ezi brasin kabar osimtizim bar ekefe, eghti gumazitam dar osimtizim gifofoghsi, da isi skelin tam darighan iburagham. 17 Gumaziba fomira ababanir vamiran brasin guarir akinir kamningin ingari. Aningin ruarimning 8 mitan tu. Ezi me brasin guarir akinimningin dapanimningin ingarizi, aning mong ekefe. Egha aningin dapanimning ghuanaga 1 mita ko 30 sentimitan tu. Ezi me bras

inigha iver nuzimin, mati temer pomigranetin oviziba. Me pomigranetin kaba tintinibar iver nuzimin min ada ike. Egha me guarir akinir kamningin dapanimning gighuigha, aning asingi.

Judaba ghua Babilonin kalabusin iti
(Jeremaia 52:24-27)

¹⁸ Babilonian gumazir dapanir faragha zuir kam Nebusaradan, an ofa gamir gumazibar dapanim Seraia, ko Seraian apengan itir gumazim Sefanaia, ko Godin Dipenimin tiar akamin garir gumazir 3plan igharaziba sara ini. ¹⁹ Egha Jerusalem, a gumazir dapanir Jerusalem midorozir gumazibar garim ini. Egha nighniziba Judan atrivim ganidir gumazir 5pla ini. Egha a Judan midorozir gumazibar gumazir dapanibar akinafariba osirir gumazim ini, kar gumazir gumaziba isima, me midorozir gumazibar otivim. Egha a 60plan gumazamizibar garima, me Jerusalem ikiavira iti, ezi a uaghan me ini. ²⁰ Egha Nebusaradan gumazamizir kaba, bar me inigha Babilonin atrivim bagha Riplan nguibamin ghu. ²¹ Kar Hamatin nguazim. Ezi atrivim mikemezi, me gumazir kabav soghezi me ariaghire.

Babilonia kamaghin amigha, me gin Judan igharaziba inigha ghua Babilonin kalabus gati.†

Gedalia Judan nguazim gatifa
(Jeremaia 40:7-9; 41:1-3)

† 25:21: Ni akinafarir kamin akirangin itir Akar Mingaribar gan. A Judabar kalabusin itir dughiam migei.

²² Atrivim Nebukatnesar, a gumazamizir Babilonia ataghizi me Judan nguazimîn itibagh ativagh men ganasa Gedalia amisefe. Gedalia a Ahikamîn otarim, egha Safanîn igiavotarim.

²³ Judan midorozir gumazir maba uan gumazir dapaniba ko, me kantri Judan danganir mabar ikiavira iti. Me kamaghîn akam baraki, Babilonîn atrivim, Gedalia, Judan nguazimîn, gavmanîn gumazir dapanir faragha zuimîn ikiasa anemisefe. Ezi gumazir kaba bar dikavigha Gedalian ganasa Mispan ghue. Gumazir dapanir kabar ziabar kara: Netanian otarim Ismael, Karean otarim Johanan, Tanhumetîn otarim Seraia, a Netofan nguibamîn gumazim, ko Makan nguazimîn gumazim Jesania. ²⁴ Ezi Gedalia me ko akam akira ghaze, “Bar guizbangira, ia Babilonia men apengan ikiva, men atiatingan marki. Puvati. Ia nguazir kamîn ikiva, egh Babilonîn atrivimîn apengan iki, deraghvira ikiam.”

²⁵ Ismael a Netanian otarim, egha a Elisaman igiavotarim, egha a Judan atrivibar ikizir mam. Ezi azenir kamîn namba 7în iakinim, a 10plan gumaziba inigha me Mispan izegha Gedalia misoghezi an areme. Egha me uaghan Judan gumaziba ko Babilonian midorozir gumazir Gedalia ko Mispan itiba bar me misoghezi me ariaghire. ²⁶ Bizir kamîn gîn, danganir kamîn ikiavira itir Judaba, ko midorozir gumazibar gumazir dapanir ikiavira itiba, me bar Babilonian atiatingi. Kamaghîn amizi, me ara ghua Isipîn iti.

*Babilonin atrivim kalabusin Jehoiakin firi
(Jeremaia 52:31-34)*

²⁷ Judan Atrivim Jehoiakin, Babilonin 37plan azenibar kalabusin itima, Evil Merodak, Babilonin atrivimin oto. Egha azenir kamın aven, an namba 12in iakinim otogha ghua, namba 27in aruem otozi, Evil Merodak, Jehoiakinin apangkuvigha, kalabusin anegifa. ²⁸ Evil Merodak arazir aghuimin a gamua, ziar ekiam ko dabirabir aghuim a ganingi, ezi an dabirabir kam atrivir igharazir Jehoiakin ko Babilonin kalabusin ikezibar dabirabim gafira. ²⁹ Kamaghin amizi, Jehoiakin ua kalabuziar korotiaba azuir puvati. Egha a zurara dughiabar Babilonin atrivim ko apiav ikia apa ghua, Jehoiakin aremezir dughiamin tu. ³⁰ Babilonin atrivim mikemezi, me dughiabar dagiaba isa Jehoiakin ganidi, eghti a deraghvira ikiam. Me kamaghiram amua ghua, Jehoiakin aremezir dughiamin tu.

**Godin Eghaghanim: Akar Gavgavir Dikirizir
Ghurim ko Igiam**

**The Holy Bible in the Aruamu language of Madang
Province, Papua New Guinea, 2020 Edition**

**Buk Baibel long tokples Aruamu long Madang Provins
long Niugini long 2020**

copyright © 2020 Pioneer Bible Translators

Language: Aruamu

Translation by: Pioneer Bible Translators

Contributor: The Seed Company

GOD'S STORY in the Aruamu Language of Papua New Guinea

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

8f6beb37-6783-55d5-91ed-8321cc3f5eea